

โครงการศึกษา
**การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่น
ของแรงงานจากพม่า**
และผลกระทบต่อประเทศไทย



จัดทำโดย
องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
สำนักงานกรุงเทพฯ ประเทศไทย
และ ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย
สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธันวาคม 2556



โครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่น ของแรงงานจากพม่าและผลกระทบต่อประเทศไทย

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน สำนักงานกรุงเทพฯ ประเทศไทย ร่วมกับ
ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนงานวิจัยโดย
IOM Development Fund (IOM)

จัดพิมพ์โดย
องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน สำนักงานกรุงเทพฯ ประเทศไทย
ชั้น 18, อาคารริจนาการ์ 183 ถ. สาทรใต้ กรุงเทพฯ 10210 ประเทศไทย
โทรศัพท์ : +66-2-343-9300
โทรสาร : +66-2-343-9399
อีเมล : iombangkok@iom.int

© องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน สำนักงานกรุงเทพฯ ประเทศไทย, 2556

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามลอกเลียนแบบ ทำซ้ำ ไม่ว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าในรูปแบบใดๆ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็น
ลายลักษณ์อักษรจากผู้จัดพิมพ์

ความคิดเห็นที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้เป็นของผู้เขียน และไม่ได้เป็นการสะท้อนความคิดของ IOM และศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย
สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติในประเทศไทยแต่อย่างใด

ภาพบนหน้าปกโดย Thierry Falise และ Claudia Natali
© IOM 2006 - MTH0049 - MTH0051 - MTH0093 - MTH0103 - MTH0105 - MTH0338 (Photo : Thierry Falise)
เด็กชาวพม่า (Photo : Claudia Natali)

ออกแบบหน้าปกและรูปเล่มโดย สาริน ทักษิณาวินธุ

คำปรารภ

การย้ายถิ่นเป็นผลจากการตัดสินใจอย่างหลากหลายแง่มุมของบุคคล ในการโยกย้ายจากสถานที่หนึ่งสู่อีกสถานที่หนึ่งเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น หลายครั้งการตัดสินใจย้ายถิ่นเกิดจากปัจจัยหลายประการซึ่งดำรงอยู่ทั้งในถิ่นต้นทางและจุดหมายปลายทาง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย รวมถึงสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนตัว การตัดสินใจที่จะย้ายถิ่น จะพักอาศัยเป็นการชั่วคราว จะรวมเข้ากับสังคมท้องถิ่นเป็นการถาวร หรือจะกลับคืนสู่ถิ่นต้นทางนั้น เปลี่ยนแปลงไปตามการแปรผันของปัจจัยเหล่านี้

สภาพการเมืองและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปของประเทศพม่าในขณะนี้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของแรงงานพม่าที่จะย้ายถิ่น ไม่ย้ายถิ่น หรือกลับคืนประเทศต้นทาง ปัจจัยเดิมที่เคยส่งผลต่อการตัดสินใจให้ย้ายถิ่นกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญสำหรับประเทศพม่า ภายหลังจากอำนาจเผด็จการทหารที่ดำเนินมาหลายทศวรรษ พม่าอยู่ในขั้นตอนการดำเนินงานก่อตั้งระบบสภานิติบัญญัติ รวมถึงก้าวสำคัญที่จะสร้างความสมานฉันท์ทางชาติพันธุ์ ในขณะนี้เมื่อหลายประเทศยุติการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อพม่า ทำให้พม่าเริ่มเป็นที่ดึงดูดความสนใจของภาคธุรกิจต่างๆ ทั่วโลกในฐานะที่เป็น “พรมแดนสุดท้ายแห่งเอเชีย” จึงคาดเดาได้ว่าการเติบโตอย่างต่อเนื่องนี้จะนำไปสู่โอกาสการจ้างงานจำนวนมาก กอปรกับการมีระดับรายได้ที่เหมาะสม สภาพความเป็นอยู่ที่ดี การปกครองในระบบประชาธิปไตย และสันติภาพอย่างถาวร เหล่านี้ล้วนเป็นเหตุผลให้คิดได้ว่ารูปแบบการย้ายถิ่นของชาวพม่าจะเริ่มเปลี่ยนแปลงไปด้วย

เชื่อได้ว่าสภาพการเมืองและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปของพม่าและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ต่อรูปแบบการย้ายถิ่นล้วนเกี่ยวข้องเป็นพิเศษกับประเทศไทย เนื่องจากไทยพึ่งพาแรงงานย้ายถิ่นชาวพม่าอย่างมากโดยเฉพาะงานบางสาขา กล่าวได้ว่าไทยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจดีมาหลายปีและเป็นประเทศหนึ่งในโลกที่มีอัตราการว่างงานต่ำที่สุด แต่ยังคงขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะแรงงานที่มีทักษะน้อยและค่าแรงต่ำ ไทยจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานย้ายถิ่น ซึ่งในอดีตแรงงานพม่านับล้านที่หลั่งไหลเข้ามาประเทศไทยทำให้สามารถเติมเต็มการขาดแคลนแรงงานส่วนนี้ได้

หลายปีมาแล้วที่แรงงานย้ายถิ่นจากพม่า (รวมถึงลาวและกัมพูชา) ทำงานและมีส่วนสนับสนุนความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจไทย แม้ว่าบางรายได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำและต้องตรากตรำทำงานในสภาพที่ยากลำบาก แม้ได้โอกาสเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายมาหลายปี แต่แรงงานจำนวนมากยังคงไม่มีเอกสาร มีคำถามว่าจะใช้แรงงานจากประเทศอื่นมาแทนที่แรงงานพม่าได้ง่ายดายเพียงไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากธุรกิจก่อร่างขึ้นมาจากแรงงานค่าแรงต่ำ ที่ยอมทำงานหนักและอดทนไม่พำนักจากอีกอีกฝั่งหนึ่งของชายแดน ซึ่งพร้อมเสมอที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานไทย อาจเป็นไปได้ว่าภาคธุรกิจไทยได้เสนอโอกาสจ้างงานที่ดึงดูดใจแรงงานย้ายถิ่นจากพม่ามากกว่าที่แรงงานเหล่านี้จะหาได้ในบ้านเกิดทำให้ไทยจะยังคงสถานะเป็นประเทศจุดหมายปลายทางที่นิยมในบรรดาแรงงานย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์นี้อาจส่อเค้าถึงความยุ่งยาก และอาจจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของไทยในตลาดโลก

การศึกษานี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้ในรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานจากพม่าในประเทศไทย เพื่อชี้ถึงผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทย เพื่อเตรียมการและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ สิ่งสำคัญคือข้อมูลที่แม่นยำและเวลาที่มากพอในการดำเนินการ โดยหวังว่าผลจากการศึกษานี้จะสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถคาดการณ์ เตรียมการและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ผ่านความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับแง่มุมทั้งด้านลบและบวกของแนวโน้มการย้ายถิ่นที่จะเกิดขึ้น



เจฟฟรีย์ ลาโบวิทซ์

หัวหน้าสำนักงาน

องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
สำนักงานกรุงเทพฯ ประเทศไทย



ศาสตราจารย์ สุภากร จันทวนิช

ผู้อำนวยการ

ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำขอบคุณ

การศึกษานี้ได้จัดเตรียมขึ้นโดย คุณมิชิโกะ อิโตะ และ คุณเฮลลี เลสเคลา จากองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานในประเทศไทย (IOM) และ คุณเปรมใจ วังศิริไพศาล จากศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย (ARCM) โดยเป็นผลจากความร่วมมือหลายฝ่ายนำโดยองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานประเทศไทย (International Organization on Migration-IOM) และศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย (Asian Research Center for Migration-ARCM) สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการประกอบด้วยที่ปรึกษาอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร. สุกงศ์ จันทวานิช และ รองศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา หวันแก้ว พร้อมทั้งทีมวิจัย วรรณญา จิตผ่อง, รัชดา ไชยคุปต์ และ ภรตา เสนพันธ์

การศึกษานี้ได้รับทุนวิจัยจาก IOM Development Fund และได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย

โครงการขอขอบคุณสำหรับความร่วมมืออันประเสริฐที่ได้ขององค์กรผู้มีส่วนร่วมในการนำเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในจังหวัดเป้าหมายและให้แนวทางเทคนิคเพื่อออกแบบการศึกษานี้ ดังนี้

จังหวัดกรุงเทพฯ มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท (Foundation for Rural Youth)

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น (National Catholic Commission on Migration)

มูลนิธิร่วมมิตรไทย-พม่า (Thai Allied Committee with Desegregated Burma Foundation)

นิสิตพม่าในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ

(หลักสูตรนานาชาติ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จังหวัดสมุทรสาคร มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (Human Rights and Development Foundation)

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น

นิสิตในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ

(หลักสูตรนานาชาติ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จังหวัดเชียงใหม่ มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา

จังหวัดตาก มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย (World Vision, Thailand)

จังหวัดระนอง มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี American Refugee Committee

จังหวัดกาญจนบุรี American Refugee Committee

โครงการใคร่ขอขอบคุณหน่วยงานราชการของรัฐบาลไทยซึ่งร่วมให้คำปรึกษาแนะนำ ข้าราชการท้องถิ่น สมาชิกชุมชน และองค์การพัฒนาเอกชนซึ่งทำงานร่วมกับชุมชนผู้อพยพย้ายถิ่นซึ่งได้ช่วยอำนวยความสะดวกในปฏิบัติการประเมินผลครั้งนี้

ขอขอบคุณมาร์ติน วินเฮล์ม และเจอร์โรลด์ ฮูเกต์ สำหรับข้อคิดเห็นและการตรวจแก้ภาษา และณภัทร ตั้งอภิวุฒิ สำหรับการแปลรายงานชิ้นนี้

ท้ายที่สุดนี้ การศึกษาครั้งนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากความสมัครใจเข้ามีส่วนร่วมของแรงงานย้ายถิ่นทุกคนผู้ได้สละเวลาแบ่งปันประสบการณ์การย้ายถิ่น รวมทั้งบอกเล่าความปรารถนาอย่างแรงกล้าและความกังวลต่อประเด็นต่างๆ เราหวังว่าผลลัพธ์จากการประเมินนี้จะนำไปใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการปรับปรุงสภาพการทำงานและการดำรงชีวิตในประเทศไทยที่ดีขึ้น พร้อมๆ กับการกลับเข้าสู่ประชาคมของพม่าอีกครั้งอย่างราบรื่นยิ่งขึ้นเมื่อถึงเวลา

สารบัญ

คำปรารภ	1
คำขอบคุณ	2
สารบัญ	3
รายการสถิติ	5
รายการแผนที่	6
รายการตาราง	6
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	7
บทที่ 1 ความเป็นมาและระเบียบวิธีวิจัย	9
1.1 เหตุใดจึงทำการศึกษานี้ (ความเป็นมา)	9
1.2 อะไรคือสิ่งที่ต้องการค้นพบจากการศึกษานี้ (วัตถุประสงค์)	11
1.3 ใช้วิธีอะไร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ (ระเบียบวิธีวิจัย)	12
1.3.1 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์	12
1.3.2 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง	12
1.3.3 ข้อจำกัดในการศึกษา	13
บทที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นของแรงงานจากพม่าในกลุ่มตัวอย่าง	15
2.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	15
2.1.1 กลุ่มอายุ	15
2.1.2 ชนิตพันธุ์และที่อยู่อาศัยในพม่าก่อนการย้ายถิ่น	16
2.1.3 สภาพความเป็นอยู่ก่อนอพยพย้ายถิ่นมาประเทศไทย	17
2.1.4 สถานภาพครอบครัว	17
2.2 ประวัติการย้ายถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง	19
2.2.1 เหตุผลหลักที่ทำให้ย้ายถิ่นมาประเทศไทย	19
2.2.2 ผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางมาประเทศไทย	20
2.2.3 สถานะทางเอกสารจดทะเบียน	21
2.2.4 ระยะเวลาพำนักอยู่ในประเทศไทย	22
2.3 สภาพการทำงานในประเทศไทย	23
2.3.1 ระดับรายได้	23
2.3.2 สภาพการทำงาน	26
บทที่ 3 ความเป็นไปได้ของการย้ายถิ่นกลับประเทศพม่า	29
3.1 โอกาสที่แรงงานกลุ่มตัวอย่างจะย้ายกลับสู่ประเทศพม่าในอนาคต	29
3.1.1 ความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง	30

3.1.2	ระยะเวลาที่พำนักรอยู่ในประเทศไทย	30
3.1.3	สถานะของเอกสารจดทะเบียน	31
3.1.4	ที่อยู่อาศัยของบุตรในปัจจุบัน	31
3.1.5	เหตุผลที่ย้ายถิ่นมาประเทศไทย	32
3.1.6	ระดับรายได้ในปัจจุบัน	33
3.1.7	สาขาอาชีพ 3 ลำดับแรก ในจังหวัดที่ทำการสำรวจ	33
3.2	เหตุผลที่ต้องการกลับไปประเทศพม่า	34
3.2.1	เหตุผลหลักและรอง ในการกลับสู่ประเทศพม่า	34
3.2.2	สาขาอาชีพ 3 ลำดับแรกในจังหวัดที่ทำการสำรวจ	36
3.3	กำหนดเวลากลับประเทศพม่า	37
3.3.1	ความแตกต่างทางเพศ	38
3.3.2	สถานะทางเอกสารจดทะเบียน	38
3.3.3	สาขาอาชีพในจังหวัดที่ทำการสำรวจ	39
3.3.4	ระดับรายได้	40
3.3.5	ระยะเวลาพำนักรในประเทศไทย	40
3.4	ระดับรายได้ขั้นต่ำที่คาดหวัง หลังย้ายถิ่นกลับประเทศพม่า	41
3.4.1	ระดับรายได้ในปัจจุบัน	41
3.4.2	สาขาอาชีพและจังหวัดที่อาศัยในปัจจุบัน	42
3.5	จุดหมายปลายทางและสาขาอาชีพภายหลังกลับประเทศ	43
3.5.1	ชาติพันธุ์	44
3.5.1	ทักษะความชำนาญและสาขาอาชีพในปัจจุบัน	45
บทที่ 4 บทสรุป		47
4.1	สรุปผลการวิจัย	47
4.2	ข้อพิจารณาในอนาคต	48

รายการสถิติ

สถิติ 1	กลุ่มอายุของแรงงานพม่าที่ทำการสำรวจ แยกตามเพศ	15
สถิติ 2	แสดงชาติพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามรัฐและมณฑลต้นทาง	16
สถิติ 3	ที่อยู่ของบุตรอายุต่ำกว่า 15 ปีของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามจังหวัดที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน	17
สถิติ 4	ระดับการศึกษาที่ได้รับของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ	18
สถิติ 5	เหตุผลหลักที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างย้ายถิ่นมาประเทศไทย แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์	19
สถิติ 6	ผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางมาประเทศไทย แยกตามรัฐ/มณฑลต้นทางในพม่า	20
สถิติ 7	ผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางมาประเทศไทย แยกตามจังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน	20
สถิติ 8	ประเภทเอกสารจดทะเบียนที่ถือโดยกลุ่มตัวอย่าง แยกตามจังหวัดที่อยู่ปัจจุบันในประเทศไทย	21
สถิติ 9	สัดส่วนสถานะทางเอกสารจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามสาขาอาชีพ	21
สถิติ 10	ระยะเวลาพำนักอยู่ในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง	22
สถิติ 11	ระดับรายได้ในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ	23
สถิติ 12	ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง ในสาขาอาชีพ 3 ลำดับแรก แยกตามจังหวัด	24
สถิติ 13	สถานะทางเอกสารจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่าง ในระดับรายได้ที่แตกต่างกัน	25
สถิติ 14	สภาพการทำงานของผู้ย้ายถิ่นที่ได้รับการสำรวจในสาขาอาชีพ 3 ลำดับแรกและทั้งหมด แยกตามจังหวัดที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย	26
สถิติ 15	สภาพการทำงานของกลุ่มตัวอย่างในระดับรายได้ที่แตกต่างกัน	27
สถิติ 16	สภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในประเทศพม่ามีหรือไม่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ	30
สถิติ 17	สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศต้นทาง แยกตามระยะเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย	30
สถิติ 18	ความเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามสถานะทางเอกสารจดทะเบียนในประเทศไทย	31
สถิติ 19	สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามที่อาศัยของบุตร	31
สถิติ 20	สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามเหตุผลเบื้องต้นที่ทำให้ย้ายถิ่นมาประเทศไทย	32
สถิติ 21	ความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามระดับรายได้	33
สถิติ 22	เหตุผลที่ทำให้ต้องการกลับไปประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจย้ายถิ่นกลับ แยกตามเพศและเหตุผลหลักและรอง	34
สถิติ 23	ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสมัครใจกลับไปประเทศพม่า แยกตามเหตุผลที่ทำให้ต้องการกลับประเทศ	35
สถิติ 24	เหตุผลเบื้องต้นที่ทำให้กลับสู่ประเทศต้นทาง แยกตาม 3 สาขาอาชีพในแต่ละจังหวัด	36
สถิติ 25	กรอบเวลากลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า	37
สถิติ 26	กรอบเวลากลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามเพศ	38
สถิติ 27	กรอบเวลากลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามสถานะทางเอกสารจดทะเบียน	38

สถิติ 28	กรอบเวลากลับประเทศพม่า แยกตามภาคการประกอบอาชีพและจังหวัด	39
สถิติ 29	กรอบเวลากลับสู่ประเทศพม่า แยกตามระดับรายได้	40
สถิติ 30	กรอบเวลากลับสู่ประเทศพม่า แยกตามระยะเวลาที่พำนักในประเทศไทย	40
สถิติ 31	ค่าแรงขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในประเทศพม่า แยกตามระดับรายได้ปัจจุบันในประเทศไทย	41
สถิติ 32	ค่าจ้างขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในประเทศพม่า เปรียบเทียบสาขาอาชีพ 3 ลำดับแรกในแต่ละจังหวัด	42
สถิติ 33	สถานที่ซึ่งผู้ย้ายถิ่นตั้งใจจะกลับไป แยกตามเพศ	43
สถิติ 34	ประเภทงานที่ต้องการจะทำเมื่อกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์	44
สถิติ 35	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง แยกตามประเภทของอาชีพที่อยากทำเมื่อกลับสู่พม่า และสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอาชีพที่วางแผนกลับไปบ้านเกิด และกลุ่มที่มาจากพื้นที่ชนบท	45

รายการแผนที่

แผนที่ 1	จังหวัดเป้าหมาย และขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด	12
แผนที่ 2	จังหวัดต้นทาง และขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด	16

รายการตาราง

ตารางที่ 1	รายละเอียดแรงงานจากประเทศพม่าที่สำรวจในจังหวัดเป้าหมาย	13
------------	--	----

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้พัฒนากลายเป็นศูนย์กลางการย้ายถิ่นของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เศรษฐกิจของไทยเจริญเติบโตอย่างมั่นคงจากการประกอบธุรกิจที่เน้นการส่งออกเป็นหลัก ผลที่ตามมาคือประเทศไทยประสบกับสภาวะที่ความต้องการแรงงานทักษะฝีมือมีน้อยมีจำนวนมากกว่าปริมาณแรงงานในประเทศ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาช่องว่างนี้ได้ค่อยๆถูกเติมเต็มด้วยแรงงานย้ายถิ่นทักษะฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ภาคอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานอย่างเข้มข้นสามารถประกอบการต่อไปได้ ปัจจุบันประเทศไทยจึงเป็นที่พำนักของผู้ย้ายถิ่นประมาณ 3.5 ล้านคน จากจำนวนนี้ประมาณ 3 ล้านคนประกอบอาชีพทำงานในไทย ส่วนมากแล้วแรงงานย้ายถิ่นในไทยจะประกอบด้วยผู้มีทักษะฝีมือจาก 3 ประเทศด้วยกัน ได้แก่ พม่า กัมพูชา และ ลาว โดยแรงงานจากประเทศพม่าถือเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดด้วยจำนวนประมาณ 2.3 ล้านคน คาดการณ์กันว่าในอนาคตอันใกล้ประเทศไทยจะต้องพึ่งพากำลังแรงงานย้ายถิ่นเพื่อเติมเต็มช่องว่างความต้องการที่ขยายตัวกว้างขึ้นเรื่อยๆเนื่องจากปริมาณอุปสงค์แรงงานที่เพิ่มขึ้นและอุปทานแรงงานที่ลดลง ซึ่งเป็นไปได้ว่าช่องว่างความขาดแคลนแรงงานนี้จะขยายเพิ่มมากขึ้นเป็น 5.36 ล้านคนในปี พ.ศ.2568

ในอีกด้านหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนของประเทศพม่าในช่วงที่ผ่านมาได้ส่งสัญญาณถึงความเป็นไปได้ว่ารูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าอาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรงในทศวรรษที่กำลังจะมาถึง ประมาณการกันทั่วตัวเลข GDP แสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจของพม่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าตัวในปี พ.ศ.2573 ซึ่งจะสร้างงานนอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้นมากกว่า 10 ล้านอัตรา แรงงานชาวพม่าจะมีทางเลือกที่จะหางานทำภายในประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ และหากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศพม่าเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยอัตราความเร็วตามที่คาดการณ์กัน รูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานสัญชาติพม่าย่อมจะเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญและหลีกเลี่ยงไม่ได้

การวิจัยประเมินครั้งนี้ได้จัดทำขึ้นภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในไทยและพม่า โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ข้อมูลความเข้าใจที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ เกี่ยวกับวิวัฒนาการรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าและลักษณะที่ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อทั้งตัวผู้ย้ายถิ่นเอง ผู้ว่าจ้าง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ รวมไปถึงทั้งสองประเทศ ซึ่งนับได้ว่าเป็นการวิจัยประเมินเนื้อหาครอบคลุมสมบูรณ์ชิ้นแรกในเมืองไทย ที่สามารถให้ความเข้าใจในภาพกว้างเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของแรงงานย้ายถิ่นชาวพม่าในประเทศไทย รวมถึงรูปแบบวัฏจักรของการย้ายถิ่น และสภาพความเป็นอยู่ก่อนที่จะตัดสินใจย้ายถิ่น ระหว่างที่ย้ายถิ่น และภายหลังการย้ายถิ่น หากแรงงานตัดสินใจที่จะย้ายกลับประเทศต้นทาง

ข้อค้นพบที่สำคัญของการวิจัยประเมินครั้งนี้สนับสนุนข้อสันนิษฐานที่ว่าแรงงานย้ายถิ่นชาวพม่าตั้งใจจะย้ายกลับประเทศต้นทาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีเพศ ชายหรือหญิง สถานที่เกิด มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจก่อนการย้ายถิ่น สาเหตุของการย้ายถิ่นฐานลักษณะอาชีพในประเทศไทย หรือระดับรายได้รูปแบบใดก็ตาม ต่างตั้งใจว่าท้ายที่สุดแล้วก็จะย้ายกลับไปอยู่ที่ประเทศพม่า พวกเขามองว่าการพำนักอยู่ในประเทศไทยเป็นการอาศัยแบบชั่วคราวเพื่อโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยลักษณะของผู้ย้ายถิ่นที่มีแนวโน้มจะย้ายกลับน้อยกว่าคือกลุ่มที่อยู่อาศัยในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลายาวนานและกลุ่มที่มีช่องทางทางกฎหมายให้สามารถอยู่ในไทยได้อย่างถาวร

ระดับรายได้และสภาพการทำงานเป็นปัจจัยที่อาจส่งอิทธิพลต่อระยะเวลาที่จะย้ายถิ่นกลับ ผู้ย้ายถิ่นที่มีสภาพการทำงานน่าพึงพอใจและมีระดับรายได้ที่ดีกว่า มีความไม่แน่นอนในช่วงระยะเวลาการย้ายถิ่นกลับหรือการวางแผนระยะยาวว่าจะย้ายกลับเมื่อใด มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า อย่างไรก็ตามแรงงานย้ายถิ่นส่วนใหญ่ไม่เลือกที่จะอยู่อย่างถาวรในประเทศไทย

ข้อค้นพบประการหนึ่งซึ่งปรากฏเด่นชัดจากการศึกษา คือแรงงานที่มีเอกสารจดทะเบียนนครสมบูรณ์และได้รับค่าจ้างที่เหมาะสม จะมีความพึงพอใจต่อการทำงานในประเทศไทย และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการย้ายกลับมากกว่า แต่แรงงานกลุ่มนี้ว่างกรอบระยะเวลาที่ตั้งใจจะย้ายกลับไยยาวนานกว่า ภายใต้สถานการณ์ข้อจำกัดด้านอุปทานแรงงานย้ายถิ่นจากประเทศพม่าที่อาจเป็นความท้าทายสำหรับประเทศไทยในอนาคต กลยุทธ์ที่แนะนำสำหรับผู้เกี่ยวข้องคือการให้โอกาสสถานการจดทะเบียนเอกสารอย่างถูกต้อง รวมถึงการให้ค่าจ้างและสภาพการทำงานที่เหมาะสมแก่แรงงานย้ายถิ่น เพื่อที่จะเพิ่มความรู้สึกด้านบวกต่อประสบการณ์การย้ายถิ่นและความเต็มใจที่จะทำงานในประเทศไทย หากพิจารณาถึงปริมาณความต้องการแรงงานที่คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศพม่าในอนาคตที่กำลังจะมาถึง จึงมีภาพความเป็นไปได้ว่าภาคอุตสาหกรรมที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุดจากความไม่สามารถเติมเต็มจำนวนแรงงานที่ต้องการได้ คือภาคอุตสาหกรรมที่ให้ค่าจ้างแรงงานในปัจจุบันต่ำกว่าภาคอื่นๆ ที่ผ่านมาแรงงานชาวไทยในภาคส่วนเหล่านี้ได้รับการแทนที่โดยแรงงานย้ายถิ่นต่างชาติที่เข้ามาใหม่ แต่ในอนาคตเมื่อความต้องการแรงงานในทั้งสองประเทศมากขึ้น ภาคส่วนการจ้างงานเหล่านี้จะต้องประสบกับความยากลำบากในการหาแรงงานด้วยระดับรายได้ที่เสนอให้ในปัจจุบัน ในขณะนี้จึงถือเป็น

เรื่องยากที่จะคิดหาหนทางแก้ไขอื่นสำหรับภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้นอกจากการเพิ่มค่าจ้างให้กับแรงงานย้ายถิ่น เพื่อให้สามารถคงสภาพการมีแรงงานย้ายถิ่นที่เพียงพอต่อการดำเนินกิจการต่อไปได้ ทั้งนี้ในเรื่องระยะเวลาว่าภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้จะถูกกดดันให้ต้องเพิ่มระดับค่าจ้างขึ้นเร็วเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับระดับความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นในภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ ของประเทศไทยและเทศพม่า ประกอบกับระดับค่าจ้างในตลาดสำหรับแรงงานย้ายถิ่นของประเทศไทยว่าจะเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพิจารณาของทั้งเจ้าของกิจการแต่ละราย สมาคมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่างๆ และรวมถึงรัฐบาลไทย ในการเตรียมพร้อมรับและจัดการการเปลี่ยนแปลงซึ่งแน่นอนว่าจะต้องมาถึง

บทที่ 1 ที่มาและระเบียบวิธีวิจัย

1.1 เหตุใดจึงทำการศึกษา (ความเป็นมา)

การศึกษาวัยครั้งนี้เกิดขึ้นจากความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าต่อข้อความดังต่อไปนี้

1. แรงงานย้ายถิ่นมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย และแรงงานย้ายถิ่นเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากประเทศพม่า
2. เนื่องจากสภาพการเมืองและเศรษฐกิจของพม่าได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน จึงสามารถคาดการณ์ได้ว่ารูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าจะมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปด้วย
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยจะได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยที่จะทำความเข้าใจ คาดการณ์ และเตรียมการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ทันต่อสถานการณ์

แรงงานย้ายถิ่นนับเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากพม่า

การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องทางเศรษฐกิจที่เน้นการส่งออกของประเทศไทยในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ต้องการแรงงานราคาถูกและมีทักษะฝีมืออ่อนเป็นจำนวนมากในภาคอุตสาหกรรมงานที่ใช้แรงงานอย่างเข้มข้น เนื่องจากการอาศัยแรงงานในประเทศเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองความต้องการแรงงานดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ประเทศไทยจึงต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว และพม่า ในส่วนตัวแรงงานเองแล้ว การจ้างงานในประเทศไทยเป็นทางเลือกที่น่าดึงดูดใจด้วยค่าจ้างที่สูงกว่าที่ได้รับในประเทศบ้านเกิดของตน

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นทั้งแบบในระบบและแบบไม่จดทะเบียนรวมประมาณ 3.5 ล้านคน และประมาณได้คร่าวๆ ว่า มีผู้อพยพย้ายถิ่นอยู่ในตลาดแรงงานเป็นจำนวนถึง 3 ล้านคน¹ จากสถิติตัวเลขจำนวนแรงงานย้ายถิ่นที่จดทะเบียนของกระทรวงแรงงานไทย มีแรงงานย้ายถิ่นจากพม่าอยู่ร้อยละ 76 ของจำนวนแรงงานย้ายถิ่นทั้งหมด² หากประมาณการจำนวนประชากรผู้ย้ายถิ่นทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนโดยอิงกับสถิติร้อยละดังกล่าวนี้ ปัจจุบันประเทศไทยจึงอาจมีแรงงานย้ายถิ่นชาวพม่าอาศัยอยู่ประมาณ 2.3 ล้านคน

แรงงานย้ายถิ่นจำนวนทั้งสิ้น 3 ล้านคนนี้ คิดเป็นประมาณร้อยละ 7 ของจำนวนประชากรวัยทำงานทั่วประเทศ ผลการศึกษาล้วนใหญ่สรุปว่าแรงงานย้ายถิ่นเหล่านี้เป็นเพียงร้อยละ 1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย (GDP)³ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลนี้ไม่สามารถแสดงระดับการพึ่งพาแรงงานย้ายถิ่นที่แตกต่างกันออกไปในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น การประมงของไทยนับเป็นธุรกิจหนึ่งที่พึ่งพาแรงงานย้ายถิ่นมากที่สุด โดยคิดเป็นอัตราร้อยละ 75 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ธุรกิจประมงคงไม่สามารถรักษาระดับการผลิตเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ได้หากขาดแรงงานย้ายถิ่น⁴ ประธานสมาคมการประมงแห่งจังหวัดสมุทรสาครกล่าวว่า “หากแรงงานพม่าจากไป อุตสาหกรรมในมหาชัยก็จบกัน”⁵ นอกจากนี้ธุรกิจประมงที่เกิดหุตุชะงักไปจะส่งผลเสียเป็นอย่างมากต่ออุตสาหกรรมในภาคการผลิตอื่นๆ อาทิเช่น การผลิตอาหารทะเล การขนส่งและการค้า ทั้งนี้ การผลิตที่ลดลงอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนและธุรกิจต่างๆ ซึ่งพึ่งพาอุตสาหกรรมและแรงงานเหล่านี้ รวมถึงผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารทะเลไทยทั้งในและต่างประเทศ ในทำนองเดียวกัน มีการประเมินว่าร้อยละ 80 ของจำนวนแรงงานในภาคการก่อสร้างเป็นแรงงานย้ายถิ่น⁶ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่นอาจส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนที่อยู่อาศัย และส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายอื่นๆ ต่อไป ดังนั้น นัยสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่นจะมีมากไปกว่าตัวเลขจีดีพี (GDP)

จากรายงานในเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่าปัญหาการขาดแคลนแรงงานจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นในอนาคตอันใกล้⁷ รายงานดังกล่าวระบุว่าใน พ.ศ. 2558 เมื่อเริ่มการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน ไทยจะมีจำนวนแรงงานอยู่ที่ 39.36 ล้านคน ในขณะที่ต้องการใช้แรงงานจำนวน 43.26 ล้านคน ก่อให้เกิดการขาดแคลนแรงงานเป็นจำนวน 3.9 ล้านคน และคาดว่าอีก 10 ปีต่อมาช่องว่างดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นไปที่ 5.36 ล้านคน เนื่องจากจะมีจำนวนแรงงานไทยอยู่เพียง 41.16 ล้านคน ขณะที่ต้องการแรงงานเป็นจำนวน 46.52 ล้านคน ช่องว่างเหล่านี้ต้องอาศัยแรงงานย้ายถิ่น มิฉะนั้นจะกระทบต่อเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ตั้งไว้

ประเทศพม่ากำลังเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับรูปแบบการย้ายถิ่นของชาวพม่า

ในทางประวัติศาสตร์พม่าเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุด และหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองพม่าเป็นผู้นำในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในบรรดาประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่พม่ากลับต้องเจ็บปวดยาวนานหลายทศวรรษจากอำนาจเผด็จการทหาร การจัดการทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาดและสงครามกลางเมืองที่ดำเนินมายาวนานที่สุดในโลกในช่วง 60 ปีที่ผ่านมา วันนี้พม่าเป็นหนึ่งในประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด และมีตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคนต่ำที่สุดในบรรดาประเทศกลุ่มอาเซียน ประชากรพม่าส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท โดยแรงงานร้อยละ 70 ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม⁸ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากพม่ามีสภาพภูมิประเทศกว้างขวางและหลากหลาย มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่บนพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ และมีประชากรที่ยืนหยัด แข็งแรง พม่าจึงมักได้รับการขนานนามว่าเป็น “อัญมณีแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

พม่าได้ประสบกับความเปลี่ยนแปลงหลายแง่มุม ที่เป็นประวัติศาสตร์สำคัญในตลอดช่วงสามปีที่ผ่านมา ความเปลี่ยนแปลงสำคัญบางประการทางการเมือง ได้แก่ การสถาปนาระบบสภานิติบัญญัติขึ้นมาอีกครั้ง การรับรองอย่างเป็นทางการและการเข้าร่วมประชุมรัฐสภาของพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy-NLD) ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านนำโดยนาง อองซานซูจี การปล่อยตัวนักโทษทางการเมือง การหยุดยิงและการเจรจาสันติภาพกับกลุ่มชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ การยุติการตรวจสอบสื่อต่างๆ และการจำกัดการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต นับแต่มีการเปลี่ยนผ่านอำนาจอย่างสันติจากรัฐบาลทหารสู่รัฐบาลพลเรือนนำโดยประธานาธิบดีเต็งเส่งใน พ.ศ. 2554 ผู้นำประเทศหลายท่านได้เดินทางไปเยือนพม่า ได้แก่ผู้นำจากประเทศสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรปและประเทศสมาชิก ประเทศไทย ญี่ปุ่นและอินเดีย รวมทั้งผู้นำจากองค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

ประเทศและองค์การระหว่างประเทศเหล่านี้ต่างให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการเงินเป็นจำนวนมากให้กับพม่าเพื่อสนับสนุนกระบวนการปฏิรูป และในพ.ศ. 2556 พม่าได้รับความช่วยเหลือจากนานาประเทศเพิ่มขึ้นไปอีกโดยสหภาพยุโรปจัดสรรเงินจำนวน 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁹ เพื่อการปฏิรูประบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาอย่างครอบคลุมทั่วถึง สหรัฐอเมริกาจัดสรรเงินจำนวน 170 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อช่วยเรื่องสำคัญต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาระบอบประชาธิปไตย กระบวนการสร้างสันติภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจ การสาธารณสุขและความมั่นคงด้านอาหาร¹⁰ พม่ายังได้รับเงินกู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งจากธนาคารโลกเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น 440 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (เอดีบี) รวมเป็นเงินจำนวน 512 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ¹¹ ญี่ปุ่นได้ประกาศยกเลิกภาระหนี้ให้พม่าเป็นเงินจำนวน 1.76 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และยังให้เงินช่วยเหลือเป็นจำนวน 395 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ

ประเทศส่วนใหญ่ได้ยุติการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อพม่าแล้วในขณะนี้ ทำให้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) โดยประเทศเหล่านี้หลังไหลไปสู่พม่า รัฐบาลพม่าได้ออกมาตรการบางอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ การปฏิรูประบบแลกเปลี่ยนเงินตรา และการออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับการลงทุนจากต่างประเทศ อาทิเช่น การเว้นการชำระภาษีเป็นเวลา 5 ปี สำหรับการลงทุนบางประเภท กระทรวงวางแผนและพัฒนาเศรษฐกิจระบุว่าพม่าได้อนุมัติโครงการเอฟดีไอมีมูลค่ามากกว่า 2.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในช่วงเดือนมกราคมถึงกันยายน พ.ศ. 2556¹² ขณะที่สถาบันแมคคินซี ทั่วโลก ระบุถึงศักยภาพของพม่าที่จะดึงดูดเงินเอฟดีไอได้เป็นจำนวน 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปีพ.ศ. 2573¹³ นอกจากนี้ พม่าจึงอาจ “คว้าโอกาส” ผ่านกระบวนการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจแห่งอาเซียนได้สำเร็จภายในปีพ.ศ. 2558¹⁴

ถึงแม้ว่าพม่ายังต้องเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทายมากมายก็ตาม ภาพอนาคตสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าค่อนข้างแจ่มใสเมื่อพิจารณาจากเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และสถาบันแมคคินซีต่างคาดการณ์ว่าตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมของพม่าจะเติบโตขึ้นประมาณร้อยละ 8 ต่อปี เพิ่มตัวเลขทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นสี่เท่า คิดเป็นจำนวนที่มากกว่า 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อีกทั้ง ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อคนที่ระดับอำนาจซื้อที่เท่าเทียมกัน (พีพีพี) จะเพิ่มขึ้นจากระดับปัจจุบัน คือ 1,400 ดอลลาร์สหรัฐฯ ไปอยู่ที่ 4,400 ดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปีพ.ศ. 2573 หากการลงทุนมีทิศทางที่เหมาะสม ยังมีการคาดการณ์อีกด้วยว่าจะมีการสร้างงานนอกสาขาอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากกว่า 10 ล้านงานเมื่อถึงเวลานั้น โดยงานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวจะเป็นงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตอยู่จำนวน 6 ล้านงาน¹⁵ การคาดการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าในอนาคตแรงงานพม่าจะมีทางเลือกมากขึ้นในการหางานทำภายในประเทศของตนเอง มีประเทศจำนวนหนึ่งซึ่งเปลี่ยนแปลงสถานะจากประเทศผู้ส่งออกแรงงานไปสู่ประเทศผู้นำเข้าแรงงานผ่านการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยและเกาหลีใต้ หากการพัฒนาเศรษฐกิจในพม่ายังคงดำเนินไปในระดับเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รูปแบบการย้ายถิ่นของชาวพม่าย่อมหลีกเลี่ยงที่จะเปลี่ยนแปลงไปด้วยอย่างมีนัยสำคัญไม่ได้

1.2 อะไรคือสิ่งที่ต้องการค้นพบจากการศึกษา (วัตถุประสงค์)

เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้มากขึ้นที่ผู้อพยพย้ายถิ่นจำนวนมากจะกลับคืนประเทศพม่าในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลจากการประเมินเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้เกี่ยวกับรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานย้ายถิ่นจากพม่าในประเทศไทยก่อนที่แรงงานจำนวนมากจะเริ่มกลับประเทศต้นทาง ขณะที่เราต้องการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ในระดับมหภาค เรายังต้องการทำความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับช่วงเวลาและเหตุผลที่นำไปสู่การกลับคืนถิ่นที่มีความแตกต่างอย่างไรในกลุ่มประชากรผู้อพยพย้ายถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อส่วนต่างๆ ของการจ้างงานในไทยได้ในหลากหลายทิศทาง

คำถามหลักซึ่งต้องการคำอธิบายที่เป็นตัวแทนของสถานการณ์ได้ มีดังนี้

- จริงหรือไม่ที่ผู้อพยพย้ายถิ่นกำลังวางแผนที่จะกลับพม่าเป็นการถาวร
- การตัดสินใจของผู้อพยพย้ายถิ่นได้รับอิทธิพลจากสภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในพม่ามากน้อยเพียงไร
- อะไรจะเป็นจุดพลิกผันให้ผู้อพยพย้ายถิ่นหลายกลุ่มเริ่มกลับสู่พม่าเป็นจำนวนมาก
- สถานที่ทางภูมิศาสตร์และอุตสาหกรรมใดบ้างจะได้รับผลกระทบมากที่สุดจากรูปแบบการย้ายถิ่นที่แปรเปลี่ยนไป ในแง่ของความเร็วและขนาดของผลกระทบ
- รัฐบาลไทย ภาคธุรกิจต่างๆ และสังคมไทย สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับการกลับคืนถิ่นของแรงงานจำนวนมากได้อย่างไร

การที่จะทำความเข้าใจกับคำถามด้านบนนี้ได้ยังต้องอาศัยคำถามอีกหลายข้อเพื่อให้เข้าใจแนวโน้มเฉพาะของผู้อพยพย้ายถิ่นที่มีคุณลักษณะบางประการ ดังนั้นเราจึงตั้งคำถามเพื่อระบุคุณลักษณะบางประการดังต่อไปนี้

- คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์
- พื้นที่ส่วนใดในพม่าที่ผู้อพยพจากมา
- เหตุผลสำคัญที่ทำให้ต้องย้ายถิ่นมาไทย
- เส้นทางเข้าไทยอย่างไรและปัจจุบันมีสถานะทางกฎหมายใดเมื่ออยู่ในไทย
- เป็นระยะเวลาปีที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทย
- สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และสาขาอาชีพในไทย
- ทักษะงานที่ผู้อพยพได้รับขณะพักอาศัยและทำงานในไทย
- เหตุผลที่ต้องการหรือไม่ต้องการเดินทางกลับพม่า
- พื้นที่ส่วนไหนในพม่าที่ผู้อพยพต้องการกลับไป
- ผู้อพยพต้องการกลับประเทศไปทำงานประเภทใด

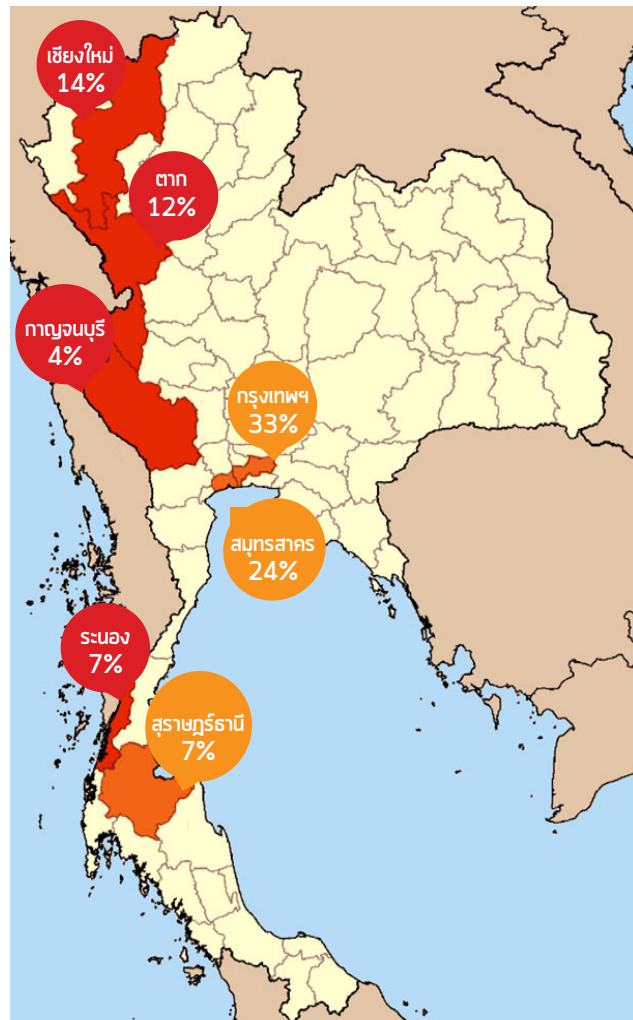
1.3 ใช้วิธีอะไร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ (ระเบียบวิธีวิจัย)

1.3.1 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์

การศึกษานี้ใช้การสำรวจทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแรงงานย้ายถิ่นจากพม่าและประชากรท้องถิ่นใน 7 จังหวัดที่ติดและไม่ได้ติดชายแดนของประเทศไทยซึ่งมีแรงงานย้ายถิ่นอยู่เป็นจำนวนมาก โดยศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียและองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานได้ร่วมกันกำหนดกรอบการประเมินผลและระเบียบวิธีวิจัย รวมถึงจัดทำแบบสอบถามซึ่งมีการทดสอบล่วงหน้าก่อนการนำไปใช้สำรวจจริงในสนามและมีการจัดแปลข้อมูลเป็นภาษาพม่าและไทย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกระทำโดยเจ้าหน้าที่จาก 6 องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมโครงการซึ่งสามารถเข้าถึงชุมชนแรงงานย้ายถิ่นในจังหวัดเป้าหมายได้¹⁶ ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นฯ ได้จัดอบรมการลงพื้นที่สำรวจให้กับเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลดังกล่าว ทั้งจัดให้มีการลงพื้นที่เฝ้าสังเกตและควบคุมคุณภาพการเก็บข้อมูล โดยศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นฯ เป็นผู้รวบรวมชุดแบบสอบถาม และลงรหัสข้อมูล โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการกระจายของตัวแปร

1.3.2 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

แม้หน่วยงานราชการของไทยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแรงงานย้ายถิ่นที่มีเอกสารจดทะเบียน แต่ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลที่สมบูรณ์ด้านสถานที่และขนาดประชากรของผู้อพยพย้ายถิ่นที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย การกำหนดจังหวัดเป้าหมาย (ดูแผนที่ 1) จึงอิงกับจำนวนแรงงานย้ายถิ่นที่จดทะเบียนไว้กับกระทรวงมหาดไทยในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งน่าจะเป็นเวลาที่มีการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องให้ใช้เอกสารเป็นพยานหลักฐานประกอบทั่วทั้งประเทศ โดยรวมแล้ว แรงงานย้ายถิ่นชาวพม่าในประเทศไทยที่จดทะเบียนไว้ อัตราร้อยละ 56 อาศัยอยู่ในจังหวัดเป้าหมายเหล่านี้ สำหรับขนาดจำนวนประชากรที่มากกว่า 100,000 คน คณะวิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 5,027 คน ตามระเบียบวิธีการของทาโร ยามาเนะ (พ.ศ. 2516, น. 886) ที่ค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 1¹⁷ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5,027 คนนี้กระจายตัวอยู่ในจังหวัดเป้าหมายผ่านการสุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนโดยอิงอัตราส่วนที่คำนวณจากการจดทะเบียนแรงงานย้ายถิ่นระหว่างปี พ.ศ. 2553/54 ของกระทรวงแรงงาน และยังได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดออกตามสาขาอาชีพของแรงงานพม่าที่สำคัญโดยอาศัยสถิติตัวเลขของกรมจัดหางานส่วนภูมิภาคในจังหวัดเป้าหมาย และเพื่อให้เข้าใจถึงความแตกต่างด้านปัจจัยทางเพศ ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จึงได้พยายามกำหนดจำนวนเพศหญิงและชายไว้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันในทุกจังหวัดเป้าหมาย



แผนที่ 1 จังหวัดเป้าหมาย และขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด

จำนวนตัวอย่างในแต่ละจังหวัดเป้าหมายและสาขาอาชีพของแรงงานพม่าใน 3 ลำดับแรกได้แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดแรงงานจากประเทศพม่าที่สำรวจในจังหวัดเป้าหมาย

จังหวัด	จำนวนตัวอย่าง	อัตราร้อยละต่อ จำนวนตัวอย่างทั้งหมด	สาขาอาชีพของแรงงานจากพม่า 3 ลำดับแรก (อัตราร้อยละในแต่ละจังหวัด)
1. กรุงเทพฯ	1,635	33%	1. การผลิตและจัดจำหน่ายเครื่องนุ่งห่ม (ร้อยละ 23.0) 2. อุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ (ร้อยละ 20.6) 3. งานบ้าน (ร้อยละ 17.0)
2. สมุทรสาคร	1,192	24%	1. งานที่เกี่ยวข้องกับการประมง (ร้อยละ 29.3) 2. อุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ (ร้อยละ 15.5) 3. ทำประมง (ร้อยละ 15.2)
3. เชียงใหม่	710	14%	1. งานก่อสร้าง (ร้อยละ 52.2) 2. งานบริการอื่นๆ (ร้อยละ 11.1) 3. งานจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 10.0)
4. ตาก	580	12%	1. งานเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 30.5) 2. งานก่อสร้าง (ร้อยละ 22.2) 3. งานบริการอื่นๆ (ร้อยละ 10.3)
5. ระนอง	372	7%	1. งานที่เกี่ยวข้องกับการประมง (ร้อยละ 28.5) 2. งานก่อสร้าง (ร้อยละ 18.8) 3. ทำประมง (ร้อยละ 16.7)
6. สุราษฎร์ธานี	350	7%	1. งานเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 32.3) 2. งานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 26.6) 3. งานจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 6.3)
7. กาญจนบุรี	180	4%	1. งานใช้แรงงานอื่นๆ (ร้อยละ 43.9) 2. งานเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 32.2) 3. งานก่อสร้าง (ร้อยละ 6.7)
รวมทั้งสิ้น	5,027	100%	

1.3.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษานี้มีสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างจำนวนแรงงานย้ายถิ่นที่ได้จัดและไม่ได้จัดทะเบียนในแต่ละจังหวัด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้คำนวณอ้างอิงจากตัวเลขทางสถิติของผู้ย้ายถิ่นที่จดทะเบียน ทำให้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโน้มเอียงไปทางจังหวัดที่มีจำนวนผู้ย้ายถิ่นที่จดทะเบียนสูง นอกจากนี้ การเข้าถึงและได้รับความยินยอมจากผู้ย้ายถิ่นที่ไม่ได้จดทะเบียนยังทำได้ยากลำบากกว่าผู้ย้ายถิ่นที่จดทะเบียน ส่งผลให้เสียงสะท้อนจากผู้ย้ายถิ่นที่ไม่ได้จดทะเบียนมีน้อยลงในการศึกษารุ่นนี้

แม้การสุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดได้จัดทำตามสัดส่วนการจ้างงานในแต่ละจังหวัดอ้างอิงตามตัวเลขสถิติของกระทรวงแรงงาน แต่เป็นไปได้ยากที่จะสะท้อนสัดส่วนแรงงานของทุกสาขาอาชีพได้อย่างตรงตามจำนวนอย่างเคร่งครัด เนื่องจากประเด็นในเรื่องการเข้าถึงข้อมูล และยังมีความท้าทายในการรักษาจุดสมดุลของสัดส่วนทางเพศ ขณะประเมินในสาขาอาชีพที่มีปัจจัยทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดอีกเรื่องหนึ่งคือเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่และมีหลายจังหวัดเป้าหมาย การจัดทีมสำรวจจึงต่างกันตามจังหวัดเป้าหมายแต่ละจังหวัด ทำให้ขั้นตอนการเก็บข้อมูลให้ผลได้ไม่คงที่เท่ากับการใช้ทีมเดียวไปดำเนินการในทุกจังหวัด ทีมงานได้พยายามลดข้อจำกัดดังกล่าวโดยจัดอบรมเจ้าหน้าที่ทั้งหมดของทีมสำรวจที่กรุงเทพฯ รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ

เชิงอรรถ

1. เจอร์รี ฮูเกต์, อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รังค์ (บรรณาธิการ) รายงานการย้ายถิ่นขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นในประเทศไทย พ.ศ. 2554
2. กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ประเทศไทย เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 บันทึกข่าวสารผู้ย้ายถิ่นขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐานในประเทศไทย (MIN) ฉบับที่ 21 เดือนกันยายน พ.ศ. 2556
3. เจอร์รี ฮูเกต์, อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รังค์ (บรรณาธิการ) รายงานการย้ายถิ่นขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นในประเทศไทย พ.ศ. 2554
4. บัณฑิต โชคสงวน พ.ศ. 2554 ผลกระทบจากการจัดการประมงเพื่อปรับปรุงความปลอดภัยในเครื่องวัดทางทะเล กรณีศึกษาในประเทศไทย ที่ประชุมอาเซียน-ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ว่าด้วยการประมงอย่างยั่งยืนเพื่อความปลอดภัยด้านอาหารสู่พ.ศ. 2563
5. http://ajw.asahi.com/article/asia/south_east_asia/AJ201308290007
6. อ้างแล้ว
7. ปัจจัยเสี่ยงด้านแรงงาน ผลกระทบจากประชาคมทางเศรษฐกิจแห่งอาเซียน โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เดือนกันยายน พ.ศ. 2555
8. ซีไอเอ แฟกต์บุ๊ก (CIA Fact Book) พ.ศ. 2555
9. http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/country-cooperation/myanmar/myanmar_en.htm
10. <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35910.htm>
11. <http://www.bbc.co.uk/news/business-21226344>
12. https://www.mnped.gov.mm/html_file/foreign_trade/s30MA0201.htm
13. สถาบันแมคคินซี โกลบอล (พ.ศ. 2556) นาทีทองของพม่า: โอกาสพิเศษและความท้าทายสำคัญ (Myanmar's moment: Unique opportunities, major challenges)
14. ยูเมซากิ, โช. 2555. “การสร้างประชาคมเศรษฐกิจแห่งอาเซียน ความท้าทายและโอกาสสำหรับพม่า” (“Building the ASEAN Economic Community: Challenges and Opportunities for Myanmar”) ในการปฏิรูปเศรษฐกิจในพม่า วิถีทางและโอกาสในอนาคต (Economic Reforms in Myanmar: Pathways and Prospects) แองค์ ลิม และ ยาสึอิโร ยามาตะ (บรรณาธิการ) รายงานวิจัยของบีอาร์ซีเลขที่ 10
15. สถาบันแมคคินซี โกลบอล (พ.ศ. 2556) นาทีทองของพม่า: โอกาสพิเศษและความท้าทายสำคัญ (Myanmar's moment: Unique opportunities, major challenges)
16. เหล่านี้รวมสำนักงานคณะกรรมการเพื่อผู้ลี้ภัยและผู้อพยพแห่งสหรัฐฯ มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบทและมูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น มูลนิธิร่วมมิตรไทย-พม่า มูลนิธิคุนหมิต นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โปรดดูหน้ากิตติกรรมประกาศในส่วนภูมิศาสตร์ของแต่ละองค์การผู้มีส่วนร่วมในการสำรวจ
17. ยามาเนะ, ทาโร่. พ.ศ. 2516. สถิติ: การวิเคราะห์เบื้องต้น (Statistics: An introductory analysis) พิมพ์ครั้งที่ 6 (นิวยอร์ก ฮาร์เปอร์และโรว์)

บทที่ 2 ผลการวิจัยที่สำคัญ

2.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหาส่วนแรกของผลการวิจัยจะนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานย้ายถิ่นจากพม่าในกลุ่มที่ทำการสำรวจ เพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นไปได้ในอนาคตที่แรงงานจะย้ายถิ่นกลับคืนประเทศต้นทาง ในบริบทที่กว้างขึ้นของปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจที่จะย้ายถิ่น ที่จะอยู่ต่อ หรือที่จะกลับคืนถิ่นต้นทาง

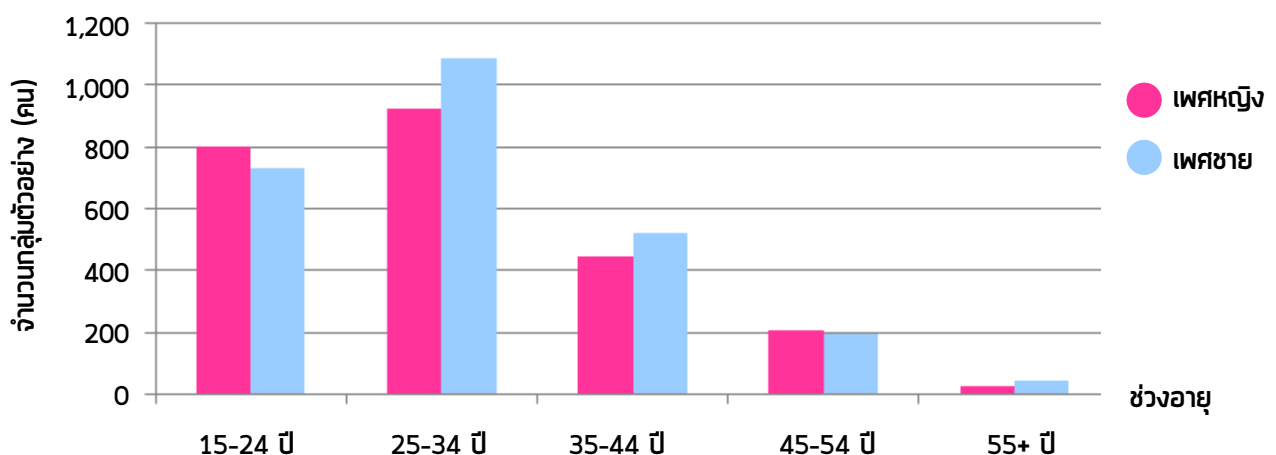
ผลการวิจัยที่สำคัญ

- ▶ ด้านการกระจายตัวของอายุกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีแรงงานจากพม่าเพศหญิงในอัตราส่วนที่สูงกว่าแรงงานเพศชายสำหรับแรงงานที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15 – 24 ปี
- ▶ ร้อยละ 76.5 ของแรงงานย้ายถิ่น มาจากรัฐและมณฑลในพม่าซึ่งมีชายแดนติดต่อกับประเทศไทย
- ▶ พม่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุด (ร้อยละ 43.5) รองลงมาคือฉาน (ร้อยละ 18.3) มอญ (ร้อยละ 15.1) กะเหรี่ยง (ร้อยละ 12.5) และอื่น ๆ (ร้อยละ 10.6)
- ▶ การประกอบอาชีพก่อนการย้ายถิ่นเข้าสู่ประเทศไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพของตนเอง (ร้อยละ 40.2) เป็นแรงงานรับจ้างในหลายสาขาอาชีพ (ร้อยละ 38.8) และว่างงาน (ร้อยละ 21.0)
- ▶ ร้อยละ 59.8 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า มีสภาพความเป็นอยู่ในพม่าในระดับพอใช้ ขณะที่ร้อยละ 23.9 รายงานว่า มีสภาพความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่จนยากลำบากก่อนที่จะย้ายถิ่นมาประเทศไทย
- ▶ ผู้ย้ายถิ่นมากกว่าครึ่งหนึ่งแต่งงานแล้ว และมากกว่าร้อยละ 90 อาศัยอยู่กับคู่สมรสในประเทศไทย ผู้ย้ายถิ่นเหล่านี้ร้อยละ 68.6 มีบุตร ผู้ย้ายถิ่นในจังหวัดห่างจากชายแดนไทยมักให้บุตรอยู่ที่พม่า มากกว่าผู้ย้ายถิ่นในจังหวัดชายแดน
- ▶ พบผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงมากกว่าเพศชายในระดับการศึกษาที่ต่ำ (ไม่ได้รับการศึกษา หรือเรียนเพียงชั้นประถมศึกษา) และในระดับการศึกษาที่สูง (มหาวิทยาลัย และอาชีวศึกษา)

2.1.1 กลุ่มอายุ

ในบรรดาแรงงานย้ายถิ่นจำนวน 5,027 คนที่ทำการสำรวจ ต่ำกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 48.2) เป็นเพศหญิง และร้อยละ 51.6 เป็นเพศชาย โดยร้อยละ 98 ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในกลุ่มช่วงอายุระหว่าง 18 – 60 ปี ตัวเลขด้านล่างแสดงให้เห็นว่าแรงงานเพศหญิงในกลุ่มช่วงอายุน้อยที่สุด คือ ระหว่าง 15 – 24 ปี มีจำนวนมากกว่าแรงงานเพศชาย

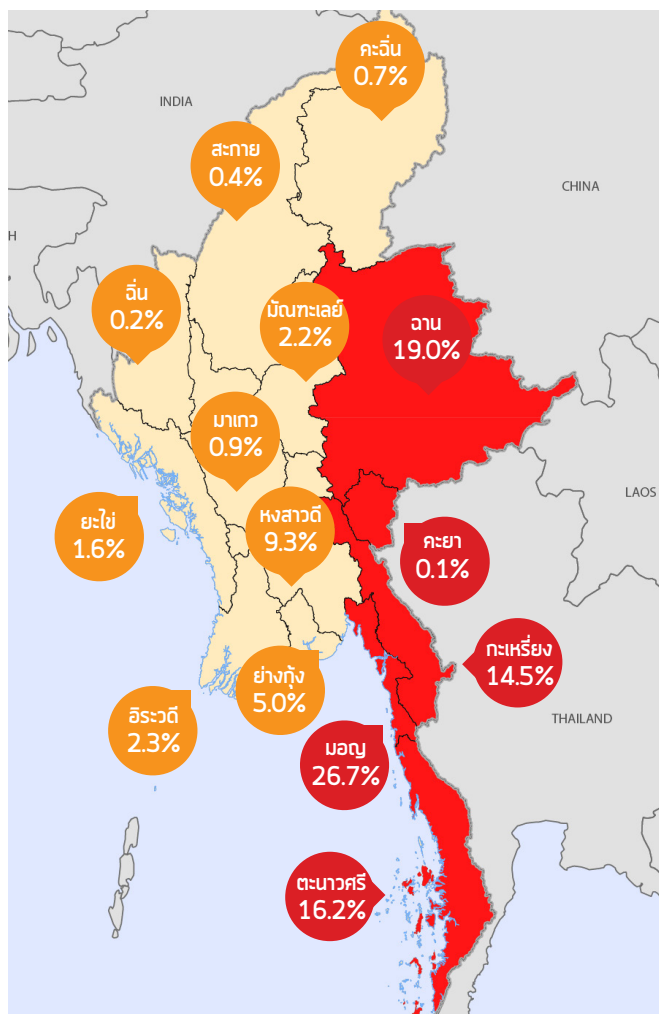
สถิติ 1 กลุ่มอายุของแรงงานพม่าที่ทำการสำรวจ แยกตามเพศ



2.1.2 ชาติพันธุ์และที่อยู่อาศัยในพม่าก่อนการย้ายถิ่น

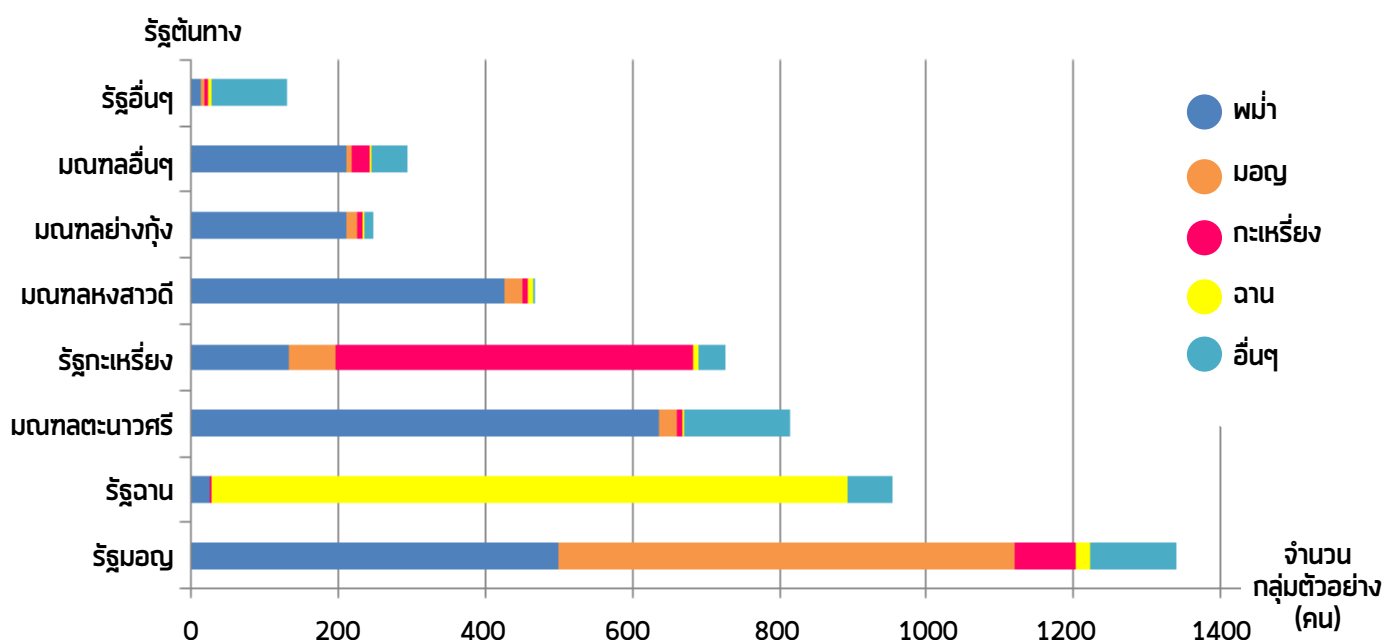
เช่นที่แสดงไว้ในแผนที่ 1 แรงงานในกลุ่มตัวอย่างเดินทางมาจากทั่วทุกรัฐและมณฑลของพม่า อย่างไรก็ตาม ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่หรือร้อยละ 76.4 มาจากหนึ่งในห้ารัฐและมณฑลที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย คือ รัฐมอญ รัฐฉาน มณฑลตะนาวศรี รัฐกะเหรี่ยง และรัฐคะยา จำนวนที่เหลือร้อยละ 20.2 มาจากมณฑลอื่น และร้อยละ 2.5 มาจากรัฐอื่นๆ ซึ่งไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย¹

พม่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีขนาดใหญ่มากที่สุดในแรงงานกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นอัตราร้อยละ 43.5 ของจำนวนทั้งหมด ตามมาด้วยฉาน (ร้อยละ 18.3) มอญ (ร้อยละ 15.1) กะเหรี่ยง (ร้อยละ 12.5) และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ (ร้อยละ 10.6) ได้แก่ คะยา ยะไข่ คะฉิ่น และฉิ่น สถิติ 2 แสดงสัดส่วนทางชาติพันธุ์ของแรงงานกลุ่มที่ทำการสำรวจแยกตามรัฐและมณฑลต้นทาง



แผนที่ 2 จังหวัดต้นทาง และขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด

สถิติ 2 แสดงชาติพันธุ์ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามรัฐและมณฑลต้นทาง



2.1.3 สภาพความเป็นอยู่ก่อนอพยพย้ายถิ่นมาประเทศไทย

ก่อนอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทย จำนวน 1 ใน 5 (ร้อยละ 21.0) ของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ว่างงาน ขณะที่ร้อยละ 38.8 เป็นแรงงานรับจ้างในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 10.9) งานบริการ (ร้อยละ 6.7) งานพัฒนาสังคมและการศึกษา (ร้อยละ 3.5) และอื่นๆ (ร้อยละ 6.2) ที่เหลือร้อยละ 40.2 ประกอบอาชีพของตนเอง โดยร้อยละ 32.4 เป็นกลุ่มที่ทำงานเกษตรกรรม โดยมีไร่นาเป็นของตนเอง และร้อยละ 7.8 ประกอบอาชีพค้าขาย

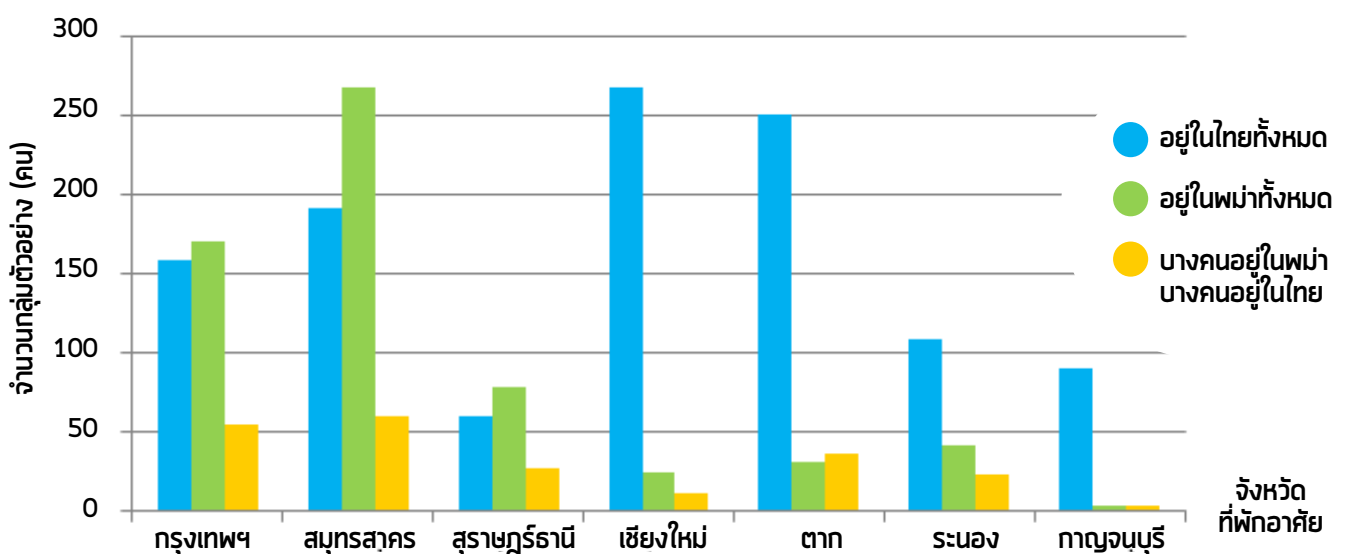
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ใน 3 (ร้อยละ 35.7) มาจากเขตเมือง ในขณะที่ร้อยละ 64.3 มาจากพื้นที่ชนบท กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.8 ระบุถึงสภาพความเป็นอยู่ในพม่าในระดับพอใช้ได้ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15.7 กล่าวว่าตนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีหรือค่อนข้างดี และร้อยละ 23.9 อยู่ในสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่ดีหรือแย่มาก จากรายงานไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันตามเพศหรือรัฐ/ภูมิภาคต้นทาง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีชาติพันธุ์ คะยา คะฉิ่น ฉิ่น และ มุสลิม รายงานถึงสภาพความเป็นอยู่ที่ขัดสนก่อนการอพยพมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น

2.1.4 สถานภาพครอบครัว

ในแรงงานกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 38 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 57.6 สมรสแล้ว และร้อยละ 4.4 หย่าร้างหรือเป็นหม้าย ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งสมรสแล้วนี้ ร้อยละ 90.2 อาศัยอยู่กับคู่สมรสในประเทศไทย และร้อยละ 68.6 ของกลุ่มตัวอย่างที่แต่งงานแล้วมีบุตรอายุน้อยกว่า 15 ปีอยู่ 1 คนเป็นอย่างน้อย ในบรรดากลุ่มตัวอย่างซึ่งมีบุตร ร้อยละ 46.8 ระบุว่าบุตรของตนอาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด ในขณะที่ร้อยละ 30.9 ระบุว่าบุตรของตนอาศัยอยู่ในประเทศพม่าทั้งหมด และร้อยละ 10.6 รายงานว่าบุตรบางคนอยู่ในไทยบางคนอยู่ในพม่า

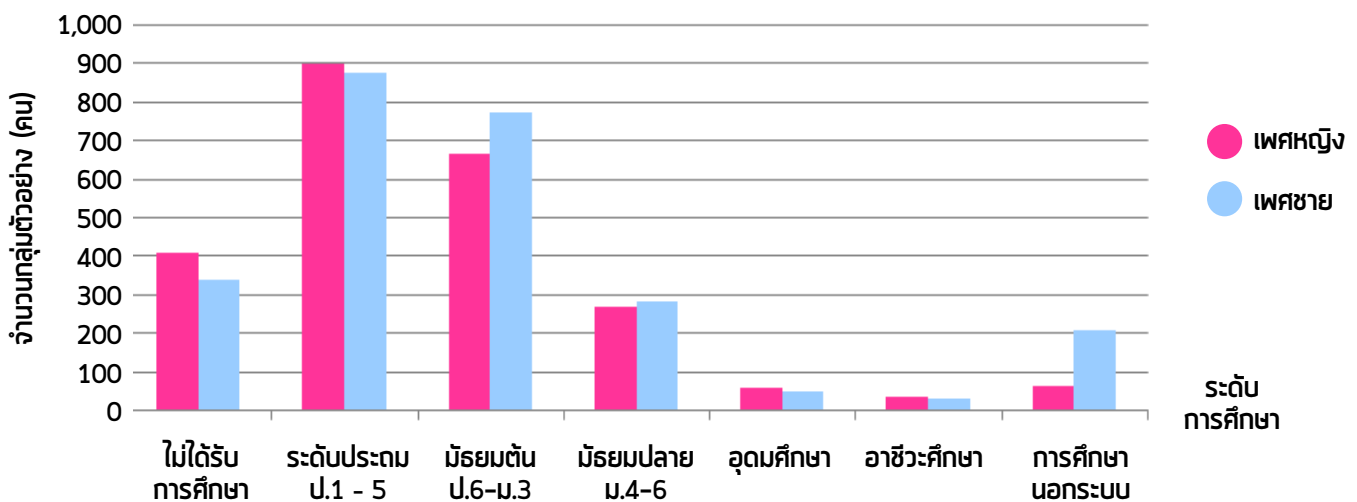
ในสถิติ 3 แสดงให้เห็นว่าในจังหวัดที่ไม่ติดชายแดน กลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรมักให้บุตรของตนอาศัยอยู่ในพม่า ได้แก่ สมุทรสาคร (ร้อยละ 51.5) สุราษฎร์ธานี (ร้อยละ 47.6) กรุงเทพฯ (ร้อยละ 44.4) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในจังหวัดติดชายแดนจะมีแนวโน้มให้บุตรอยู่ในประเทศไทยมากกว่า ได้แก่ ระนอง (ร้อยละ 23.8) ตาก (ร้อยละ 9.7) เชียงใหม่ (ร้อยละ 7.9) และกาญจนบุรี (ร้อยละ 3.2)

สถิติ 3 ที่อยู่ของบุตรอายุต่ำกว่า 15 ปีของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามจังหวัดที่พักอาศัยอยู่ในปัจจุบัน



ผลการศึกษาพบว่า แรงงานเพศหญิงมีสัดส่วนมากกว่าเพศชายในกลุ่มตัวอย่างที่ระดับการศึกษาน้อย (ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา) เช่นเดียวกับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูง (มหาวิทยาลัย และอาชีวศึกษา) ขณะที่แรงงานเพศชายมีสัดส่วนมากกว่า 3 เท่าของแรงงานเพศหญิงในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการศึกษานอกระบบในสถานที่ เช่น ในวัด

สถิติ 4 ระดับการศึกษาที่ได้รับของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ



2.2 ประวัติการย้ายถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

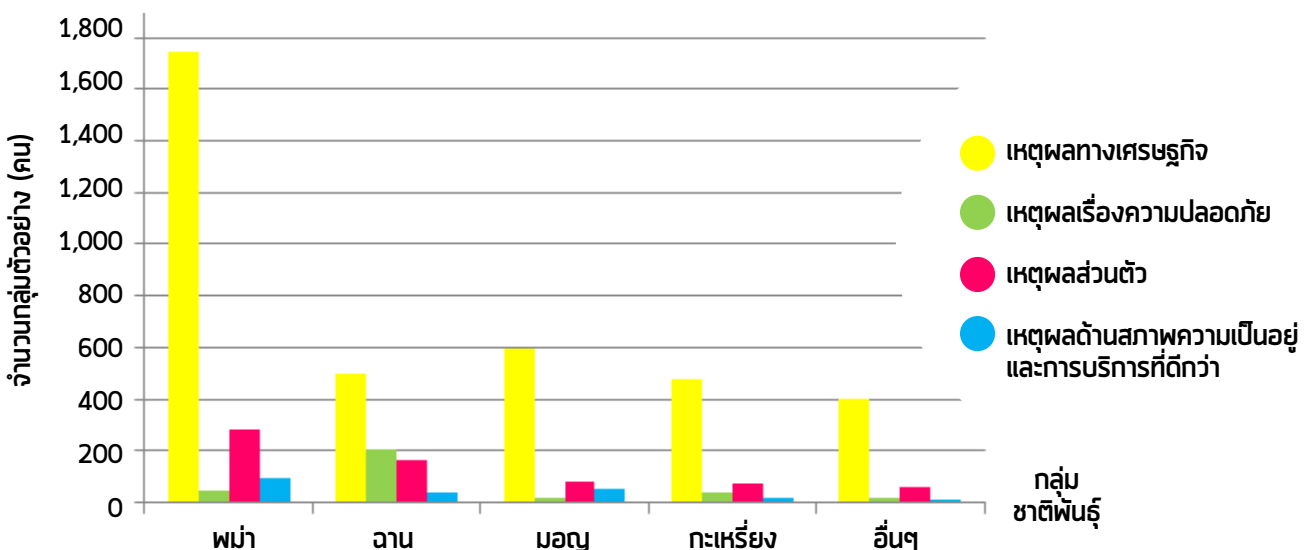
ผลการวิจัยที่สำคัญ

- ▶ เหตุผลเบื้องต้นที่ทำให้ย้ายถิ่นมาประเทศไทย ได้แก่ เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ (ร้อยละ 74.9) เหตุผลส่วนตัว (ร้อยละ 13.4) และเหตุผลที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย (ร้อยละ 7) โดยพบกลุ่มตัวอย่างที่อ้างเหตุผลด้านความมั่นคงปลอดภัยในสัดส่วนที่สูงเป็นพิเศษในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ฉาน (ร้อยละ 22.5)
- ▶ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.4 ย้ายถิ่นเข้ามาสู่ประเทศไทยโดยได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวและเพื่อน รองลงมาได้รับความช่วยเหลือจากนายหน้า (ร้อยละ 37.7) และที่เหลือคือผู้ที่เดินทางมาเอง (ร้อยละ 18.5) ยกเว้นผู้ย้ายถิ่นจากรัฐฉานแล้ว กลุ่มตัวอย่างจากรัฐ/มณฑลชายแดนพม่าอื่นๆ มักใช้นายหน้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างจากมณฑลที่ไม่ติดชายแดน
- ▶ กลุ่มตัวอย่างที่ปัจจุบันอาศัยในจังหวัดซึ่งไม่ติดกับชายแดน มักเดินทางเข้ามาประเทศไทยโดยผ่านนายหน้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในจังหวัดชายแดนไทย
- ▶ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้จดทะเบียนมีเอกสารจะทะเบียนครบ (ร้อยละ 64.6) รองลงมาไม่มีเอกสารแบบชั่วคราว (ร้อยละ 18.3) และไม่มีเอกสาร (ร้อยละ 12.7) ในขณะที่อีกส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 4.4) มีบัตรสีออกให้โดยรัฐบาลไทย² โดยกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตากและกาญจนบุรีมีกลุ่มตัวอย่างที่มีเอกสารในสัดส่วนที่น้อยเป็นพิเศษ
- ▶ ในบางสาขาอาชีพ มีกลุ่มตัวอย่างที่จดทะเบียนมีเอกสารเป็นจำนวนน้อย เช่น ภาคเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ การรับจ้างแรงงานอื่นๆ การทำประมง และงานก่อสร้าง
- ▶ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาน้อยกว่า 10 ปี (ร้อยละ 73.2)

2.2.1 เหตุผลหลักที่ทำให้ย้ายถิ่นมาประเทศไทย

ภาพรวม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74.9 ให้เหตุผลด้านเศรษฐกิจ เช่นรายได้ที่สูงกว่า และโอกาสการจ้างงานที่มีมากกว่า เป็นเหตุผลเบื้องต้นที่ย้ายถิ่นมาอยู่ในไทย ร้อยละ 13.4 มีเหตุผลส่วนตัวอื่นๆ เช่น ติดตามครอบครัวและเพื่อนมา ได้รับการชักชวนจากครอบครัวและเพื่อนให้ย้ายถิ่น หรือหาประสบการณ์ให้ตัวเอง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 7 อ้างเหตุผลด้านความมั่นคงปลอดภัยเป็นเหตุผลเบื้องต้นที่เดินทางมาประเทศไทย ร้อยละ 4.6 อ้างเหตุผลของการย้ายถิ่นว่าการมีสภาพความเป็นอยู่และได้รับการบริการที่ดีขึ้น ในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด กลุ่มฉาน (ร้อยละ 22.6) เป็นกลุ่มที่เลือกเหตุผลด้านความมั่นคงปลอดภัยเป็นเหตุผลเบื้องต้นให้ย้ายถิ่นมากที่สุด ตามมาด้วยชาวกะเหรี่ยง (ร้อยละ 7.2)

สถิติ 5 เหตุผลหลักที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างย้ายถิ่นมาประเทศไทย แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์

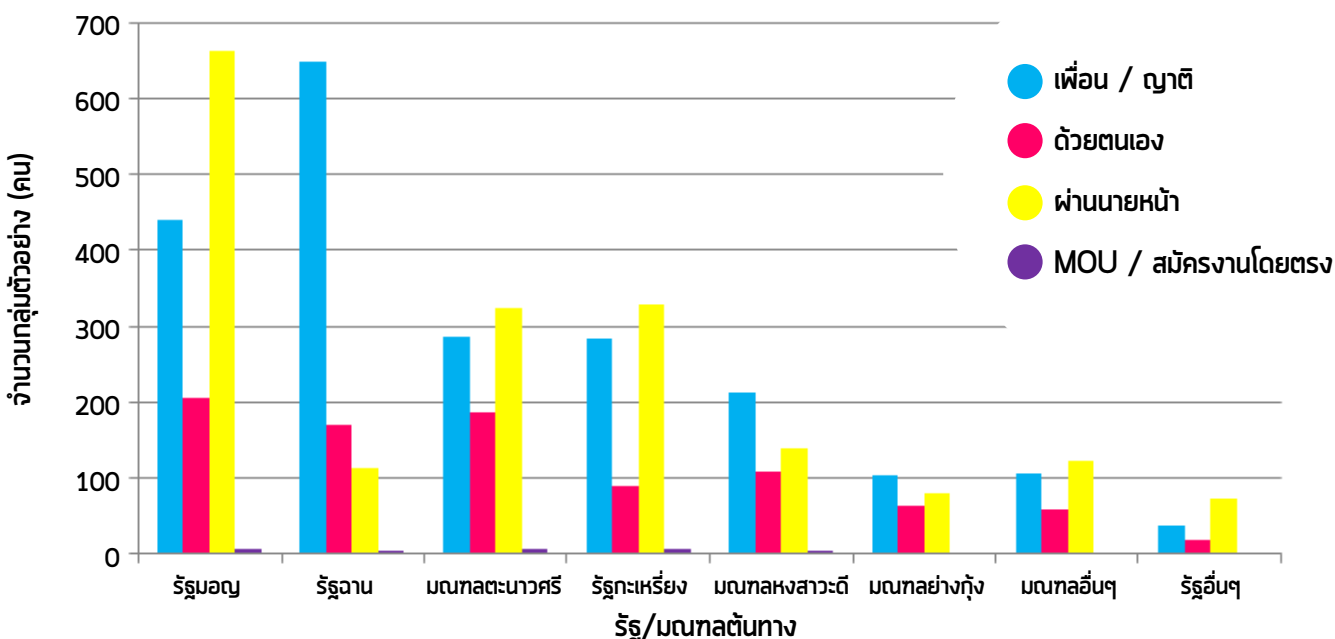


2.2.2 ผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางมาประเทศไทย

ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.3 เดินทางมาประเทศไทยผ่านการเตรียมการของครอบครัวและเพื่อน ร้อยละ 37.7 ใช้บริการของนายหน้า และร้อยละ 18.5 เดินทางมาเอง มีเพียงร้อยละ 0.5 ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเดินทางมาไทยโดยการนำเข้าแรงงาน ตามบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศ (MOU)

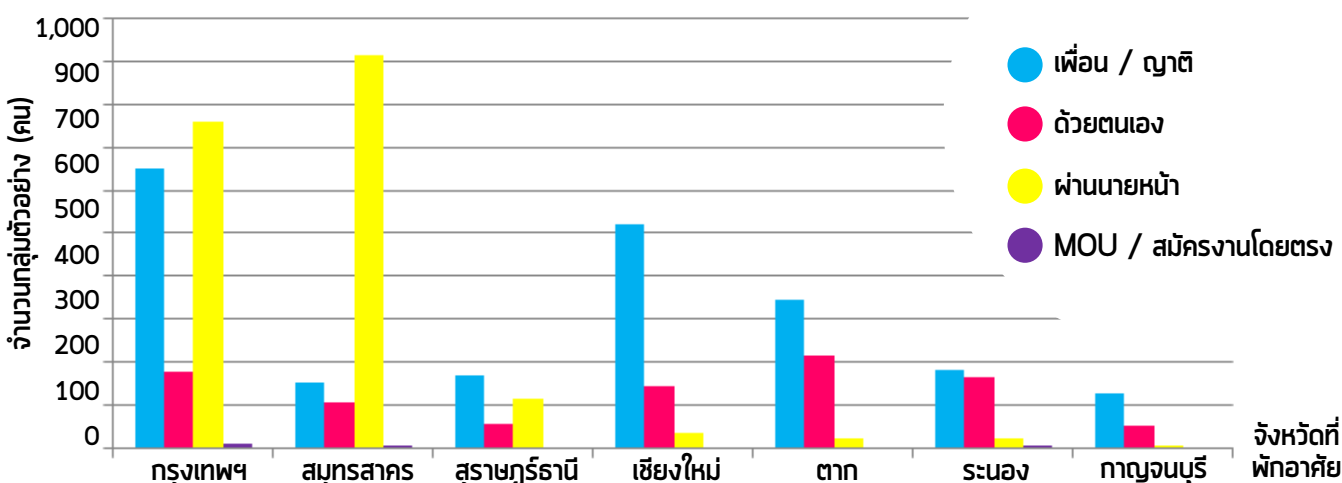
เมื่อพิจารณาตามรัฐ/มณฑลต้นทาง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.3 จากรัฐฉานเข้ามาประเทศไทยโดยความช่วยเหลือของครอบครัวและเพื่อนหรือเดินทางมาด้วยตนเอง สิ่งที่น่าสนใจคือนอกจากกลุ่มที่มาจากรัฐฉานแล้ว กลุ่มตัวอย่างจากรัฐและมณฑลของพม่าติดชายแดนประเทศไทยอื่นๆ อาศัยความช่วยเหลือจากนายหน้าในการเดินทางเข้าประเทศไทยในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่พื้นที่ที่ไม่ติดชายแดนและห่างไกลจากประเทศไทย ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจากรัฐที่ไม่ติดชายแดนก็พึ่งพานายหน้าในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเช่นกัน

สถิติ 6 ผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางมาประเทศไทย แยกตามรัฐ/มณฑลต้นทางในพม่า



เมื่อพิจารณาจังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาไทยพร้อมกับนายหน้าในจังหวัดชั้นใน ได้แก่ สมุทรสาคร (ร้อยละ 77.5) กรุงเทพฯ (ร้อยละ 47.5) และสุราษฎร์ธานี (ร้อยละ 33.8) มีสัดส่วนที่สูงกว่าจังหวัดชายแดน โดยจังหวัดชายแดนมีสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางเข้ามาในไทยพร้อมกับนายหน้าอยู่เพียงร้อยละ 3.3 ถึง ร้อยละ 5.4

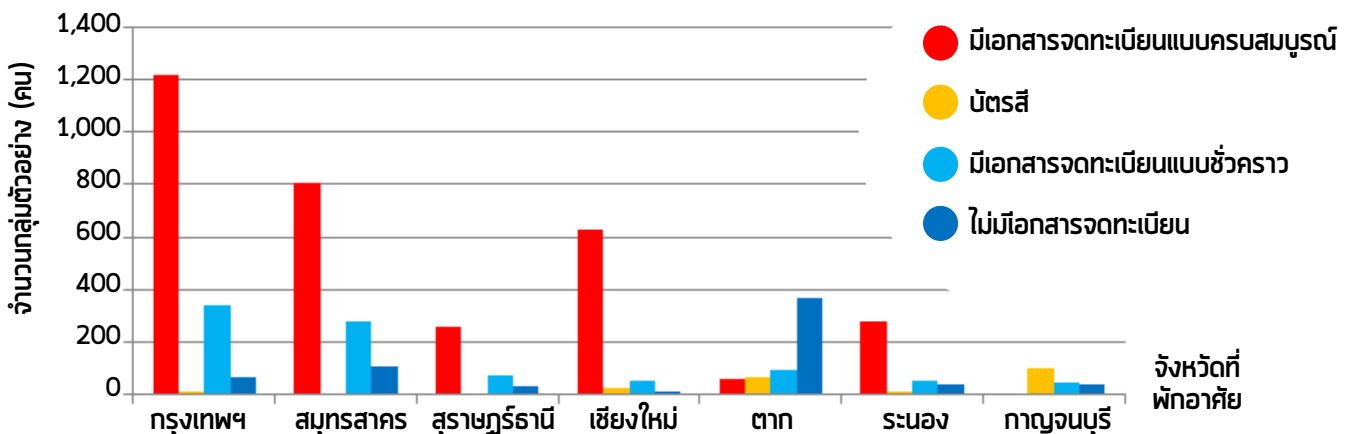
สถิติ 7 ผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในการเดินทางมาประเทศไทย แยกตามจังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน



2.2.3 สถานะทางเอกสารจดทะเบียน

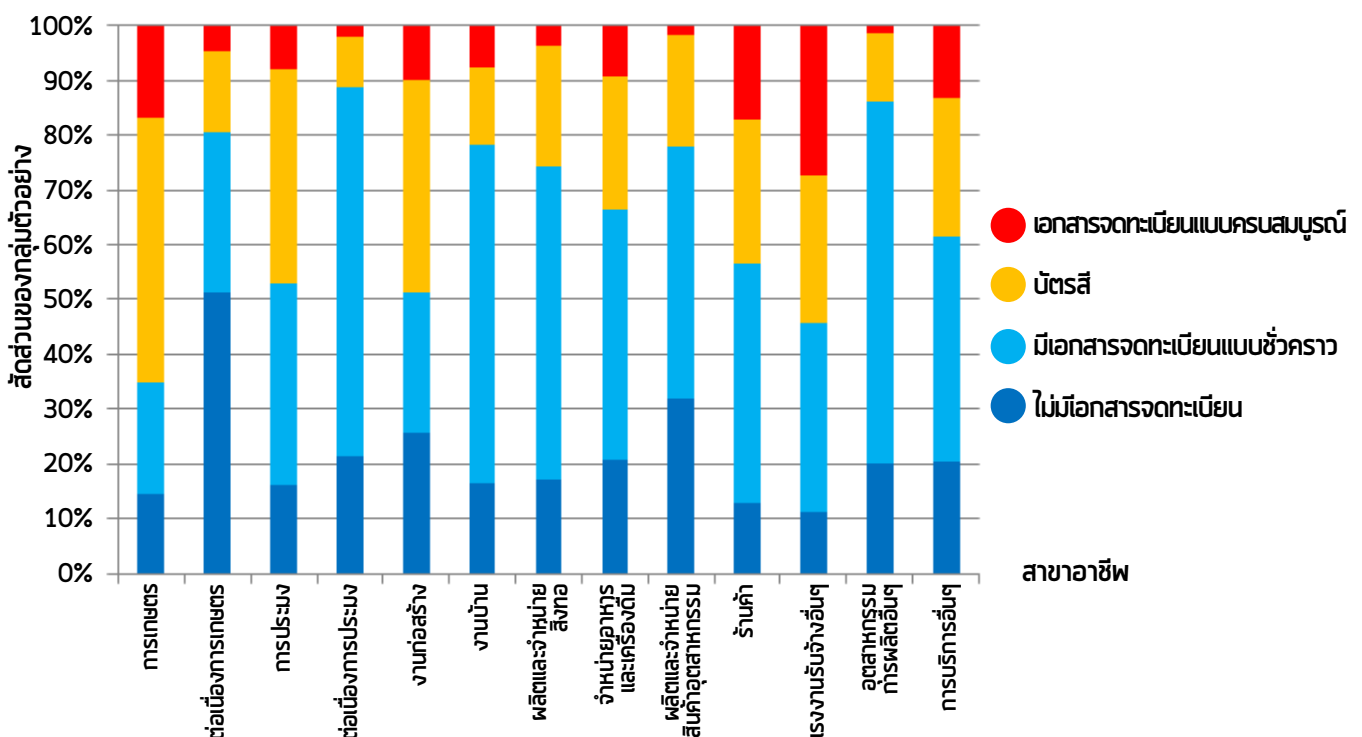
โดยรวม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.6 ระบุว่ามิเอกสารจดทะเบียนแบบครบสมบูรณ์ ร้อยละ 18.3 มีเอกสารจดทะเบียนแบบชั่วคราว ร้อยละ 12.7 ไม่มีเอกสารใดๆ และร้อยละ 4.4 มีบัตรสี (ร้อยละ 0.2 ไม่ให้คำตอบ) เมื่อพิจารณาสถานะทางเอกสารแยกตามจังหวัดที่พักอาศัย พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีเอกสารจดทะเบียนแบบครบสมบูรณ์นับเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในหลายจังหวัด เช่น ร้อยละ 67.8 ในสมุทรสาคร และร้อยละ 88.5 ในเชียงใหม่ (ดูสถิติ 8) อย่างไรก็ตาม ในจังหวัดตากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีเอกสาร (ร้อยละ 63.1) และในจังหวัดกาญจนบุรีมีผู้ถือบัตรสีเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด (ร้อยละ 56.1)³

สถิติ 8 ประเภทเอกสารจดทะเบียนที่ถือโดยกลุ่มตัวอย่าง แยกตามจังหวัดที่อยู่ปัจจุบันในประเทศไทย



เมื่อพิจารณาสถานะทางเอกสารจดทะเบียนในสาขาอาชีพต่างๆ พบว่าภาคเกษตรกรรม การรับจ้างแรงงานทั่วไป งานประมง งานก่อสร้าง มีการจ้างงานกลุ่มตัวอย่างที่มีเอกสารจดทะเบียนในสัดส่วนที่ต่ำ ในทางตรงกันข้าม พบว่าสาขาอาชีพที่แรงงานอยู่รวมกันหนาแน่นในสถานที่เดียวกัน เช่น โรงงาน (ต่อเนื่องประมง อุตสาหกรรมการผลิตและจัดจำหน่าย และอุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ) มีกลุ่มตัวอย่างที่มีเอกสารจดทะเบียนในสัดส่วนที่สูงกว่า

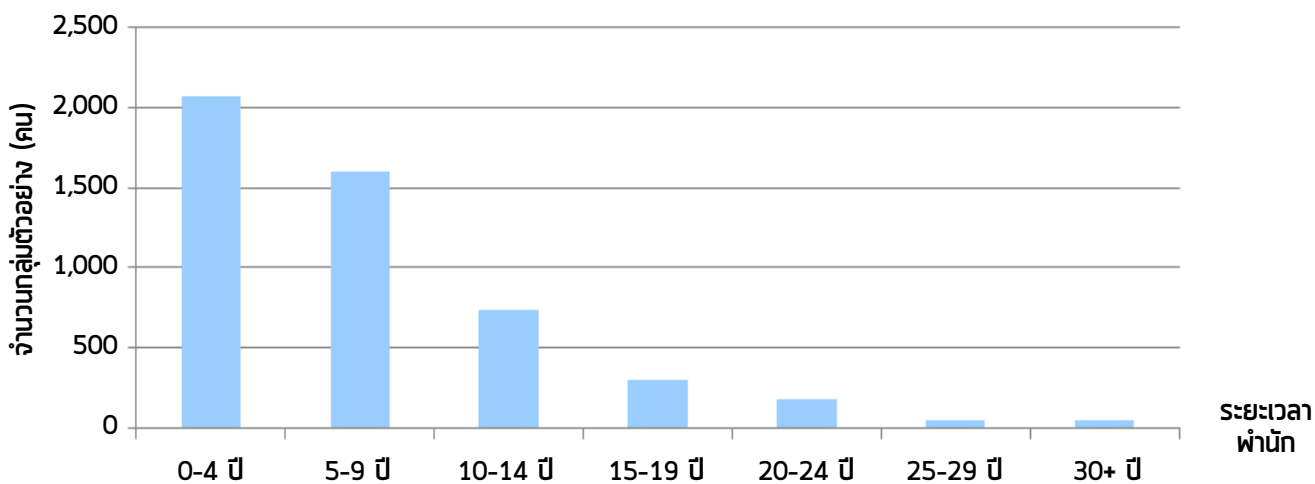
สถิติ 9 สัดส่วนสถานะทางเอกสารจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามสาขาอาชีพ



2.2.4 ระยะเวลาพำนักอยู่ในประเทศไทย

ในด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.3 ระบุว่าได้อยู่อาศัยในไทยมาเป็นเวลา 0 – 4 ปี และร้อยละ 31.9 เป็นเวลา 5 – 9 ปี ปริมาณของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย จะน้อยลงในกลุ่มที่มีระยะเวลาอยู่ในประเทศไทยมากขึ้น

สถิติ 10 ระยะเวลาพำนักอยู่ในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง



2.3 สภาพการทำงานในประเทศไทย

ผลการวิจัยที่สำคัญ

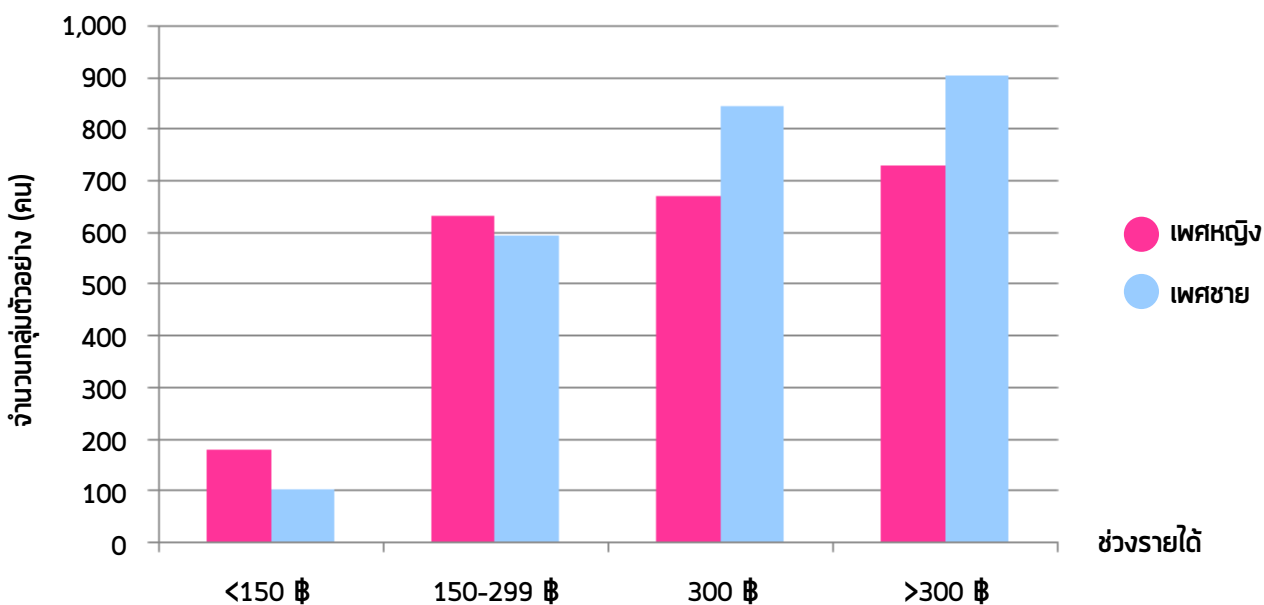
- ▶ กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีระดับรายได้ต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย และพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายเกือบ 2 เท่า ในกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำที่สุด
- ▶ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนด้านระดับรายได้และสภาพการทำงาน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชายแดน และกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชั้นใน ในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.5 ระบุว่าได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ โดยในจำนวนนี้ ร้อยละ 47.7 ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าแรงขั้นต่ำ
- ▶ ในบางจังหวัดพบอัตราค่าจ้างที่แตกต่างกันไปในแต่ละสาขาอาชีพ ความแตกต่างดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละจังหวัดไม่สามารถสรุปลักษณะเด่นในภาพรวมได้
- ▶ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีเอกสารจดทะเบียนระดับรายได้ที่ต่ำกว่า และมีสภาพการทำงานที่เลวร้ายกว่า เมื่อเทียบกับผู้ย้ายถิ่นที่มีเอกสารจดทะเบียน
- ▶ กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับสภาพการทำงานอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 59.8) ระดับดีหรือดีมาก (ร้อยละ 35.8) และแย่มาก (ร้อยละ 4.3)
- ▶ ความรู้ภาษาไทยที่ดีกว่าและรายได้ที่สูงกว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการประเมินสภาพการทำงานของผู้ย้ายถิ่น

2.3.1 ระดับรายได้

โดยรวมปริมาณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับรายได้มีสัดส่วนเกือบเท่ากัน ทั้งในกลุ่มที่ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำที่ 300 บาทต่อวัน กลุ่มที่ได้รับค่าจ้างตามเกณฑ์ค่าแรงขั้นต่ำ และกลุ่มที่ได้รับค่าจ้างมากกว่าค่าแรงขั้นต่ำ กลุ่มตัวอย่างจำนวนเกินครึ่งเล็กน้อยได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ที่เหลือส่วนมากได้รับค่าจ้างรายเดือน ผู้รับค่าจ้างรายเดือนมีระดับรายได้ที่สูงกว่าผู้รับค่าจ้างรายวัน โดยร้อยละ 38.2 ของผู้รับค่าจ้างรายวันมีรายได้ที่น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ร้อยละ 25.2 ของผู้รับค่าจ้างรายเดือนได้รับค่าจ้างที่น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายได้รับค่าจ้างเท่ากับหรือมากกว่าค่าแรงขั้นต่ำในสัดส่วนที่สูงกว่า

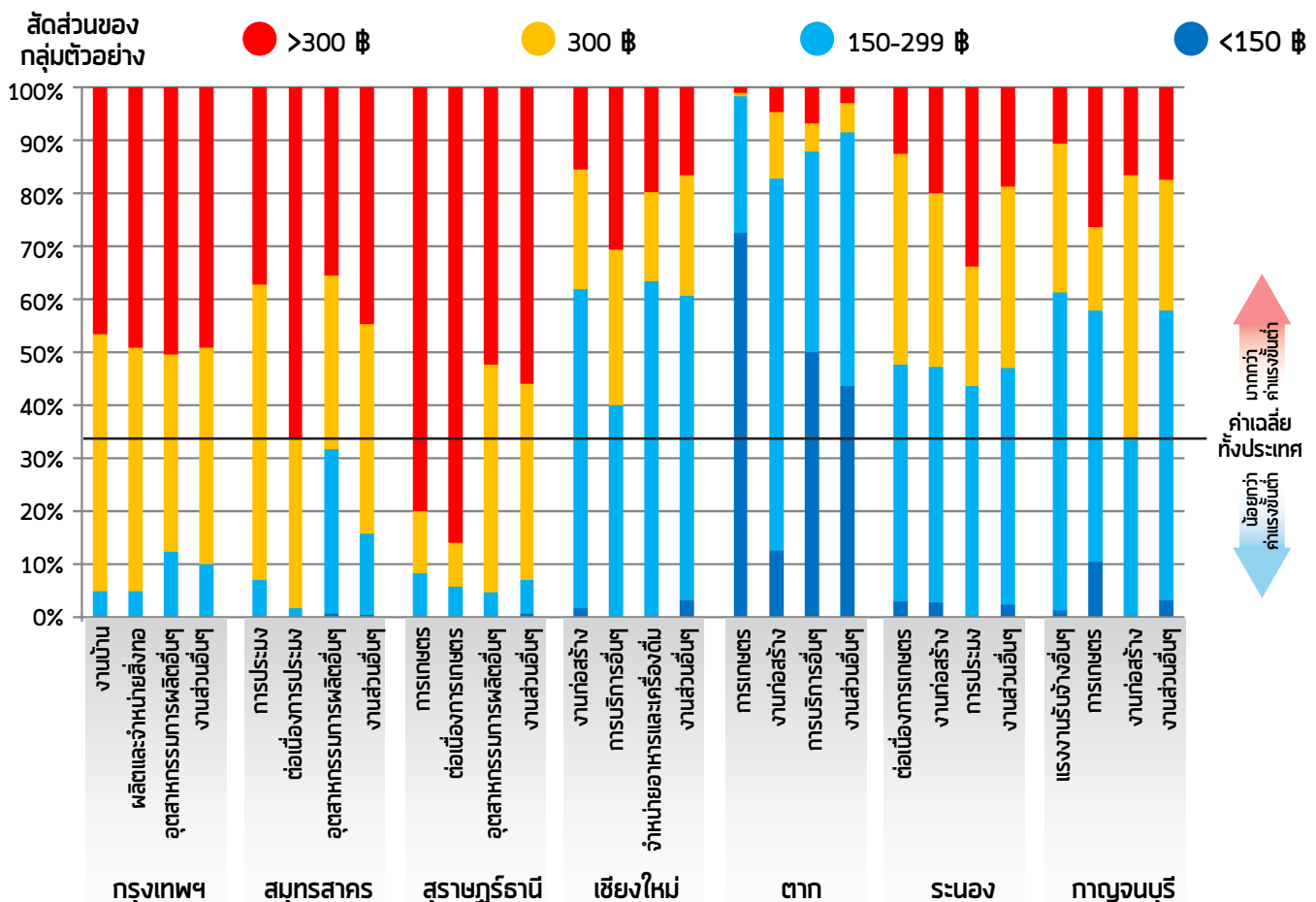
สถิติ 11 ระดับรายได้ในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ



ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมากเมื่อแยกตามจังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน โดยในจังหวัดชั้นใน ได้แก่ กรุงเทพฯ สมุทรสาคร และสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ได้ค่าจ้างตามค่าแรงขั้นต่ำหรือมากกว่า มีสัดส่วนร้อยละ 90.1 ร้อยละ 84.3 และร้อยละ 93.1 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชายแดนมีระดับรายได้ที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดตาก พบว่าร้อยละ 91.5 ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ในจำนวนนี้กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งได้รับค่าจ้างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าแรงขั้นต่ำ

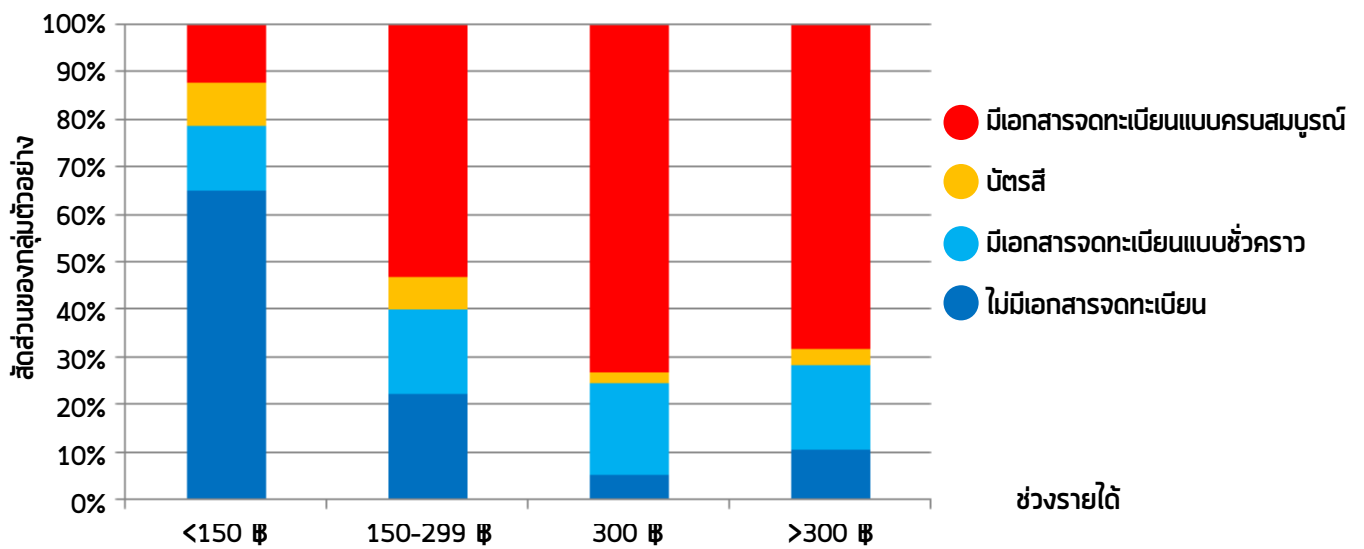
เมื่อพิจารณาปัจจัยเรื่องสาขาอาชีพในแต่ละจังหวัดให้ละเอียดมากขึ้น จะพบความแตกต่างที่สำคัญในระดับรายได้ภายในสาขาอาชีพเดียวกัน ในจังหวัดที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น ภาคเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดตากให้ค่าจ้างที่ต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำมาก โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.3 ได้รับค่าจ้างต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำและในจำนวนนี้ร้อยละ 73.8 ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าแรงขั้นต่ำ ในทางตรงข้าม มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 9.1 ในภาคเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ และกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 80.0 ได้รับค่าจ้างสูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ภาคการประมงเป็นงานที่ให้ค่าจ้างต่ำที่สุดเมื่อเทียบระหว่างสาขาอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง 3 ลำดับแรกในจังหวัดสมุทรสาคร ในขณะที่จังหวัดระนองให้ค่าจ้างในอัตราที่ดีที่สุดสำหรับภาคการประมง (สถิติ 12) แสดงให้เห็นระดับรายได้ในภาพรวมซึ่งสัมพันธ์กับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีสาขาอาชีพ มากกว่าลักษณะการทำงาน

สถิติ 12 ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง ในสาขาอาชีพ 3 ลำดับแรก แยกตามจังหวัด



ด้านสถานะทางเอกสารจดทะเบียน สถิติที่ 13 แสดงแนวโน้มที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีเอกสารจดทะเบียนมีรายได้ในระดับที่สูงกว่า โดยร้อยละ 65 ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าแรงขั้นต่ำ เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่มีเอกสาร ที่น่าสนใจคือกลุ่มตัวอย่างที่มีบัตรสีได้รับเงินเดือนต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเอกสารประเภทอื่น

สถิติ 13 สถานะทางเอกสารจดทะเบียนของกลุ่มตัวอย่าง ในระดับรายได้ที่แตกต่างกัน



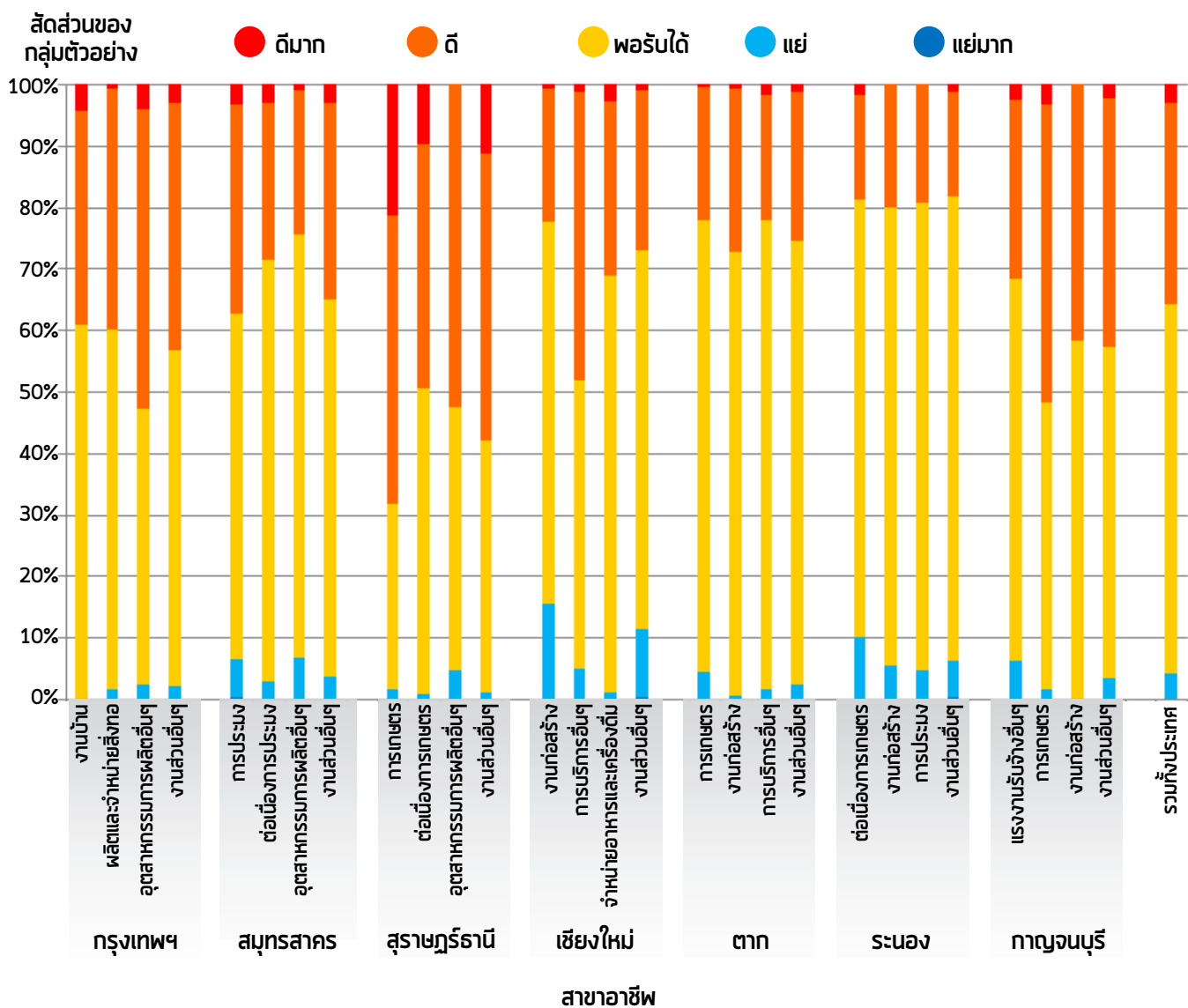
2.3.2 สภาพการทำงาน

โดยรวม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประเมินระดับสภาพการทำงานของตนเองในระดับพอใช้ (ร้อยละ 59.8) หรือระดับดี (ร้อยละ 32.8) มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่รายงานสภาพการทำงานในระดับดีมาก (ร้อยละ 3) ระดับไม่ดี (ร้อยละ 4.1) หรือระดับไม่ดีมาก (ร้อยละ 0.2) ไม่พบความแตกต่างที่สำคัญในสภาพการทำงานระหว่างเพศที่แตกต่างกัน

ทักษะด้านภาษาไทยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพการทำงานและความพึงพอใจต่อระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะภาษาไทยดีทั้งพูดและเขียนได้ดี ระบุความพอใจสภาพการทำงานในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งทักษะภาษาไทยไม่ดี ที่ระบุสภาพการทำงานในระดับพอใช้หรือไม่ดี

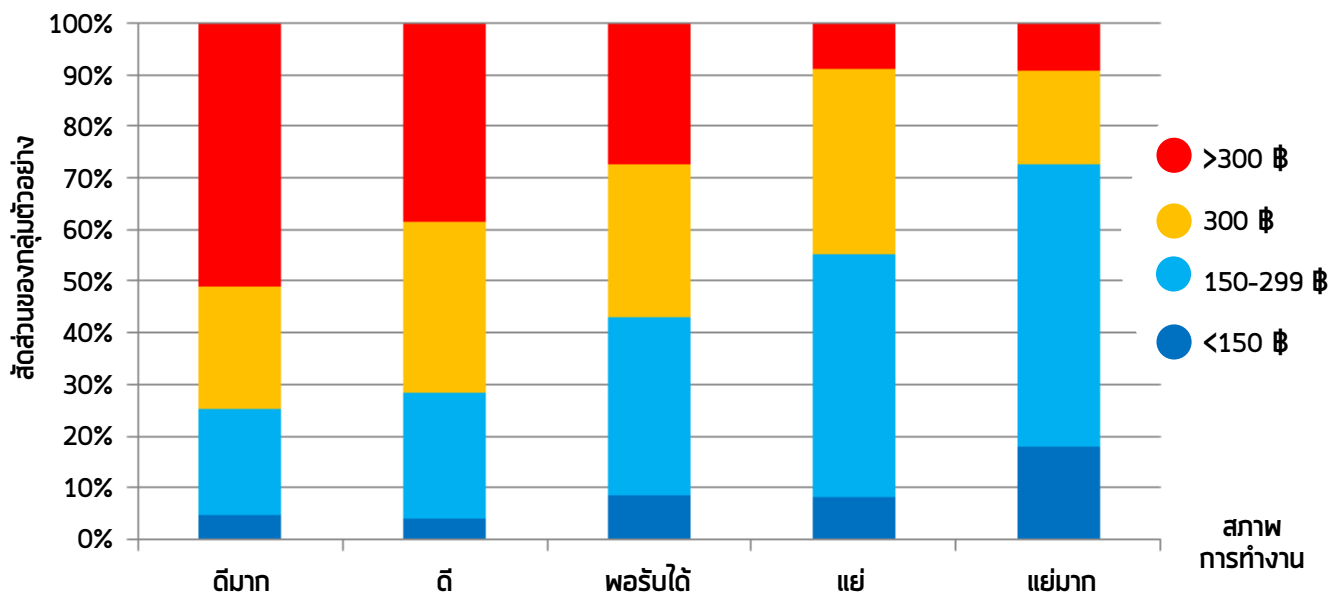
โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในทุกจังหวัดประเมินระดับสภาพการทำงานอย่างต่ำที่สุดในระดับพอใช้ กลุ่มตัวอย่างในจังหวัด กรุงเทพฯ สุราษฎร์ธานีและกาญจนบุรีรายงานสภาพการทำงานที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอื่นๆ ขณะที่จังหวัดเชียงใหม่ ตาก และระนอง มีกลุ่มตัวอย่างน้อยคนที่ระบุสภาพการทำงานที่ดีถึงดีมาก อุตสาหกรรมการประมงและต่อเนื่องประมงเป็นสาขาอาชีพที่กลุ่มตัวอย่างไม่พึงพอใจสภาพการทำงานในทุกจังหวัด เช่นเดียวกับภาคการก่อสร้างที่จังหวัดเชียงใหม่และระนอง นอกจากนี้ในจังหวัดซึ่งระบุสภาพการทำงานในระดับต่ำ มักระบุว่าไม่มีรายได้ที่ไม่พอเพียงกับรายจ่ายที่จำเป็นด้วย

สถิติ 14 สภาพการทำงานของผู้ย้ายถิ่นที่ได้รับการสำรวจในสาขาอาชีพ 3 ลำดับแรกและทั้งหมด แยกตามจังหวัดที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย



ถึงแม้ว่าผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จากทุกระดับรายได้จะจัดอันดับสภาพการทำงานในระดับพอใช้ พบว่าระดับรายได้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อการระบุสภาพการทำงานว่าดีหรือไม่ดี กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้สูงสุดประเมินระดับสภาพการทำงานของตนเองอยู่ในระดับดีหรือดีมาก (ร้อยละ 44.8) มากกว่ากลุ่มอื่นๆ และในจำนวนนี้มากกว่าร้อยละ 60 รายงานว่ามีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายที่จำเป็น มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 ใน 4 ที่มีรายได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำจัดอันดับสภาพการทำงานในระดับดีถึงดีมาก และน้อยกว่าร้อยละ 30 ระบุว่ามีความพอเพียงกับรายจ่ายที่จำเป็น

สถิติ 15 สภาพการทำงานของกลุ่มตัวอย่างในระดับรายได้ที่แตกต่างกัน



เชิงอรรถ

1. พม่าประกอบด้วย 7 มณฑลและ 7 รัฐ โดยพื้นที่ในส่วนมณฑลเป็นพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์หลักคือพม่า ในขณะที่รัฐส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ
2. ร้อยละ 0.2 ไม่ให้คำตอบ
3. “บัตรสี” เป็นบัตรประจำตัวที่ใช้สีแตกต่างกันพร้อมหมายเลขบัตรประจำตัวที่ออกให้กับสมาชิกชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ที่มีอายุมากกว่า 12 ปี โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อทำการจัดแบ่งประเภทชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ในประเทศไทย เมื่อปีพ.ศ. 2535

บทที่ 3 ความเป็นไปได้ของการย้ายถิ่นกลับประเทศพม่า

3.1 โอกาสที่แรงงานกลุ่มตัวอย่างจะย้ายกลับสู่ประเทศพม่าในอนาคต

ผลการวิจัยที่สำคัญ

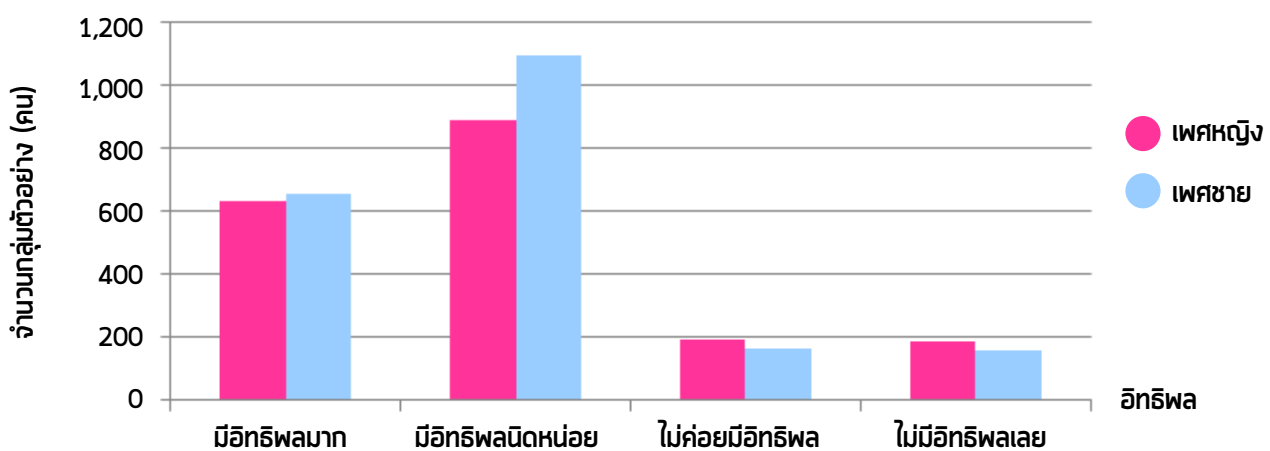
- ▶ โดยรวม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.9 แสดงความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่าในอนาคต และร้อยละ 20.1 กล่าวว่าต้องการอยู่ในประเทศไทยตลอดไปหรือยังไม่คิดจะกลับไปในตอนนี้อย่างไรก็ตาม พบคำตอบที่แตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างจากปัจจัยด้านเพศเพียงเล็กน้อย
- ▶ ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทยเป็นตัวแปรสำคัญต่อความปรารถนาของกลุ่มตัวอย่างที่จะกลับหรือไม่กลับถิ่นฐานทั้งนี้ยิ่งระยะเวลาที่อยู่ในไทยยาวนานมากขึ้นเท่าไร ความสนใจที่จะกลับถิ่นฐานก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น (มีเพียงร้อยละ 55.6 ของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในไทยมานานกว่า 20 ปี ต้องการกลับสู่ประเทศต้นทาง)
- ▶ ปัจจัยด้านกฎหมายที่เปิดช่องในตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้ เป็นอีกหนึ่งตัวแปรหลักที่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศต้นทาง มีกลุ่มตัวอย่างซึ่งถือบัตรสีเพียงร้อยละ 43.0 ที่ปรารถนาจะกลับสู่ประเทศต้นทาง อย่างไรก็ตาม ยิ่งเอกสารจดทะเบียนครบถ้วนเท่าไร ความเต็มใจที่จะกลับถิ่นฐานก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น (กล่าวคือ ร้อยละ 82.5 สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีเอกสารจดทะเบียนแบบครบสมบูรณ์ ร้อยละ 81.1 สำหรับผู้ที่มีเอกสารชั่วคราว และร้อยละ 77.3 สำหรับผู้ที่ไม่ใช่เอกสาร)
- ▶ กลุ่มเป้าหมายซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีที่คิดกลับสู่ถิ่นฐาน ซึ่งนับว่ามีสัดส่วนที่น้อยกว่ามากเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ (ร้อยละ 27.8)
- ▶ กลุ่มเป้าหมายซึ่งมีบุตรอายุต่ำกว่า 15 ปีและบุตรอาศัยอยู่ด้วยกันทั้งหมดในประเทศไทยต้องการกลับสู่ประเทศพม่าในสัดส่วนที่ต่ำกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 72.8)
- ▶ กลุ่มเป้าหมายที่มาประเทศไทยด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ต้องการกลับสู่ถิ่นฐานในสัดส่วนที่ต่ำกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 74.9)
- ▶ ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างสาขาอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง (ในทุกจังหวัด) กับความเต็มใจที่จะกลับสู่ถิ่นฐาน
- ▶ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง แสดงความปรารถนาที่จะกลับสู่ประเทศต้นทางในสัดส่วนที่สูงกว่า (ร้อยละ 83.7)

3.1.1 ความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง

โดยรวม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.9 แสดงความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่าในอนาคต และอีกร้อยละ 20.1 ระบุว่าต้องการพำนักอยู่ในประเทศไทยตลอดไปหรือยังไม่คิดจะกลับไปประเทศพม่าในเวลาที่ทำกำรสำรวจ มีกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง ร้อยละ 79.1 แสดงความเต็มใจที่จะกลับประเทศตนในสัดส่วนที่เกือบจะเท่ากับกลุ่มตัวอย่างเพศชาย (ร้อยละ 80.5)

ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความเต็มใจที่จะกลับสู่ถิ่นต้นทาง ร้อยละ 82.0 ระบุว่าการตัดสินใจของตนได้รับอิทธิพลจากสภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่เพิ่งเปลี่ยนแปลงในพม่าเมื่อไม่นานมานี้ ตามที่ได้แสดงไว้ในสถิติที่ 16 กลุ่มตัวอย่างเพศชายมีแนวโน้มได้รับอิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในประเทศพม่า มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 84.2 ต่อร้อยละ 79.7

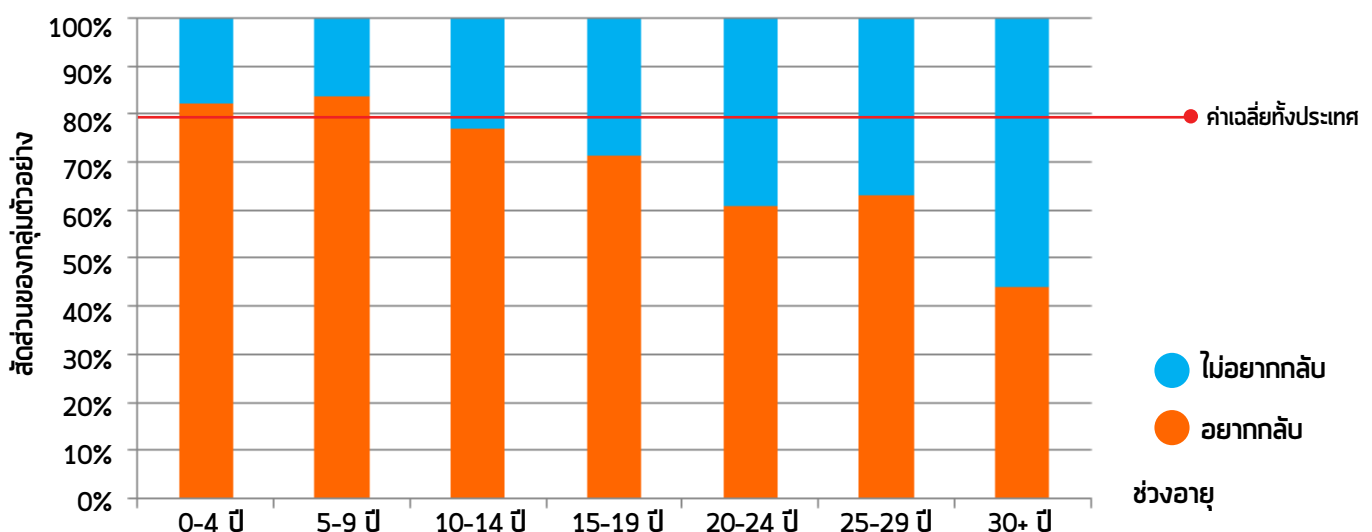
สถิติ 16 สภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในประเทศพม่ามีหรือไม่มีอิทธิพลต่อความเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามเพศ



3.1.2 ระยะเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย

ปัจจัยหนึ่งที่เด่นชัดที่สุดต่อความเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง คือระยะเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย ตามที่ได้แสดงไว้ในสถิติที่ 17 กล่าวคือ ยิ่งกลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยยาวนานมากขึ้นเท่าไร ความสมัครใจที่จะกลับสู่ประเทศต้นทางก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในประเทศไทยมานานกว่า 30 ปี มีเพียงร้อยละ 44.1 ที่ระบุว่าต้องการกลับสู่ประเทศพม่า

สถิติ 17 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามระยะเวลาที่พำนักอยู่ในประเทศไทย

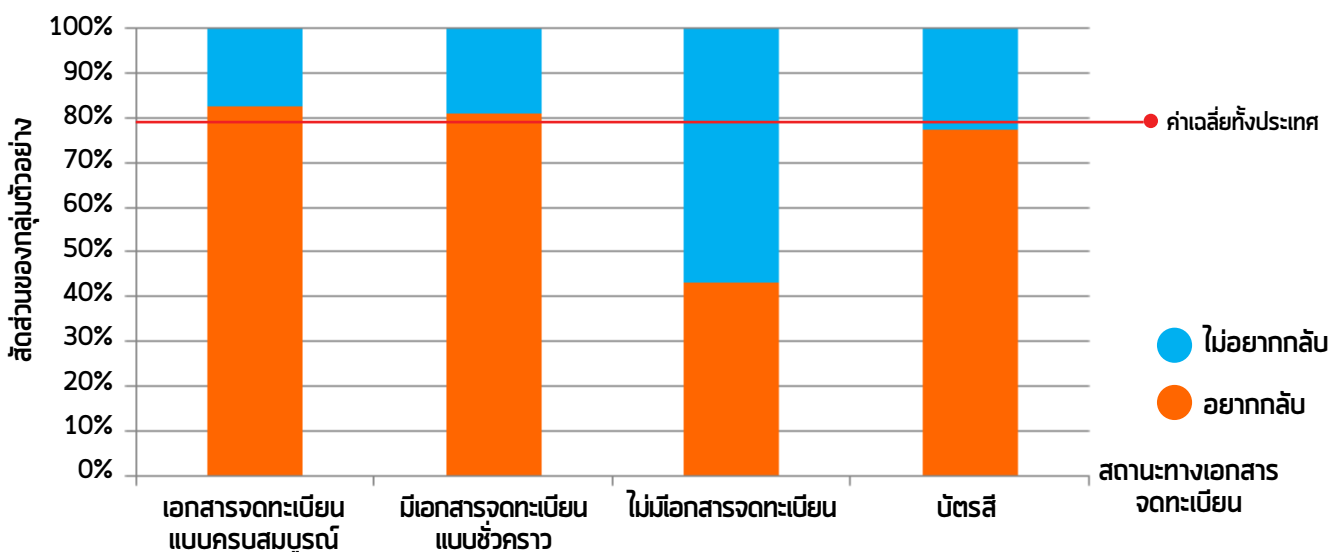


3.1.3 สถานะของเอกสารจดทะเบียน

กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งถือบัตรสีที่ต้องการกลับสู่ประเทศพม่า มีสัดส่วนที่ต่ำกว่ามาก (ร้อยละ 43.0) เมื่อเทียบกับผู้ย้ายถิ่นที่ถือเอกสารประเภทอื่น (สถิติ 18) บัตรสีเปิดโอกาสอย่างเป็นทางการให้กลุ่มตัวอย่างสามารถอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นการถาวรได้ และทางเลือกนี้เป็นแรงจูงใจอย่างดีที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะตั้งถิ่นฐานและผสมผสานเข้าอยู่ในประเทศไทย

ในบรรดากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีช่องทางให้อยู่อาศัยเป็นการถาวรได้นั้น ยิ่งมีเอกสารจดทะเบียนครบถ้วนมากเท่าไร ก็ยิ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศต้นทางมากขึ้นเท่านั้น สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการกลับสู่ประเทศต้นทางคิดเป็นร้อยละ 82.5 สำหรับผู้มีเอกสารจดทะเบียนแบบครบสมบูรณ์ร้อยละ 81.1 สำหรับผู้มีเอกสารชั่วคราว และร้อยละ 77.3 สำหรับผู้ไม่มีเอกสาร แนวโน้มดังกล่าวนี้อาจอธิบายได้ด้วยความแตกต่างของระดับรายได้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเอกสารแตกต่างกันไป

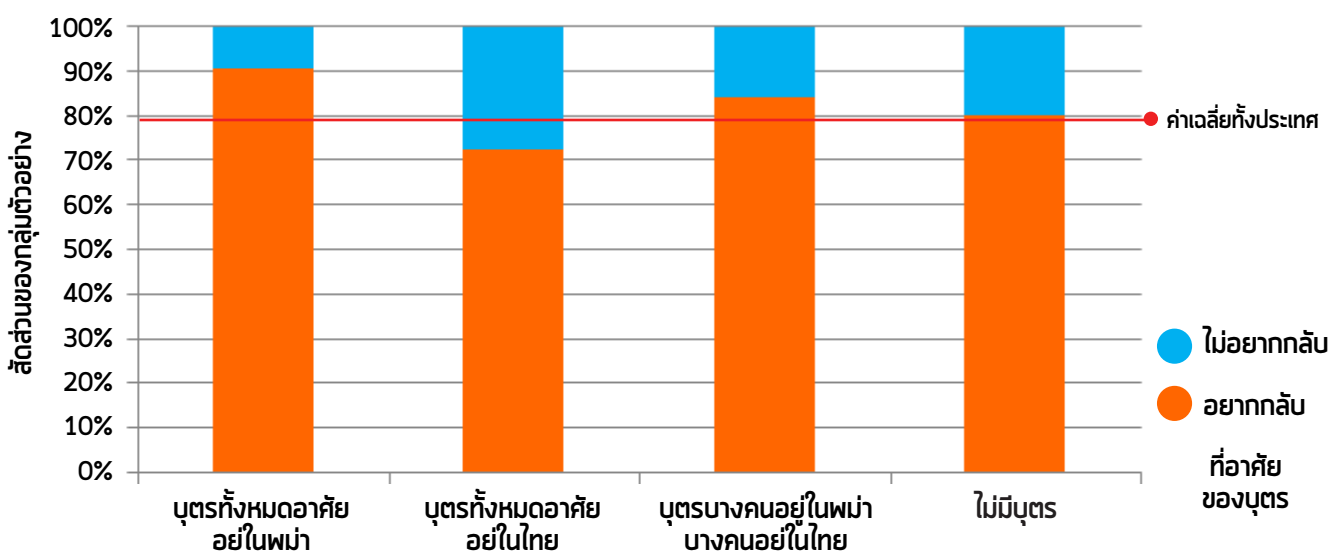
สถิติ 18 ความเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามสถานะทางเอกสารจดทะเบียนในประเทศไทย



3.1.4 ที่อยู่อาศัยของบุตรในปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทั้งที่มีและไม่มีบุตรระบุว่าต้องการกลับสู่ประเทศพม่า อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างซึ่งบุตรทุกคนอยู่ในประเทศพม่าแสดงความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศต้นทางเป็นสัดส่วนที่สูงกว่า (ร้อยละ 90.7) เมื่อเทียบกับผู้ย้ายถิ่นที่บุตรทุกคนอาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 72.8 (ดูสถิติที่ 19)

สถิติ 19 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามที่อยู่อาศัยของบุตร

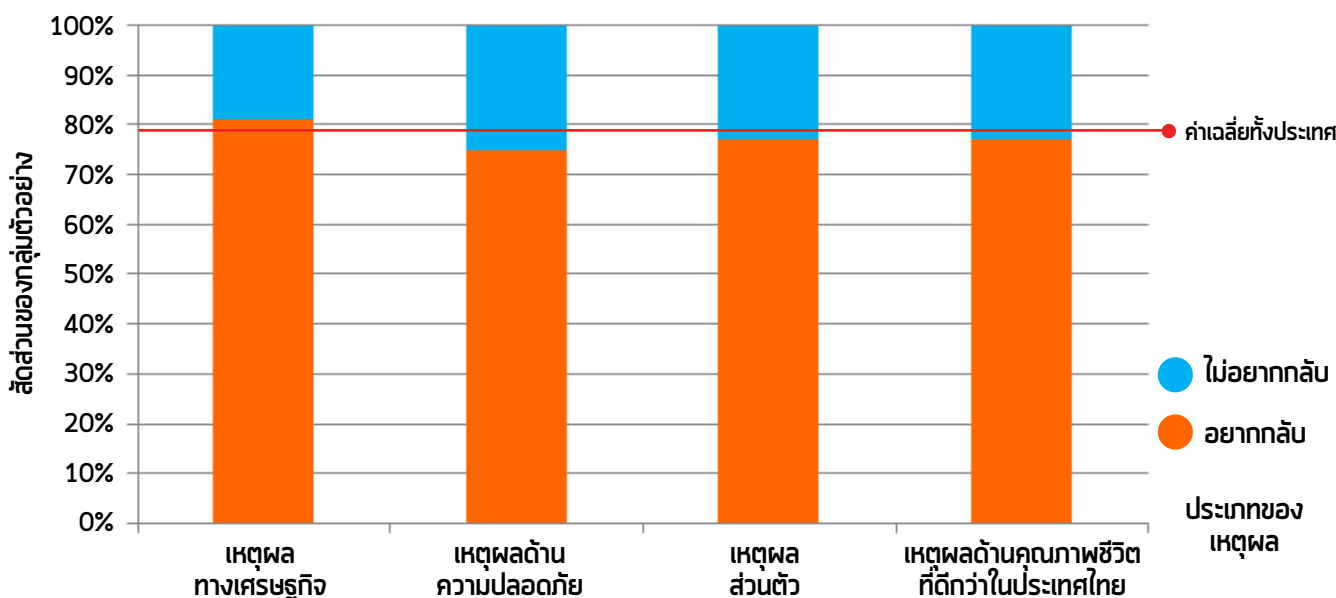


จากการสัมภาษณ์บุตรของกลุ่มตัวอย่างซึ่งปัจจุบันอาศัยอยู่ในประเทศไทย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ของเด็กเหล่านี้อยากพาบุตรของตนกลับไปพร้อมกันเมื่อถึงเวลากลับประเทศ อย่างไรก็ตาม พ่อแม่บางคนที่จะกลับประเทศต้นทางอาจเลือกที่จะให้บุตรของตนอยู่ต่อในประเทศไทยเพื่อศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพ¹

3.1.5 เหตุผลที่ย้ายถิ่นมาประเทศไทย

มีความแตกต่างกันบางประการเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศต้นทางอันเนื่องมาจากเหตุผลที่แตกต่างกันในการย้ายถิ่นมาประเทศไทย กล่าวคือ มีกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นมาด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจในสัดส่วนที่สูงกว่า (ร้อยละ 81.0) กลุ่มตัวอย่างที่มาด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงปลอดภัย (ร้อยละ 74.9) ที่ระบุถึงความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่า (สถิติ 20)

สถิติ 20 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามเหตุผลเบื้องต้นที่ทำให้ย้ายถิ่นมาประเทศไทย



เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ย้ายถิ่นซึ่งมาไทยด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงปลอดภัย รู้สึกเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่ามากกว่าผู้หนีภัยการสู้รบซึ่งอาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงตามแนวชายไทยไทย – พม่าเป็นอย่างมาก²

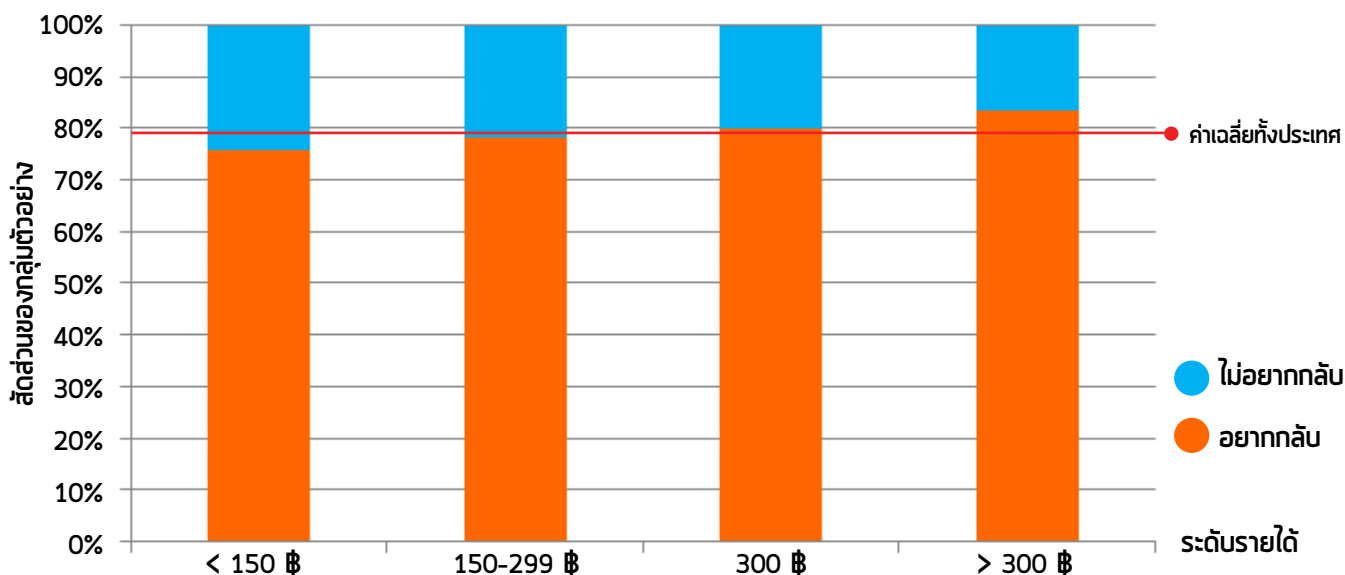
เหตุผลบางประการที่อาจอธิบายความแตกต่างเรื่องความเต็มใจกลับสู่ประเทศต้นทาง ระหว่างแรงงานย้ายถิ่นและผู้หนีภัยการสู้รบที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงมีดังนี้

- ประชากรนอกศูนย์พักพิงไม่ได้รับการบริการและการสนับสนุนมากเท่ากับผู้หนีภัยการสู้รบในศูนย์พักพิงชั่วคราว
- ประชากรนอกศูนย์พักพิงมักมีการเคลื่อนที่มากกว่า จึงเป็นไปได้ยากที่จะสร้างชุมชนที่เข้มแข็งที่มีความสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน
- ประชากรนอกศูนย์พักพิงสามารถควบคุมสถานการณ์ด้านเวลาที่จะกลับหรือวิธีการกลับได้ดีกว่า จึงทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้นที่จะคิดในเชิงบวกเกี่ยวกับการกลับสู่ประเทศต้นทาง
- ประชากรนอกศูนย์พักพิงมีโอกาสประกอบอาชีพเป็นแรงงานย้ายถิ่น ดังนั้นจึงมีเงินออมและเงินทุนที่จะสร้างชีวิตใหม่หลังกลับสู่ประเทศต้นทาง และ
- ประชากรนอกศูนย์พักพิงมีอยู่สองทางให้เลือก คือ อยู่ต่อในประเทศไทยหรือกลับสู่ประเทศพม่า แต่ผู้หนีภัยในศูนย์พักพิงมีอีกหนทางเลือกคือ ไปตั้งรกรากใหม่ในประเทศที่สาม

3.1.6 ระดับรายได้ในปัจจุบัน

สถิติที่ 21 แสดงความสัมพันธ์เชิงบวกที่เปราะบางระหว่างระดับรายได้และความเต็มใจที่จะกลับไปประเทศพม่า แม้ว่าความสัมพันธ์นี้ไม่มีความสำคัญทางสถิติ

สถิติ 21 ความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามระดับรายได้



3.1.7 สาขาอาชีพ 3 ลำดับแรก ในจังหวัดที่ทำการสำรวจ

ไม่พบแนวโน้มสำคัญในจังหวัดที่ทำการสำรวจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการจ้างงานและความเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า ถึงแม้จะมีความผันแปรที่สำคัญในระดับรายได้ตามสาขาอาชีพและจังหวัดที่อยู่

ยกเว้นกรณีเดียวคือสาขาการจ้างงานทั้งหมดในจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 30 แสดงความเต็มใจที่จะกลับสู่ประเทศพม่า นับเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าจังหวัดอื่นอยู่มาก กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรีต่างจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอื่นตรงที่มีแนวโน้มที่จะพำนักอยู่ในประเทศไทยนานกว่าและมีจำนวนผู้ถือบัตรสีในสัดส่วนที่สูงกว่า ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้อาจมีส่วนทำให้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกาญจนบุรีที่ต้องการกลับไปประเทศพม่ามีอยู่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อความเต็มใจที่จะกลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้

3.2 เหตุผลที่ต้องการกลับไปประเทศพม่า

ผลการวิจัยที่สำคัญ

- ▶ โดยรวม เหตุผลเบื้องต้นที่สามัญที่สุดของความต้องการจะกลับไปประเทศพม่าคือสาเหตุส่วนตัว (ร้อยละ 77.9) อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยเป็นเหตุผลรองลงมาที่บรรดากลุ่มตัวอย่างอ้างถึงมากที่สุด (ร้อยละ 43.3)
- ▶ ในขณะที่มีความแตกต่างทางเพศเพียงเล็กน้อยต่อเหตุผลที่ต้องการกลับสู่ประเทศต้นทาง พบความแตกต่างทางเพศมีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างซึ่งให้เหตุผลถึงโอกาสทางธุรกิจและการประกอบอาชีพเป็นเหตุผลเบื้องต้นในการกลับประเทศ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพศชายเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงถึง 2 เท่าที่อ้างเหตุผลดังกล่าว
- ▶ แม้ว่ามีเพียงร้อยละ 10.6 ที่ระบุเหตุผลเบื้องต้นของความต้องการกลับสู่ประเทศต้นทางว่าเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขในประเทศไทย มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.8 ที่อ้างเหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุผลรองลงมา กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มระดับรายได้ต่ำให้เหตุผลถึงเงื่อนไขในประเทศไทยบ่อยครั้งว่ากลุ่มอื่นๆ

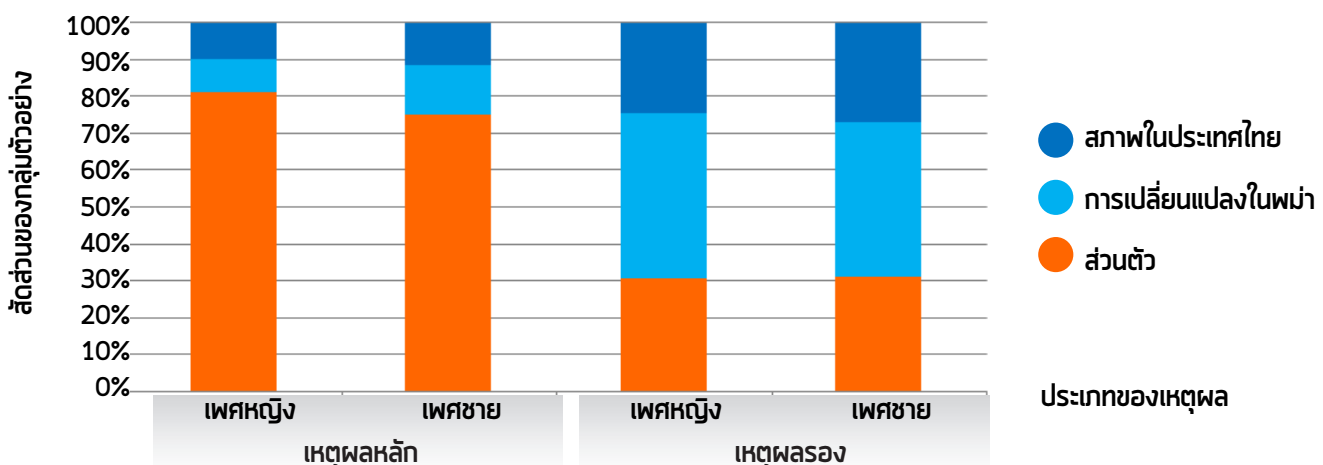
โดยรวม เหตุผลสามัญที่สุดที่ทำให้ต้องการกลับไปประเทศพม่าคือเหตุผลส่วนตัว (ร้อยละ 77.9) ซึ่งรวมถึงการกลับไปหาครอบครัวและเพื่อน อยู่ในประเทศไทยมานานพอแล้ว และออมเงินได้มากพอแล้ว ร้อยละ 11.5 ระบุว่าเหตุผลหลักสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงในประเทศพม่า ได้แก่ ความมั่นคงและความปลอดภัยที่มีมากขึ้น โอกาสทางธุรกิจและการประกอบอาชีพที่ดียิ่งขึ้น และการบริการและโครงสร้างพื้นฐานที่ปรับปรุงดีขึ้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10.6 กล่าวว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้ต้องการกลับประเทศเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขในประเทศไทย เช่น ความรู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบหรือถูกแบ่งแยก ไม่สามารถออมเงินได้ ไม่ชอบชีวิตในประเทศไทย และมีปัญหาด้านสถานะทางกฎหมาย

3.2.1 เหตุผลหลักและรอง ในการกลับสู่ประเทศพม่า

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (ร้อยละ 81.1) ให้เหตุผลส่วนตัวเป็นเหตุผลหลักมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย (ร้อยละ 75.0) โดยมีกลุ่มตัวอย่างเพศชาย (ร้อยละ 13.6) (สถิติที่ 22) ในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (ร้อยละ 9.2) ที่ให้เหตุผลด้านความเปลี่ยนแปลงในประเทศไทยเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ต้องการกลับประเทศ ในกลุ่มนี้ มีเพศชายเป็นจำนวนมากกว่าเพศหญิงถึง 2 เท่าที่ระบุโอกาสทางธุรกิจและการประกอบอาชีพเป็นเหตุผลหลัก

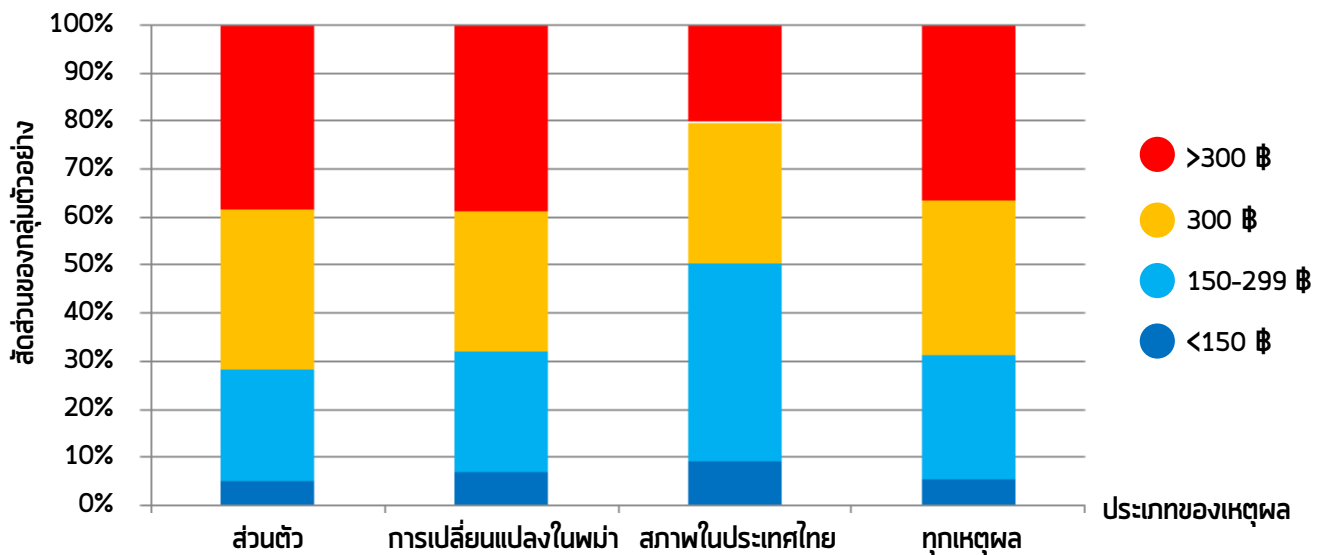
กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.3 ให้เหตุผลด้านความเปลี่ยนแปลงในประเทศไทยเป็นเหตุผลรองที่ทำให้ต้องการกลับประเทศพม่า ความแตกต่างทางเพศสัมพันธ์กับเหตุผลรองน้อยกว่าเหตุผลหลัก

สถิติ 22 เหตุผลที่ทำให้ต้องการกลับไปประเทศพม่าของกลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจย้ายถิ่นกลับ แยกตามเพศและเหตุผลหลักและรอง



ในทำนองเดียวกัน มีกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.8 ระบุเงื่อนไขในประเทศไทยเป็นเหตุผลรองมากกว่าจะเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ต้องการกลับสู่ประเทศต้นทาง ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ใน 4 ระบุเงื่อนไขที่ไม่พึงประสงค์ในประเทศไทยมีอิทธิพลต่อการพิจารณากลับไปประเทศพม่า ในบรรดาผู้ซึ่งอ้างเงื่อนไขในประเทศไทยเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ต้องการกลับประเทศนั้น ร้อยละ 50 มีรายได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ (สถิติ 23)

สถิติ 23 ระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งสมัครใจกลับไปประเทศพม่า แยกตามเหตุผลที่ทำให้ต้องการกลับประเทศ

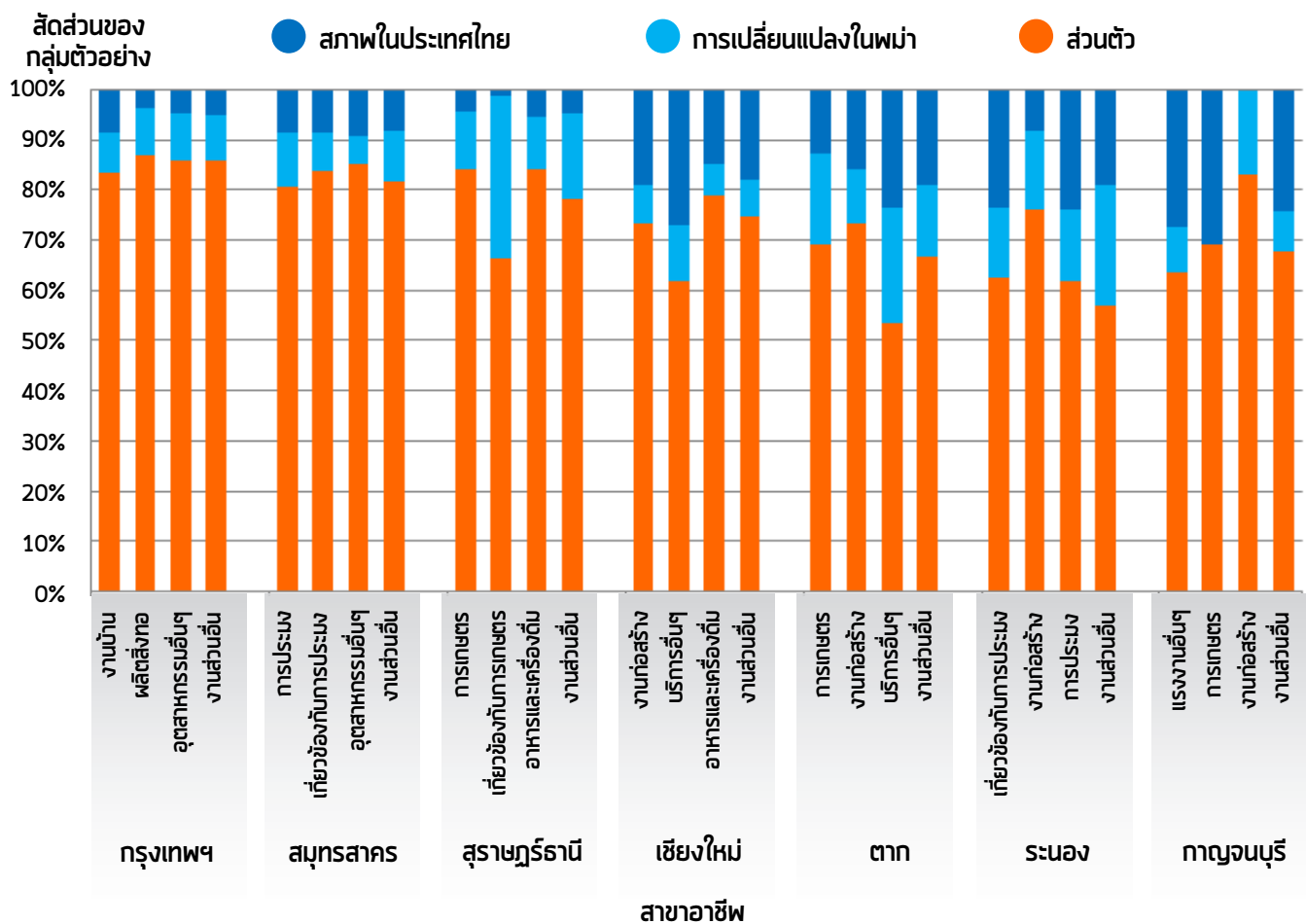


นอกจากนี้ มีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ต่ำ ร้อยละ 67.2 รู้สึกถูกเลือกปฏิบัติในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ที่สูงกว่า ร้อยละ 32.8 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า ยังดิ้นรนหาเงินออมเพิ่มขึ้น มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 34.4 ที่รู้สึกว่าเงินออมเพียงพอ

3.2.2 สาขาอาชีพ 3 ลำดับแรกในจังหวัดที่ทำการสำรวจ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในทุกสาขาอาชีพที่สำคัญ เหตุผลส่วนตัวเป็นแรงกระตุ้นหลักที่ทำให้เต็มใจกลับประเทศพม่า แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชั้นในมักอ้างเหตุผลส่วนตัวค่อนข้างบ่อยกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชายแดน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่ามีกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชั้นในซึ่งให้บุตรอยู่ในประเทศพม่าและต้องการกลับไปหาบุตรในสัดส่วนที่มากกว่านั่นเอง ในทางตรงข้าม มีกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชายแดนซึ่งอ้างเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงในพม่าหรือเงื่อนไขในประเทศไทยในสัดส่วนที่ค่อนข้างมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดที่ไม่ติดชายแดน (สถิติ 24)

สถิติ 24 เหตุผลเบื้องต้นที่ทำให้กลับสู่ประเทศต้นทาง แยกตาม 3 สาขาอาชีพในแต่ละจังหวัด



โอกาสทางการศึกษาในอนาคตในประเทศพม่าเป็นประเด็นน่ากังวลสำหรับบุตรของแรงงานจากพม่าโดยเฉพาะผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศไทย เด็กเหล่านี้มีโอกาสทางการศึกษาในประเทศไทยแล้ว จึงยังมีความกังวลเรื่องโอกาสทางการศึกษาในภาพรวม โอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และคุณภาพของระบบการศึกษาในประเทศพม่า³

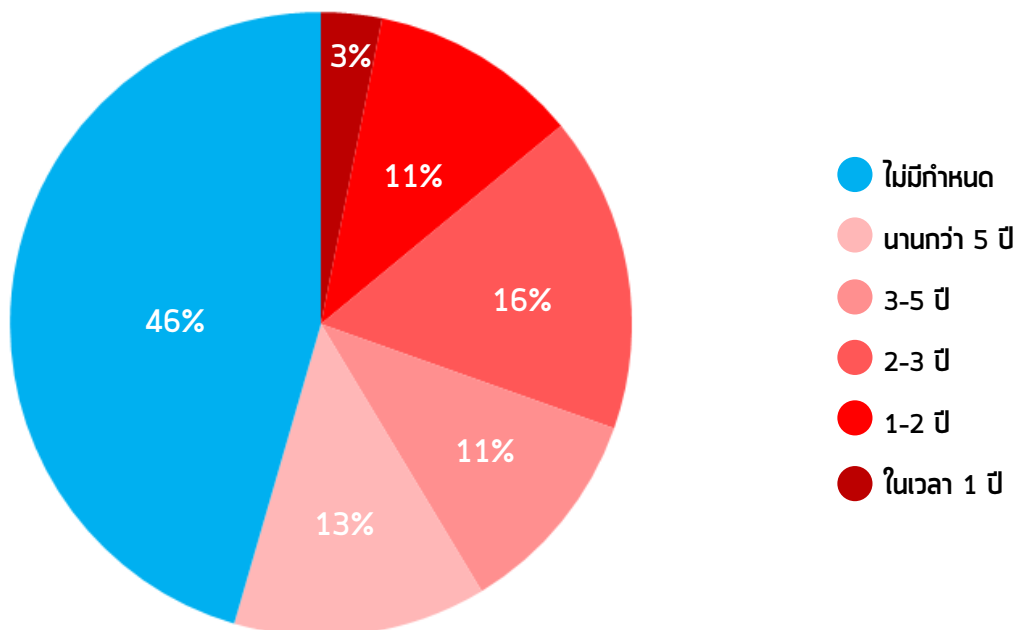
3.3 กำหนดเวลากลับประเทศพม่า

ผลการวิจัยที่สำคัญ

- ▶ ร้อยละ 54.5 ของแรงงานกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศต้นทางมีกำหนดเวลาแล้วว่าการกลับประเทศพม่าเมื่อไร ร้อยละ 30.4 ระบุว่าอาจกลับภายใน 3 ปี ในทางตรงข้าม ร้อยละ 45.5 กล่าวว่ายังไม่คิดกำหนดเวลากลับ
- ▶ กลุ่มตัวอย่างเพศชายมีแนวโน้มที่จะวางกรอบเวลากลับประเทศเร็วกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง
- ▶ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะชั่วคราว (กลุ่มถือเอกสารจดทะเบียนแบบชั่วคราว หรือไม่มีเอกสารใดๆ) มีการกำหนดเวลากลับประเทศเร็วกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะมั่นคงกว่า
- ▶ กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสมุทรสาครและตาก รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในภาคการประมงมีความคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับกรอบเวลากลับประเทศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในสาขาการจ้างงานอื่นและในจังหวัดอื่น

โดยรวม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 54.5 ซึ่งแสดงความเต็มใจกลับสู่ประเทศต้นทางได้กำหนดเวลาแล้วว่าการกลับประเทศพม่าเมื่อไร (สถิติ 25) ร้อยละ 30.4 รายงานว่าวางแผนจะกลับประเทศภายใน 3 ปี และร้อยละ 24.0 กล่าวว่าอาจกลับประเทศหลังจากนี้ 3 ปี หรือนานกว่านี้ ร้อยละ 45.5 ระบุว่าอาจกลับประเทศในวันใดวันหนึ่งแต่ตอนนี้ยังไม่คิดเรื่องกรอบเวลา

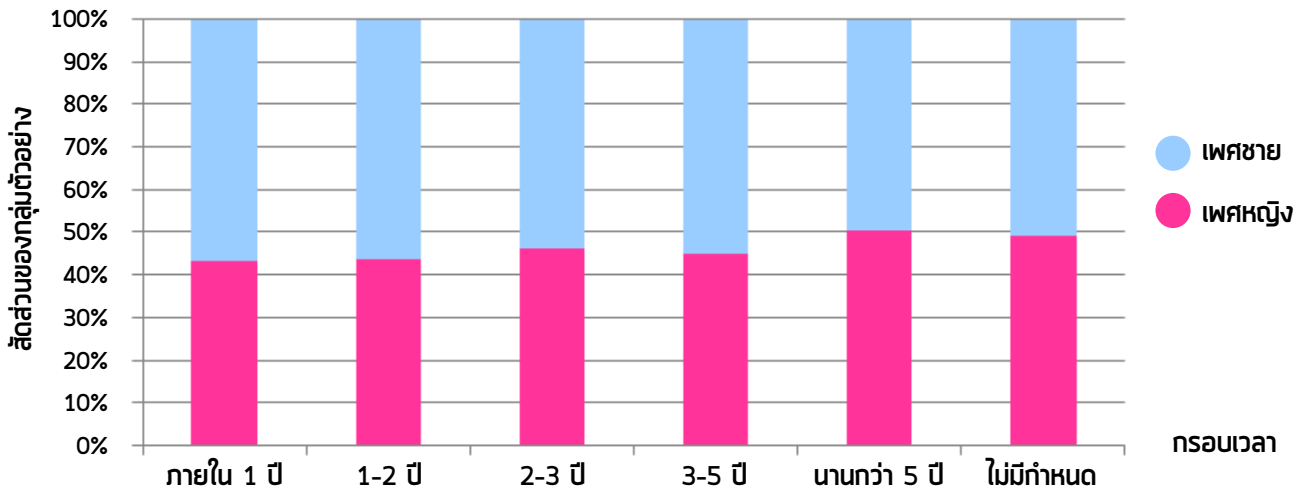
สถิติ 25 กรอบเวลากลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า



3.3.1 ความแตกต่างทางเพศ

ตามที่แสดงไว้ในสถิติที่ 26 กลุ่มตัวอย่างเพศชายมีกำหนดเวลากลับประเทศเร็วกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเล็กน้อย

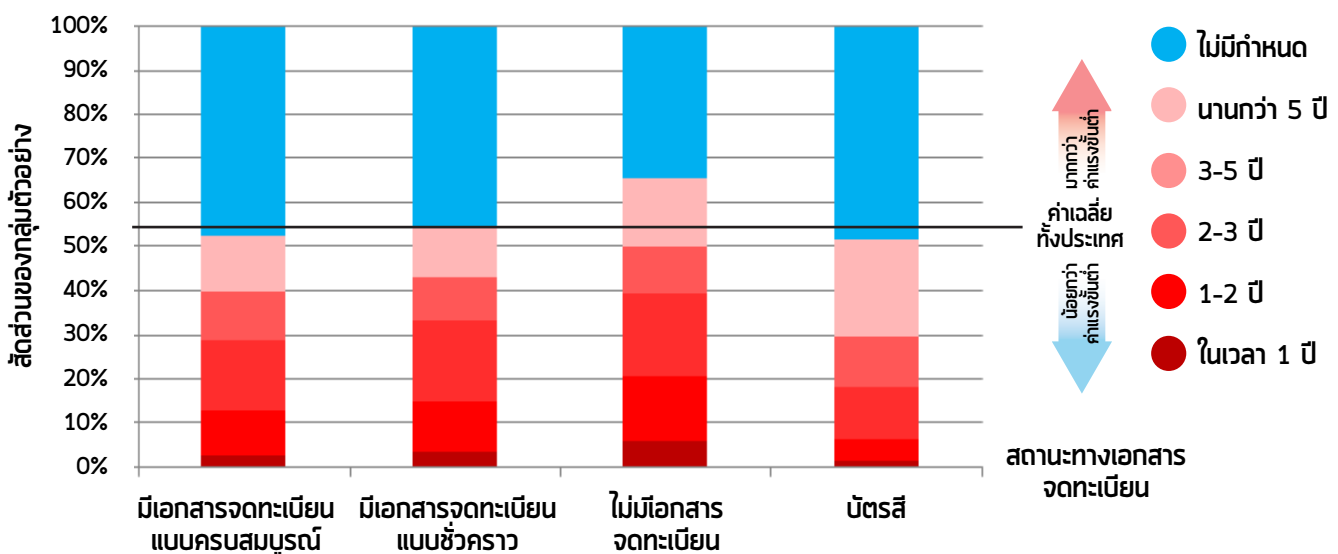
สถิติ 26 กรอบเวลากลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามเพศ



3.3.2 สถานะทางเอกสารจดทะเบียน

สถิติ 27 ระบุว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งถือเอกสารจดทะเบียนชั่วคราวหรือไม่มีเอกสารมักมีกรอบเวลากลับประเทศที่เร็วกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเอกสารจดทะเบียนครบถ้วนหรือมีบัตรสี กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 39.3 ที่ไม่มีเอกสาร และร้อยละ 33.1 ที่มีเอกสารจดทะเบียนแบบชั่วคราว กำลังวางแผนกลับประเทศภายใน 3 ปี เทียบกับกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.5 ซึ่งมีเอกสารจดทะเบียนแบบครบสมบูรณ์ และร้อยละ 17.9 ซึ่งถือบัตรสี

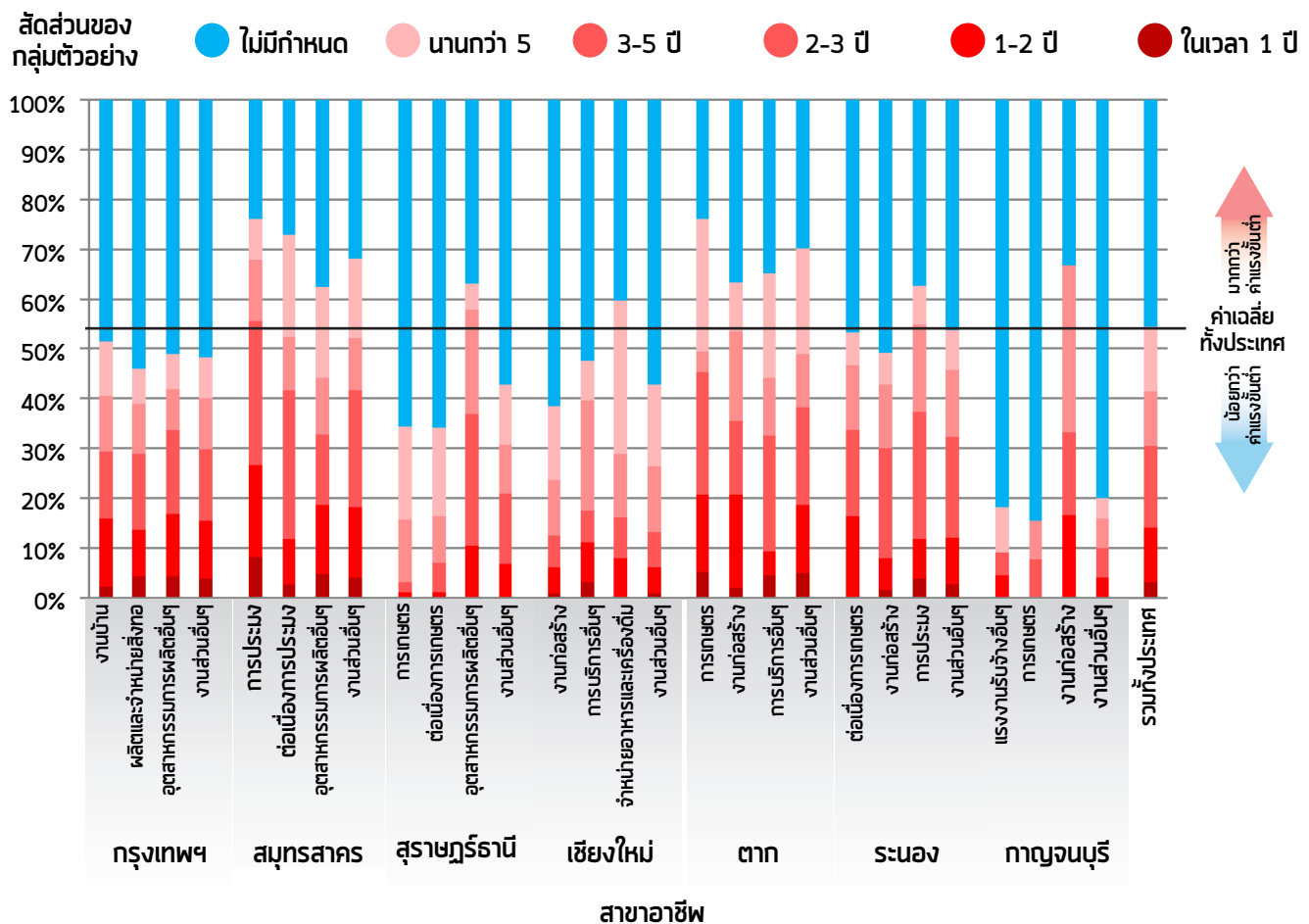
สถิติ 27 กรอบเวลากลับประเทศของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเต็มใจกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามสถานะทางเอกสารจดทะเบียน



3.3.3 สาขาอาชีพในจังหวัดที่ทำการสำรวจ

กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสมุทรสาครและตากดูเหมือนมีกรอบเวลากลับประเทศที่ชัดเจนกว่ากลุ่มตัวอย่างในจังหวัดอื่นๆ มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.2 ในจังหวัดสมุทรสาคร และร้อยละ 70.1 ในจังหวัดตากที่ระบุกำหนดเวลากลับประเทศ เทียบกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในสัดส่วนเพียงร้อยละ 54.5 (สถิติ 28)

สถิติ 28 กรอบเวลากลับประเทศพม่า แยกตามสาขาอาชีพและจังหวัด

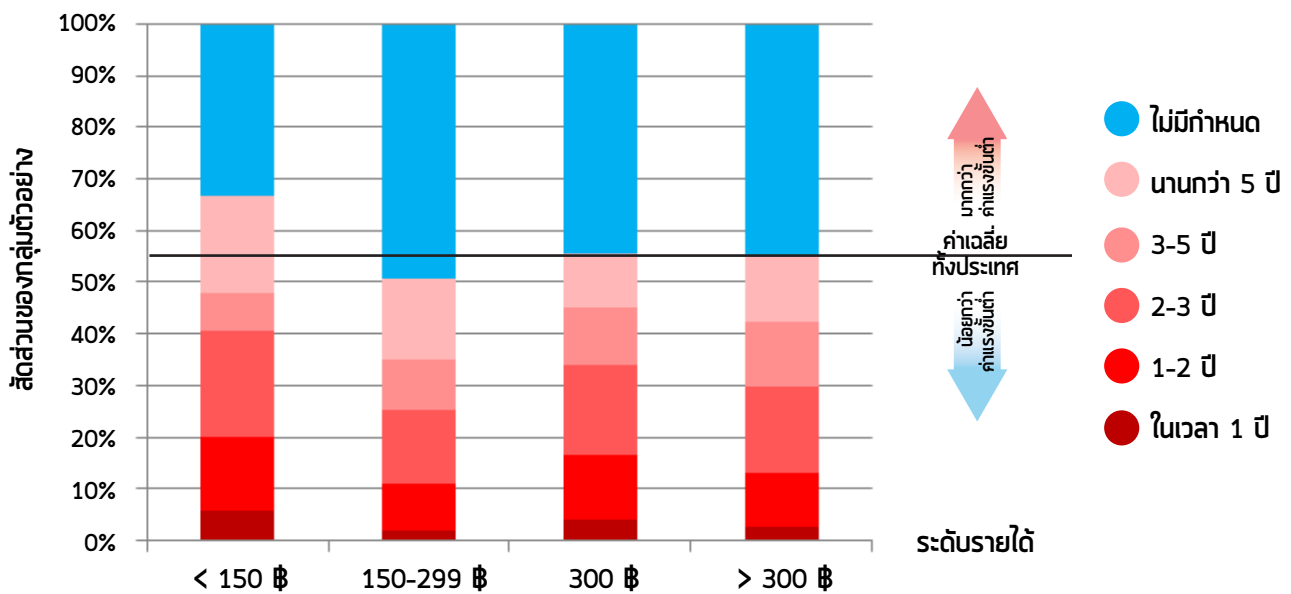


กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 41.5 ในจังหวัดสมุทรสาคร และร้อยละ 38.3 ในจังหวัดตากระบุว่าอาจกลับประเทศภายใน 3 ปีนี้ เทียบกับสัดส่วนร้อยละ 30.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างในภาคการประมงและที่เกี่ยวข้องกับการประมงในจังหวัดสมุทรสาคร ในภาคเกษตรกรรม และการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดตาก และภาคการประมงในจังหวัดระนองมีกรอบเวลาย้ายถิ่นกลับประเทศพม่าที่เร็วกว่า

3.3.4 ระดับรายได้

กลุ่มตัวอย่างในระดับรายได้ต่ำที่สุดไม่เพียงแต่มีใจมากกว่ากลุ่มอื่นที่จะกลับประเทศภายใน 3 ปี (ร้อยละ 40.8) แต่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.0) ยังน่าจะตัดสินใจเรื่องกรอบเวลากลับประเทศแล้วด้วย (สถิติ 29)

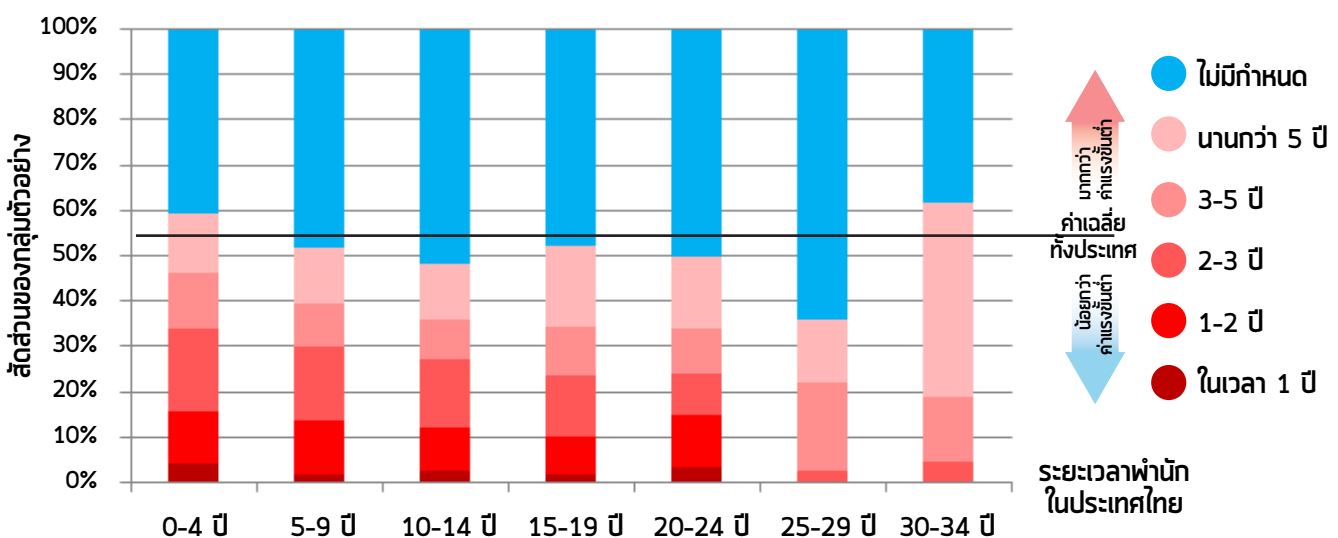
สถิติ 29 กรอบเวลากลับสู่ประเทศพม่า แยกตามระดับรายได้



3.3.5 ระยะเวลาพำนักในประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในระยะเวลาที่สั้นกว่า มีความเป็นไปได้ที่จะกลับประเทศพม่าภายในระยะเวลาที่เร็วกว่า (ดูสถิติ 34) ในขณะที่ร้อยละ 54.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีกรอบเวลากลับประเทศ ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 59.5 ตัดสินใจเรื่องกรอบเวลาแล้ว และร้อยละ 33.9 พร้อมทั้งจะกลับประเทศพม่าภายใน 3 ปี

สถิติ 30 กรอบเวลากลับสู่ประเทศพม่า แยกตามระยะเวลาที่พำนักในประเทศไทย



3.4 ระดับรายได้ขั้นต่ำที่คาดหวัง หลังย้ายถิ่นกลับประเทศพม่า

ผลการวิจัยที่สำคัญ

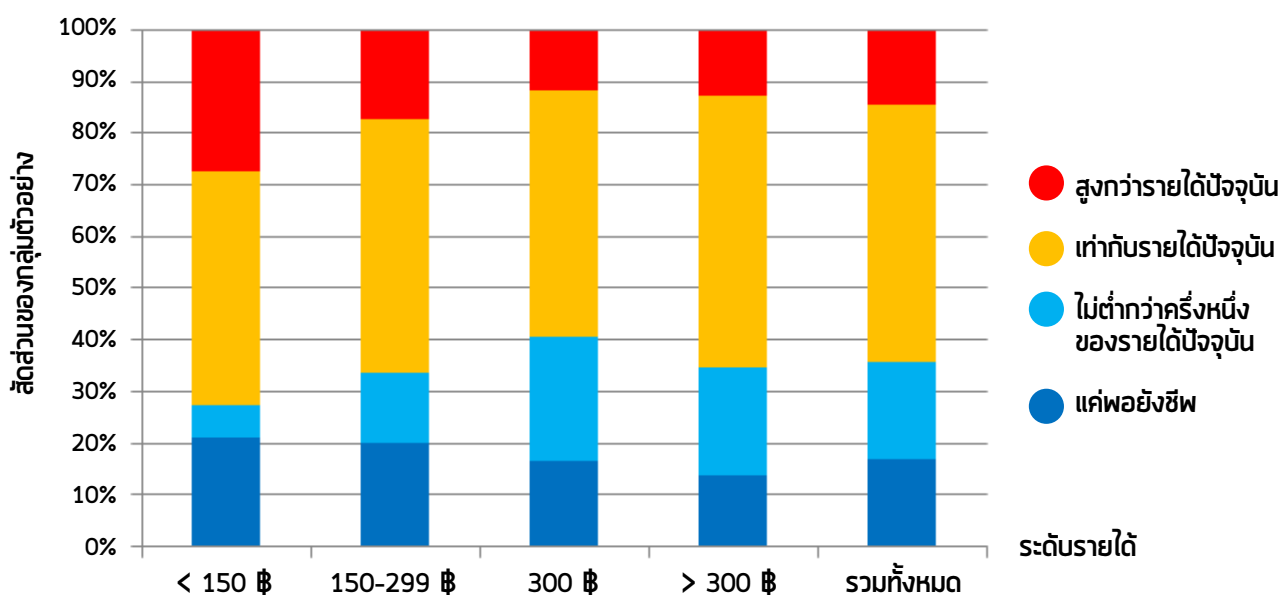
- ▶ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.7 ระบุว่าอาจยอมรับรายได้ขั้นต่ำในประเทศพม่า ในระดับที่เท่ากับรายได้ในประเทศไทยปัจจุบัน โดยรวมแล้วผู้ตอบคำถามร้อยละ 63.8 เรียกร้องรายได้ในระดับที่เท่ากับหรือมากกว่าที่ได้รับในประเทศไทย
 - ▶ กลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับระดับรายได้ลดลง (ร้อยละ 35.8) จะมีมากกว่ากลุ่มที่เรียกร้องรายได้สูงขึ้น (14.1) ยกเว้นในกลุ่มตัวอย่างที่ปัจจุบันมีระดับรายได้ต่ำที่สุด
 - ▶ รายได้ปัจจุบัน สาขาสีฟ้า และจังหวัด เป็นตัวกำหนดที่เด่นชัดต่อความคาดหวังเรื่องเงินเดือนขั้นต่ำที่ยอมรับได้
- กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดกรุงเทพฯ สุราษฎร์ธานี และสมุทรสาคร มีรายได้ขั้นต่ำที่ต้องการเมื่อกลับสู่ประเทศพม่า ในระดับที่สูงที่สุด และกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดตากมีความคาดหวังระดับรายได้ที่ต่ำสุด

ในภาพรวมแล้วประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มรายได้ (ร้อยละ 49.7) ระบุความคาดหวังที่จะมีรายได้อย่างน้อยที่สุดเมื่อกลับไปประเทศพม่าในระดับเดียวกับที่ได้รับในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.8 พอใจที่จะได้รับรายได้ระดับต่ำกว่าเมื่อย้ายกลับไป หรือระดับรายได้เพียง “แค่พอยังชีพ” ซึ่งรวมเป็นปริมาณมากกว่ากลุ่มที่ยอมรับรายได้ซึ่งสูงกว่าปัจจุบันเมื่อย้ายกลับ (ร้อยละ 14.1) ทั้งนี้ไม่พบความแตกต่างที่สำคัญระหว่างกลุ่มตัวอย่างต่างเพศกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง (ร้อยละ 19.0) มีสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายเล็กน้อย (ร้อยละ 15.2) ในการยอมรับรายได้ที่ “แค่พอยังชีพ”

นอกจากนี้แล้วยังไม่พบความแตกต่างที่สำคัญระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ หรือจากกลุ่มผู้ย้ายถิ่นซึ่งมีสถานที่มาจากประเทศพม่าต่างกัน อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างเล็กน้อยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพความเป็นอยู่ก่อนการย้ายถิ่นแย่มาก ซึ่งร้อยละ 50.0 ของกลุ่มนี้ยอมรับรายได้ต่ำกว่าที่ได้รับปัจจุบัน เทียบกับค่าเฉลี่ยโดยรวมจากทุกกลุ่มที่มีเพียงร้อยละ 35.8

3.4.1 ระดับรายได้ในปัจจุบัน

สถิติ 31 ค่าแรงขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในประเทศพม่า แยกตามระดับรายได้ปัจจุบันในประเทศไทย



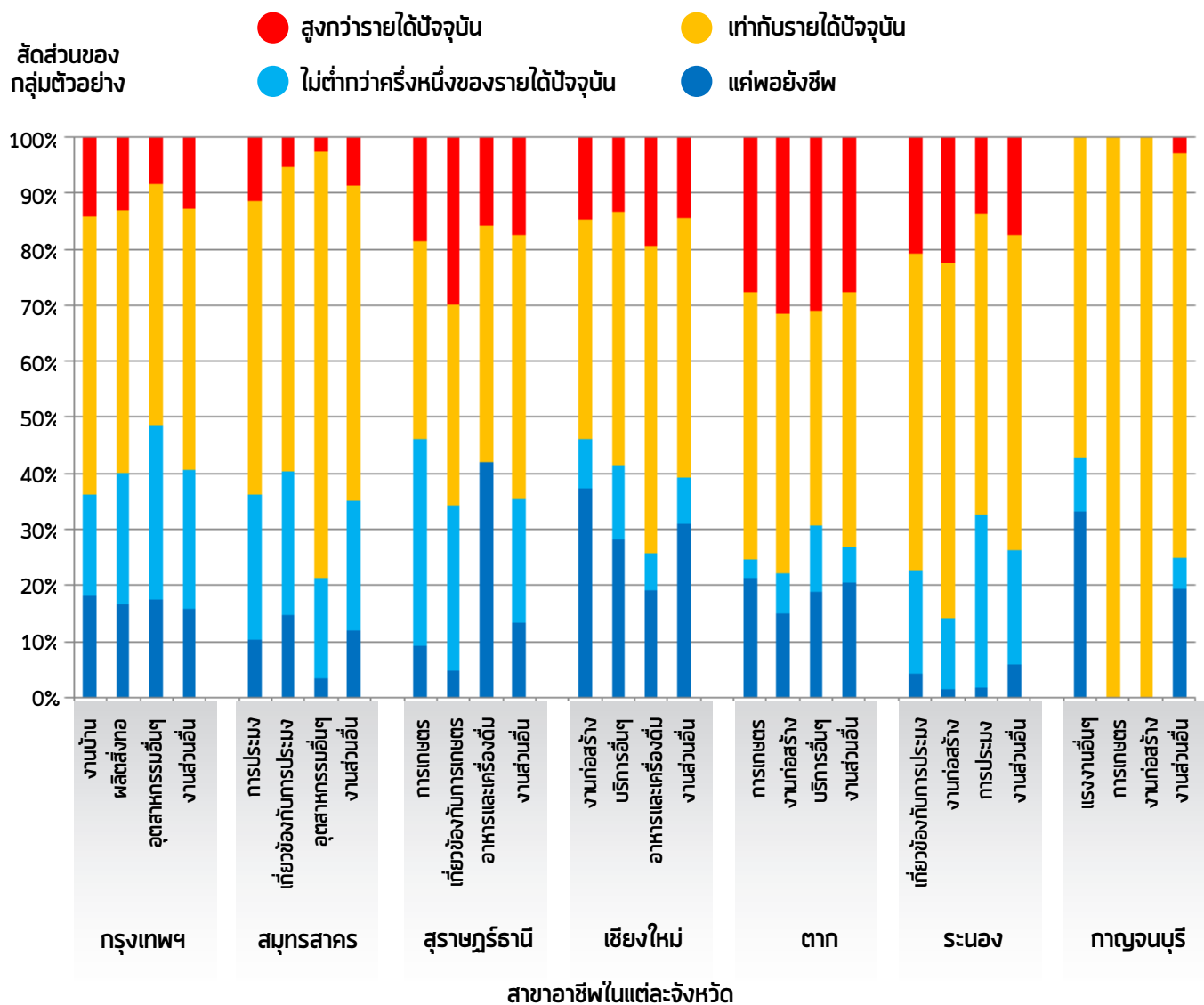
ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 27.1) ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรายได้ในระดับต่ำ ซึ่งน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของค่าแรงขั้นต่ำของประเทศไทย ต้องการรายได้สูงกว่าระดับที่ได้รับอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วยังพบผลการสำรวจคล้ายกันในกลุ่มแรงงานย้ายถิ่นที่ไม่มีเอกสารจดทะเบียน โดยสัดส่วนระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับรายได้ระดับเท่าเดิมหรือมากกว่า จะค่อยๆ ลดลงในกลุ่มที่ได้รับรายได้ปัจจุบันสูงขึ้น

3.4.2 สาขาอาชีพ และจังหวัดที่อาศัยในปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่แล้วกลุ่มตัวอย่างในทุกจังหวัดจะยอมรับรายได้เมื่อกลับไปในประเทศพม่าด้วยระดับที่เท่ากับปัจจุบัน จากการสำรวจพบว่ามี ความแตกต่างเล็กน้อยระหว่างจังหวัดและสาขาอาชีพที่แตกต่างกัน ในภาพรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่จะยอมรับระดับรายได้ที่ “แค่พอยังชีพ” เป็นสัดส่วนที่มากกว่าจังหวัดอื่นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตัวอย่างในสาขาอาชีพการก่อสร้าง นอกจากจังหวัดตากแล้วกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะยอมรับระดับรายได้ที่น้อยลง เมื่อกลับไปพม่า

จากการสำรวจ ไม่พบว่ามีแนวโน้มความเชื่อมโยงที่ชัดเจนของคำตอบเรื่องเงินเดือนขั้นต่ำที่ยอมรับได้เมื่อกลับไปพม่า สำหรับกลุ่มตัวอย่างสาขาอาชีพเดียวกันในจังหวัดที่ต่างกัน ทั้งนี้ พบว่าเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มสาขาอาชีพก่อสร้างของจังหวัดเชียงใหม่ยอมรับรายได้ต่ำกว่าปัจจุบัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างสาขาอาชีพก่อสร้างในจังหวัดระนองเลือกตอบว่ายอมรับรายได้ที่สูงกว่าเป็นส่วนใหญ่อย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้วยังไม่พบรูปแบบคล้ายกันที่ชัดเจนในกลุ่มจังหวัดที่ติดชายแดน และจังหวัดชั้นใน ต่างจากปัจจัยเรื่องรายได้ที่ได้รับในปัจจุบันซึ่งแสดงความสัมพันธ์ต่อระดับรายได้ที่ยอมรับเมื่อกลับไปพม่าอย่างชัดเจนกว่า

สถิติ 32 ค่าจ้างขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในประเทศพม่า เปรียบเทียบสาขาอาชีพ 3 ลำดับแรกในแต่ละจังหวัด



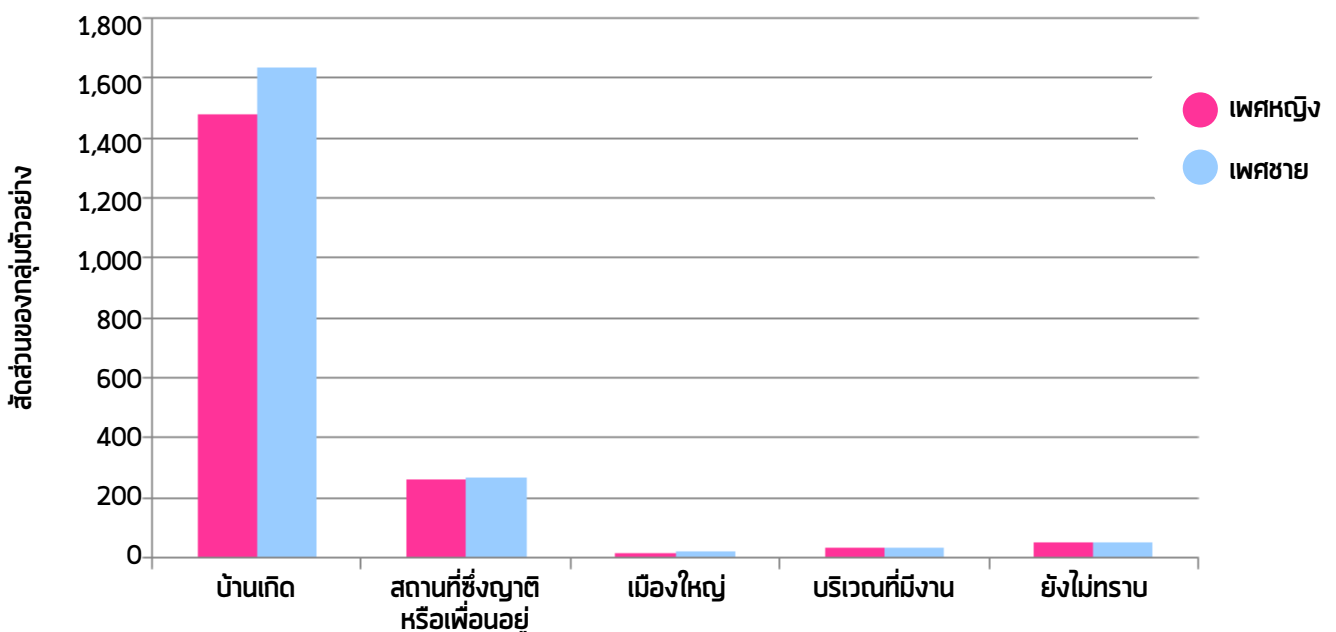
3.5 จุดหมายปลายทางและสาขาอาชีพภายหลังกลับประเทศ

ผลการวิจัยที่สำคัญ

- ▶ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการกลับไปเมืองหรือหมู่บ้านซึ่งเป็นบ้านเกิด (ร้อยละ 77.6) และกลับไปหาครอบครัวและเพื่อน (13.3) ทั้งนี้แทบไม่พบความแตกต่างจากปัจจัยด้านเพศ มีน้อยคนที่จะเต็มใจย้ายไปยังที่ซึ่งมีงานไม่ว่างงานนั้นจะเป็นงานที่ชอบหรือไม่ก็ตาม
- ▶ มีแรงงานชาติพันธุ์พม่า ฉาน และกะเหรี่ยงในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นเล็กน้อยที่เต็มใจย้ายไปยังที่ซึ่งมีงาน
- ▶ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากต้องการทำการเกษตรบนที่ดินของตนเอง (ร้อยละ 32.7) เปิดกิจการเล็กๆของตนเอง (ร้อยละ 20.9) จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 19.3) รวมถึงค้าขายและค้าปลีก (ร้อยละ 14.3) ภายหลังกลับสู่ประเทศต้นทางแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางที่ต้องการกลับไป
- ▶ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ใน 3 ซึ่งระบุว่าต้องการทำการเกษตรบนที่ดินของตนเองหลังกลับประเทศแล้ว มีภูมิลำเนาเป็นเจ้าของที่ดินอยู่แล้ว และคนเหล่านี้ร้อยละ 75.0 มาจากพื้นที่ชนบทในประเทศพม่า
- ▶ มีความสัมพันธ์ระหว่างงานที่เคยทำอยู่ก่อนย้ายถิ่นและงานที่อยากทำหลังกลับประเทศอย่างชัดเจนมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันในประเทศไทยและงานที่อยากกลับไปทำในประเทศพม่า

แม้จะมีการคาดการณ์ถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างงานในประเทศพม่า แต่มีกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและหญิงเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ร้อยละ 2.7 ที่วางแผนจะเดินทางกลับไปທີ່มีงานหรือในเมืองใหญ่ (สถิติที่ 33) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.2) ต้องการกลับไปเมืองซึ่งเป็นบ้านเกิดหรือกลับไปสานสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนอีกครั้ง

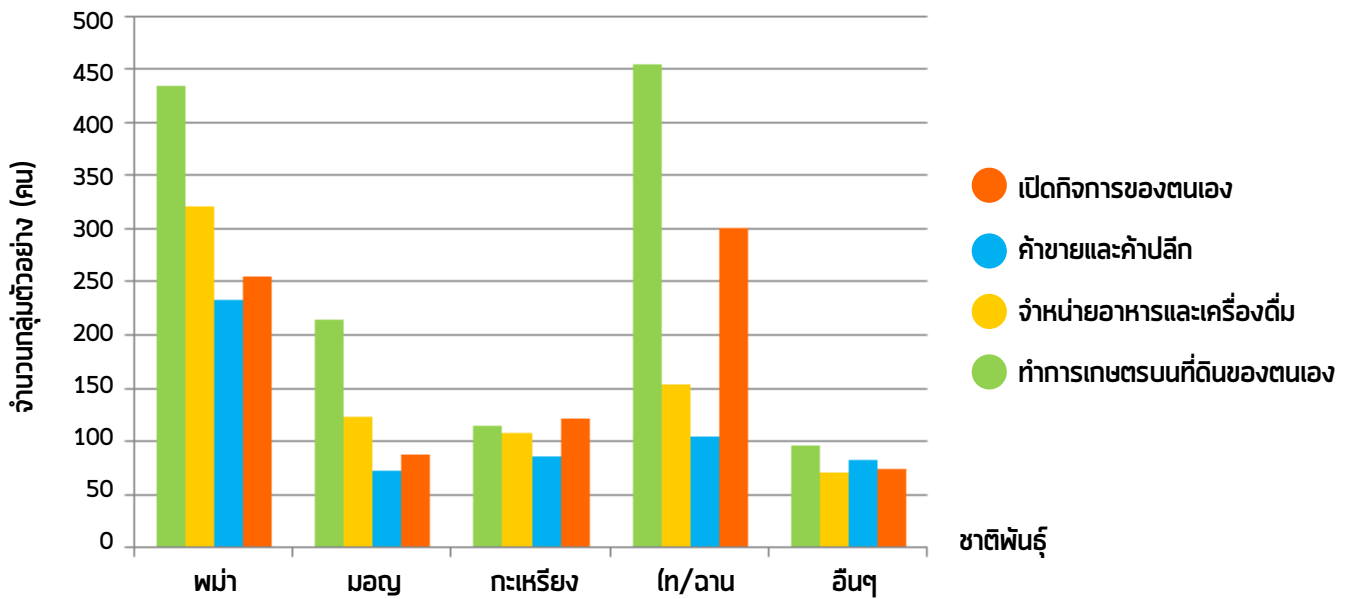
สถิติ 33 สถานที่ซึ่งผู้ย้ายถิ่นตั้งใจจะกลับไป แยกตามเพศ



3.5.1 ชชาติพันธุ์

กลุ่มตัวอย่างชาติพันธุ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมอญและฉาน ส่วนมากอยากกลับไปทำการเกษตรบนที่ดินของตนเองภายหลังกลับประเทศซึ่งเป็นงานที่ผู้ตอบคำถามโดยรวมชื่นชอบ (สถิติที่ 34) กลุ่มตัวอย่างชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ต้องการกลับไปทำการกิจการของตนเองมากกว่าทำเกษตรกรรม และเต็มใจจะย้ายถิ่นไปที่ซึ่งมีงานทำในสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นเล็กน้อย

สถิติ 34 ประเภทงานที่ต้องการจะทำเมื่อกลับสู่ประเทศพม่า แยกตามกลุ่มชาติพันธุ์

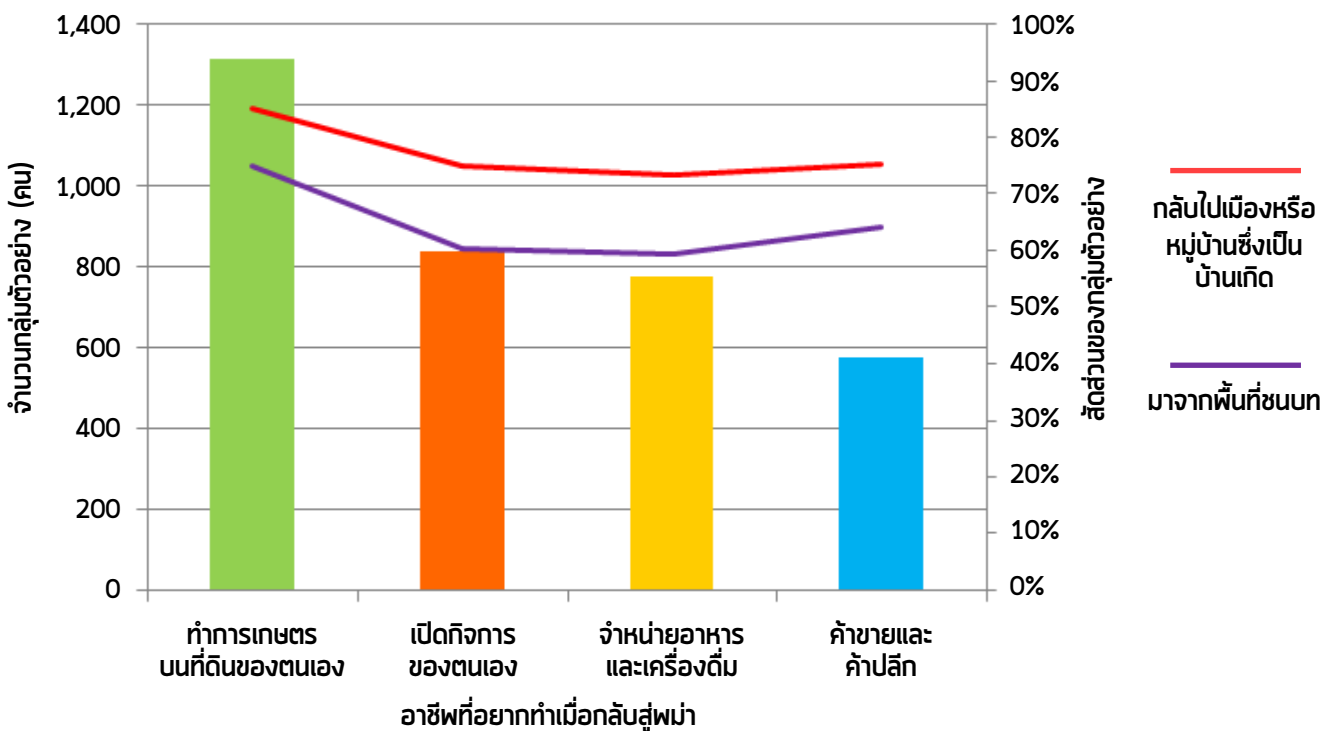


3.5.2 ทักษะความชำนาญและสาขาอาชีพในปัจจุบัน

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง รู้สึกได้เพิ่มพูนทักษะที่เป็นประโยชน์จากการทำงานอยู่ในประเทศไทย แต่ปัจจุบันนี้แทบไม่ได้ส่งผลต่อการเดินทางกลับไปยังสถานที่ซึ่งมีงานที่ใช้ทักษะนี้ หรือส่งผลต่อการประกอบอาชีพในอนาคตหลังจากกลับไปประเทศพม่าแล้ว อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างซึ่งเคยเป็นเกษตรกรในพื้นที่ชนบทก่อนย้ายถิ่นมาประเทศไทย มีสัดส่วนสูงที่อยากกลับไปทำงานเกษตรอีกภายหลังกลับไปประเทศพม่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความต้องการจะกลับไปทำงานใน 4 อาชีพหลักเมื่อกลับไปประเทศพม่าได้แก่ ทำการเกษตรบนที่ดินของตนเอง (ร้อยละ 32.7) เปิดกิจการของตนเอง (ร้อยละ 20.9) จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 19.3) และค้าขายและค้าปลีก (ร้อยละ 14.3) แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในสัดส่วนที่สูง (ร้อยละ 77.6) ต้องการกลับไปเมืองหรือหมู่บ้านซึ่งเป็นบ้านเกิด กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการกลับไปทำการเกษตรบนที่ดินของตนเองส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ชนบท (ร้อยละ 75.0) และมีแนวโน้มสูงที่สุดที่จะกลับไปพื้นที่บ้านเกิด (ร้อยละ 85.1) (ดูสถิติที่ 35)

สถิติ 35 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง แยกตามประเภทของอาชีพที่อยากทำเมื่อกลับสู่พม่า และสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอาชีพที่วางแผนกลับไปบ้านเกิด และกลุ่มที่มาจากพื้นที่ชนบท



ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซึ่งต้องการทำการเกษตรภายหลังกลับสู่ประเทศต้นทางมีภูมิลำเนาเป็นเจ้าของที่ดินมาก่อนการย้ายถิ่น (ร้อยละ 66.7) และเดิมมาจากพื้นที่ชนบท (ร้อยละ 75.0) เมื่ออยู่ในประเทศไทยคนเหล่านี้ส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพในหลายสาขา (ร้อยละ 35.3) และงานก่อสร้าง (ร้อยละ 24.3) โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในประเทศไทยปัจจุบัน ประกอบอาชีพที่หลากหลายมาก และไม่สอดคล้องกับเป้าหมายอาชีพที่ต้องการทำในอนาคตเมื่อกลับประเทศพม่า

เชิงอรรถ

1. ในการสนทนากลุ่มได้สัมภาษณ์เด็กจำนวน 22 คนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมุทรสาครและกรุงเทพฯ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556
2. คณะกรรมการผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยง (มิถุนายน พ.ศ. 2556) ระบุว่า ผู้ลี้ภัย (ผู้หนีภัยการสู้รบ) ในกลุ่มสำรวจร้อยละ 27 ในศูนย์พักพิงถ้าเห็นต้องการกลับประเทศ หากได้รับการรับรองเรื่องสันติภาพ และตามรายงานของข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (กันยายน พ.ศ. 2556) ผู้หนีภัยในกลุ่มสำรวจในศูนย์พักพิงแม่ลาจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 10 สมมติว่าจะกลับไปประเทศพม่าในวันหนึ่ง ที่เหลือหากไม่ต้องการพักอยู่ในประเทศไทยก็ปรารถนาไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม เยาวชนที่เป็นบุตรของแรงงานพม่าย้ายถิ่นจำนวน 13 คน ในจังหวัดสมุทรสาคร และกรุงเทพฯ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556

บทที่ 4 บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้เพิ่มความเข้าใจที่กว้างขวางเกี่ยวกับลักษณะของแรงงานจากประเทศพม่าในประเทศไทยและความคิดเห็นของแรงงานเหล่านี้ต่อโอกาสการกลับสู่ประเทศพม่าในยุคที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง

4.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่สำคัญที่สุดจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีดังนี้

- ▶ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.9 สนใจกลับสู่ประเทศพม่าในวันใดวันหนึ่ง ขณะที่อีกร้อยละ 20.1 วางแผนตั้งรกรากถาวรในประเทศไทย หรือยังไม่ได้คาดหวังที่จะกลับประเทศในขณะนี้
- ▶ ปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับประเทศของกลุ่มตัวอย่าง คือ ระยะเวลาพำนักในประเทศไทยและทางเลือกให้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทย โดยเฉพาะในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมานานกว่า 20 ปี และกลุ่มตัวอย่างซึ่งถือบัตรสีเขียวอย่างน้อยก็ในระดับหนึ่งที่กลุ่มตัวอย่างที่มีบุตรทุกคนอาศัยอยู่ด้วยกันในประเทศไทยยังไม่มีแผนกลับสู่ประเทศพม่า ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้เกี่ยวโยงสัมพันธ์กัน และแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางกฎหมายและการผสมผสานทางสังคมในประเทศไทยมีส่วนเพิ่มโอกาสของกลุ่มตัวอย่างในการอยู่ประเทศไทยมากกว่ากลับประเทศพม่า
- ▶ ความสนใจกลับสู่ประเทศพม่ามีสัดส่วนสูงกว่าเล็กน้อยในกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางเอกสารจดทะเบียนครบถ้วนและกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้สูงกว่ามีแนวโน้มที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาประเทศไทย คือ ออมเงินได้มากพอแล้ว จึงสามารถคิดถึงอนาคตขั้นต่อไปได้ นั่นคือการกลับสู่ประเทศพม่า อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามเกี่ยวกับกรอบเวลากลับประเทศ บุคคลซึ่งมีเอกสารจดทะเบียนแบบครบสมบูรณ์และมีรายได้ในระดับสูงมีการรอเวลาที่ยืดหยุ่นหรือนานกว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งขาดเอกสารที่ครบถ้วน หรือมีรายได้ในระดับต่ำกว่า
- ▶ อีกด้านหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่มีเอกสารจดทะเบียนแสดงสถานะที่มั่นคงและกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ต่ำ ระบุความต้องการกลับสู่ประเทศพม่าน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ อาจเป็นเพราะความจริงที่ว่าบุคคลเหล่านี้ยังไม่อยู่ในสถานะที่จะคิดกลับสู่ประเทศต้นทางได้ อย่างไรก็ตาม แรงงานกลุ่มรายได้ต่ำและไม่มีเอกสารจดทะเบียนซึ่งแสดงความต้องการกลับสู่ประเทศพม่า มีสัดส่วนสูงกว่าในการกำหนดกรอบเวลากลับประเทศที่เร็วหรือชัดเจนกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงหรือกลุ่มที่มีเอกสารจดทะเบียนสถานะมั่นคง
- ▶ ปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยด้านเพศ กลุ่มชาติพันธุ์ สถานที่ในประเทศต้นทาง เหตุผลในการย้ายถิ่นมาประเทศไทย และอาชีพที่ทำอยู่ ดูเหมือนมีผลกระทบต่อความเต็มใจของกลุ่มตัวอย่างที่จะกลับสู่ประเทศต้นทางหรือต่อกรอบเวลาในการกลับสู่ประเทศต้นทาง
- ▶ เหตุผลส่วนตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุผลในการกลับไปอยู่กับครอบครัวและเพื่อน นับเป็นเหตุผลหลักเบื้องต้นที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างสนใจกลับสู่ประเทศพม่า อย่างไรก็ตาม โอกาสการทำธุรกิจ การประกอบอาชีพ รวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยและบริการที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในประเทศพม่าเป็นเหตุผลสำคัญรองลงมาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเกือบครึ่งหนึ่งที่ต้องการกลับสู่ประเทศพม่า สภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานที่ไม่พึงประสงค์ในประเทศไทยเป็นเพียงส่วนน้อยที่กระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างต้องการกลับประเทศ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ต่ำหรือมีสภาพการทำงานที่เลวร้ายเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากเงื่อนไขในประเทศไทยมากกว่ากลุ่มอื่น

- ▶ มีความเชื่อมโยงเพียงเล็กน้อยระหว่างงานที่แรงงานทำอยู่ในประเทศไทยและงานที่อยากทำเมื่อกลับไปประเทศพม่าจริงๆ แล้วกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากว่าเชื่อมโยงงานที่อยากกลับไปทำกับงานที่เคยทำมาก่อนย้ายถิ่นมาประเทศไทย สะท้อนให้เห็นความเป็นจริงของงานที่หาได้ในจุดหมายปลายทางที่กลุ่มตัวอย่างอยากกลับไป คือเมืองหรือหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบ้านเกิดของผู้ตอบคำถาม ขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าต้องการกลับไปหมู่บ้านหรือเมืองบ้านเกิด และความจริงที่แรงงานส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความต้องการย้ายไปยังพื้นที่ที่มีงาน แสดงว่าผู้ตอบคำถามไม่ต้องการเป็นแรงงานย้ายถิ่นภายในประเทศตนเอง แต่ต้องการเดินทางกลับไปสถานที่ที่ตนรู้สึกคุ้นเคยเช่นบ้านเกิด โดยทำงานที่ทำได้ในสถานที่ดังกล่าวมากกว่า
- ▶ แรงงานจากพม่าส่วนใหญ่จะพิจารณาระดับรายได้ในปัจจุบันหรือสูงกว่านั้น เป็นเงินเดือนขั้นต่ำที่ยอมรับได้เมื่อกลับไปประเทศพม่า ซึ่งเป็นความต้องการปริมาณเงินที่ไม่สอดคล้องกับระดับรายได้ของเศรษฐกิจพม่าในปัจจุบัน ระดับรายได้ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับในปัจจุบัน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสาขาอาชีพและจังหวัดที่อยู่ เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดความหลากหลายในระดับรายได้ที่ต้องการเมื่อกลับสู่ประเทศพม่าในอนาคต กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในจังหวัดที่มีระดับค่าจ้างสูง ซึ่งส่วนใหญ่จะสามารถเก็บสะสมเงินได้แล้ว จะมีแนวโน้มที่จะต้องการระดับค่าจ้างในพม่าที่เท่ากับระดับรายได้ในไทยในปัจจุบันน้อยกว่า ต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่ปัจจุบันได้ค่าจ้างต่ำกว่าซึ่งจะมีแนวโน้มเรียกร้องค่าจ้างในประเทศพม่ามากกว่าที่ได้รับอยู่ในไทย

4.2 ข้อพิจารณาในอนาคต

ในภาพรวมแล้วผลการวิจัยเหล่านี้บ่งชี้ว่าแรงงานจากพม่าจะแปรเปลี่ยนไปจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม มีประเด็นสำคัญอยู่หลายประการที่ต้องพิจารณากันต่อไป ประการแรกคือแรงงานจากพม่าส่วนใหญ่มาประเทศไทยด้วยวัตถุประสงค์ต้องการมีรายได้ที่พึงพอใจ ซึ่งแรงงานเหล่านี้เห็นการพักอยู่ในประเทศไทยเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นเวลาชั่วคราวและมีความตั้งใจจะกลับบ้านหลังจากนั้น ระดับรายได้และสภาพการทำงานจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาและการวางแผนที่จะกลับประเทศว่าเมื่อไรจึงเป็นเวลาที่ตั้งใจจะกลับจริงๆ กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีสภาพการทำงานที่พึงพอใจ รวมทั้งกลุ่มที่มีรายได้ที่ดี มีความเป็นไปได้มากกว่าที่มีความไม่แน่นอนในการกลับประเทศ รวมถึงวางแผนการย้ายกลับในกรอบระยะเวลายาวนานกว่า เมื่อเทียบกับแรงงานในกลุ่มรายได้ต่ำ อย่างไรก็ตาม แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งใจมีถิ่นอาศัยถาวรในประเทศไทย

ผลการวิจัยให้คำตอบชัดเจนจากการประเมินนี้ คือ แรงงานที่มีเอกสารครบและได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมมีระดับความพึงพอใจที่ดีต่อการทำงานในประเทศไทย มีทัศนคติเชิงบวกต่อการกลับประเทศมากกว่า แต่มีวางแผนยืดกรอบเวลากลับประเทศออกไบนานกว่า ในขณะที่อุปทานของแรงงานข้ามชาติจากพม่าอาจจะมีความจำกัดมากขึ้นในอนาคต จึงเป็นประเด็นท้าทายต่อประเทศไทย กลยุทธ์ที่ควรดำเนินการคือการจัดให้แรงงานข้ามชาติมีโอกาสได้รับเอกสารที่จดทะเบียนถูกต้อง ได้รับค่าจ้างและสภาพการทำงานที่เหมาะสม เพื่อให้คนเหล่านี้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งหรือสมัครใจอยู่ทำงานในประเทศไทยมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึง การคาดการณ์ปริมาณอุปสงค์ด้านแรงงานที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศพม่าในไม่กี่ทศวรรษที่จะมาถึง คาดได้ว่าสาขาอาชีพซึ่งจะได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากขาดศักยภาพในการหาแรงงานให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการคือสาขาอาชีพซึ่งปัจจุบันจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าเกณฑ์ให้แรงงานข้ามชาติ ซึ่งรวมถึงหลายสาขาอาชีพในจังหวัดตากโดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม หลายสาขาอาชีพในจังหวัดชายแดนอื่นๆ และอาชีพการประมงในจังหวัดสมุทรสาคร ก่อนหน้านี้งานไทยในสาขาอาชีพเหล่านี้ได้รับ

การแทนที่ด้วยกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศ ในอนาคตเมื่ออุปสงค์ต่อแรงงานเพิ่มขึ้นทั้งสองประเทศ สาขาอาชีพเหล่านี้ อาจต้องเผชิญปัญหาการหาแรงงานในระดับรายได้ที่เคยจ่ายให้ในปัจจุบัน

รัฐบาลไทยตระหนักดีถึงสถานการณ์ที่จำนวนแรงงานจากประเทศพม่าอาจลดลง และกำลังเตรียมการนำเข้าแรงงานจาก ประเทศอื่นอย่างเป็นทางการ เช่น จากประเทศเวียดนามและบังคลาเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาว่าอุตสาหกรรมซึ่งอาจได้รับผลกระทบ มากที่สุด จากรูปแบบการย้ายถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปของแรงงานข้ามชาติจากประเทศพม่าปัจจุบัน มีการดำเนินการและการจ้างงานที่ให้ค่าแรงต่ำ จึงอาจเป็นไปได้ที่จะคาดว่าแรงงานข้ามชาติจากประเทศอื่นจะเต็มใจมาทำงานในประเทศไทยภายใต้โครงการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ อย่างเป็นทางการ ที่จะยอมรับค่าจ้างที่ต่ำเช่นนี้ได้ นอกจากนี้ ต้นทุนการผลิตและค่าจ้างแรงงานที่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย อุตสาหกรรมที่ใช้ แรงงานเข้มข้น และการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับต่ำโดยทั่วไป จะสูญเสียความได้เปรียบที่เคยได้รับมาก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม แรงงานนำ เข้าจากประเทศอื่นอาจรับงานบางอย่างในจังหวัดชั้นในเป็นหลักซึ่งส่วนมากเสนอค่าจ้างได้สูงกว่าค่าแรงขั้นต่ำ

หากภาครัฐวางแผนที่จะรับแรงงานข้ามชาติจากประเทศอื่นมาทำงานในประเทศ จำเป็นต้องพิจารณาระบบการจ้างงานทั้งระบบ เพราะนี่เป็นสัญญาณสำคัญที่แสดงว่าประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคใหม่ของการนำเข้าแรงงาน เพื่อดึงดูดและรักษาจำนวนแรงงานให้คงที่ และลดจำนวนแรงงานที่เปลี่ยนงาน ทั้งนายจ้างและภาครัฐมีหน้าที่รักษามาตรฐานตามพันธะสัญญาที่มีกับแรงงานข้ามชาติ เนื่องจาก มาตรฐานเหล่านี้อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอยู่แล้วในบรรดาตลาดที่รับแรงงานข้ามชาติ นอกจากนี้ที่ผ่านมามีประเทศไทยไม่เคยประสบความสำเร็จในการนำเข้าแรงงานอย่างเป็นทางการเป็นจำนวนเรือนล้านคนได้ แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อระบบการจัดการแรงงานข้ามชาติอยู่ในขณะนี้ คือความพยายามในการจัดการเปลี่ยนสถานะแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาผ่านช่องทางนอกระบบกฎหมาย และการนำเข้าแรงงานผ่านช่องทาง ที่เป็นทางการยังคงมีข้อจำกัดอยู่¹ ดังนั้นระบบการจัดหาแรงงานปกติจะต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น พร้อมๆ กับลดการพึ่งพา แรงงานข้ามชาติจากพม่า

อีกหนึ่งทางเลือก คือ ทำตามตัวอย่างของประเทศอื่น เช่น ญี่ปุ่นและเกาหลีซึ่งปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ โดยการลงทุนในเทคโนโลยี และการนำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ทางเลือกนี้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตอย่างจริงจังเพื่อปรับไปสู่การผลิต สินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ลงทุนในการวิจัยและการพัฒนา ปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาทักษะการผลิต ในทางทฤษฎี เพื่อตอบสนองกับ แผนการสร้างเศรษฐกิจเติบโตของประเทศ ทั้งประเทศไทยและแรงงานข้ามชาติ จะต้องพัฒนาทักษะการผลิตให้ตรงตามความต้องการ ของอุตสาหกรรมการผลิตได้ เพื่อลดความไม่สอดคล้องของทักษะการผลิตที่ยังไม่ตรงกับความต้องการในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม คำถามอยู่ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร สำหรับอาชีพซึ่งปัจจุบันจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าเกณฑ์ให้แรงงานข้ามชาติ ทั้งในแง่ที่สัมพันธ์ กับเทคโนโลยีและความคุ้มค่าจากต้นทุนการผลิต

ด้วยเหตุผลทั้งหลายดังกล่าว จึงยากที่จะคิดหาทางเลือกอื่นให้ภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้ ที่จะได้ผลดีไปกว่าการเพิ่มระดับรายได้ ให้แรงงานข้ามชาติ เพื่อว่าแรงงานเหล่านี้จะยังคงเป็นกำลังแรงงานในจำนวนที่เพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจต่างๆ การที่ภาคอุตสาหกรรม จะถูกกดดันให้เพิ่มค่าจ้างช้าเร็วแค่ไหน จริงๆ แล้วขึ้นอยู่กับอุปสงค์แรงงานที่เพิ่มขึ้นของประเทศไทยและประเทศพม่า และการเพิ่มขึ้น ของระดับค่าจ้างในตลาดสำหรับแรงงานจากพม่า เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญทั้งหมดที่เจ้าของธุรกิจแต่ละราย สมาคมอุตสาหกรรม และ ส่วนราชการของรัฐบาลไทยต้องนำไปพิจารณาเมื่อต้องเผชิญหน้าและจัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป

เชิงอรรถ

1. กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ประเทศไทย เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 บันทึกข่าวสารผู้ย้ายถิ่นขององค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (เอ็มไอเอ็น) ฉบับที่ 21 เดือนกันยายน พ.ศ. 2556



IOM Development Fund

*Developing Capacities in
Migration Management*

สนับสนุนงานวิจัยโดย IOM Development Fund